

**KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

ŞEHİR VE BÖLGE PLANLAMA ANABİLİM DALI

**SAMSUN METROPOLİTEN ALANINDA SANAYİ YER SEÇİM KRİTERLERİ:
SAMSUN MERKEZ ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Levent UÇARLI

**ŞUBAT 2025
TRABZON**

**KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

ŞEHİR VE BÖLGE PLANLAMA ANABİLİM DALI

**SAMSUN METROPOLİTEN ALANINDA SANAYİ YER SEÇİM KRİTERLERİ:
SAMSUN MERKEZ ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİ**

Levent UÇARLI

**Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsüne
“YÜKSEK ŞEHİR VE BÖLGE PLANCISI”
Unvanı Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.**

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 28 / 01 / 2025

Tezin Savunma Tarihi : 28/ 02 / 2025

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Ahmet Melih ÖKSÜZ

Trabzon 2025

ÖNSÖZ

“Samsun Metropoliten Alanında Sanayi Yer Seçim Kriterleri: Samsun Merkez Organize Sanayi Bölgeleri” adlı bu çalışma Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Şehir ve Bölge Planlama Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programında yapılmıştır. Yüksek Lisans danışmanlığımı üstlenerek, çalışmalarımın yönlendirilmesinde yardımını esirgemeyen hocam Sayın Prof. Dr. Ahmet Melih ÖKSÜZ’e teşekkürü bir borç bilirim.

Levent UÇARLI

Trabzon 2025

TEZ ETİK BEYANNAMESİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Samsun metropoliten alanında sanayi yer seçim kriterleri: Samsun merkez organize sanayi bölgeleri” başlıklı bu çalışmayı baştan sona kadar danışmanım Prof. Dr. Ahmet Melih ÖKSÜZ ‘ün sorumluluğunda tamamladığımı, verileri/örnekleri kendim topladığımı, deneyleri/analizleri ilgili laboratuvarlarda yaptığımı/yaptırdığımı, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallara uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ederim. 28/02/2025

Levent UÇARLI

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
ÖNSÖZ.....	III
TEZ ETİK BEYANNAMESİ.....	IV
İÇİNDEKİLER.....	V
ÖZET	VII
SUMMARY	VIII
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	IX
TABLolar DİZİNİ.....	XII
KISALTMALAR DİZİNİ	XIII
1. GENEL BİLGİLER.....	1
1.1. Problemin Tanımı	1
1.1.1. Araştırmanın Amacı.....	2
1.1.2. Araştırmanın Metodolojisi.....	2
1.1.3. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	3
1.2. Kavramsal Çerçeve	3
1.2.1. Sanayi Yer Seçim Kuramları	3
1.2.2. OSB ile İlgili Literatürde Yapılan Araştırmalar	9
1.2.3. Organize Sanayi Bölgeleri.....	14
1.2.4. Samsun Merkez Organize Sanayi Bölgesi-Samsun Gıda İhtisas Organize Sanayi Bölgesi ve Alandaki Firmalar	25
2. YAPILAN ÇALIŞMALAR.....	35
2.1. Araştırmanın Modeli.....	35
2.2. Çalışma Grubu	35
2.3. Veri Toplama Araçları	35
3. BULGULAR VE TARTIŞMA.....	38
3.1. Samsun Merkez Organize Sanayi Bölgesi- Samsun Gıda İhtisas Organize Sanayi Bölgesi.....	38
3.1.1. Samsun Merkez Organize Sanayi Bölgesinin- Samsun Gıda İhtisas Organize Sanayi Bölgesinin Yer Seçimi Etmenlerine Göre Değerlendirilmesi	38
3.1.2. Verilerin Değerlendirilmesi	41

3.1.3. Verilerin Kuramlarla İlişkilendirilmesi	84
4. SONUÇLAR.....	87
6. ÖNERİLER	89
7. KAYNAKÇA	90
ÖZGEÇMİŞ	

Yüksek Lisans Tezi

ÖZET

SAMSUN METROPOLİTEN ALANINDA SANAYİ YER SEÇİM KRİTERLERİ: SAMSUN MERKEZ ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİ

Levent UÇARLI

Karadeniz Teknik Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı
Danışman: Prof. Dr. Ahmet Melih ÖKSÜZ
2025, 100 Sayfa

Bu tez çalışmasında Samsun metropoliten alanında sanayi yer seçim kriterleri, Samsun Merkez Organize Sanayi Bölgeleri (OSB) özelinde incelenmiştir. Çalışma, Samsun Merkez OSB ve Gıda İhtisas OSB’lerdeki firmaların sanayi yer seçim kuramlarına göre yer seçip seçmediği ve memnuniyetleri incelenecektir. Yer seçimi kararlarının temelinde ulaşım, arsa maliyeti, enerji erişimi gibi faktörlerin ön planda olduğu tespit edilmiştir. Uygun büyüklükte ve düşük maliyetli arsa temini, firmalar için önemli bir tercih sebebi olurken, özellikle ulaşım olanaklarının sanayi bölgelerinde yer seçimi üzerinde belirleyici olduğu görülmüştür. Aynı zamanda enerji kesintileri ve altyapı sorunlarının sanayi faaliyetleri üzerinde olumsuz etkiler yarattığı ortaya çıkmıştır. Bulgular, firmalar arasında iş birliğinin yetersiz olduğunu, teknik bilgi ve finansal destek alanlarında firmaların birbirleriyle etkileşimde bulunmadığını göstermektedir. Ayrıca, firmaların büyük çoğunluğunun Ar-Ge departmanına sahip olması, yenilikçi üretim teknolojilerine yatırım yaparak rekabet gücünü artırmaya çalıştıklarını göstermektedir. OSB’lerin sürdürülebilirliği ve firmaların rekabet gücünün artırılması için altyapı iyileştirmeleri ve firmalar arası iş birliğinin teşvik edilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda, Samsun’daki OSB’lerin yer seçim kriterlerine uygun olarak belirlenmesi, sanayi gelişimine katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sanayi Yer Seçimi Kriterleri, OSB

Master's Thesis

SUMMARY

INDUSTRIAL LOCATION SELECTION CRITERIA IN SAMSUN METROPOLITAN AREA: SAMSUN CENTRAL ORGANIZED INDUSTRIAL ZONES

Levent UÇARLI

Karadeniz Technical University
Institute of Science and Technology
Department of Urban Planning
Advisor: Prof. Dr. Ahmet Melih ÖKSÜZ
2025, 100 Pages

In this thesis, industrial site selection criteria in Samsun metropolitan area were examined specifically for Samsun Central Organized Industrial Zones (OSB). The study will examine whether the firms in Samsun Central OSB and Food Specialized OSB choose locations according to industrial site selection theories and their satisfaction. It was determined that factors such as transportation, land cost, and energy access were at the forefront in location selection decisions. While the availability of land in an appropriate size and at low cost was an important reason for preference for firms, it was observed that transportation opportunities were particularly decisive in location selection in industrial zones. At the same time, it was revealed that energy outages and infrastructure problems had negative effects on industrial activities. The findings show that cooperation between firms was insufficient and that firms did not interact with each other in the areas of technical knowledge and financial support. In addition, the fact that the vast majority of firms had R&D departments showed that they were trying to increase their competitiveness by investing in innovative production technologies. It was concluded that infrastructure improvements and cooperation between firms should be encouraged in order to increase the sustainability of OSBs and the competitiveness of firms. In this context, determining the OIZs in Samsun in accordance with the location selection criteria contributes to industrial development.

Key Words: Industrial Site Selection Criteria, Organized Industrial Region

ŞEKİLLER DİZİNİ

	<u>Sayfa No</u>
Şekil 1. Burgess modeli/1927.....	4
Şekil 2. Hoyt modeli/1939	5
Şekil 3. Harris ve Ullman Modeli/1945	6
Şekil 4. 2000-2021 Yıllarında Bakanlık Kredisi ile Tamamlanan OSB Projeleri	17
Şekil 5. Yıllara göre biten OSB projeleri (Alan-Ha).....	17
Şekil 6. Bakanlık Kredisi ile Tamamlanan OSB Projelerinin Bölgelere Göre Dağılımı	18
Şekil 7. Samsun İli Organize Sanayi Bölgeleri ve Küçük Sanayi Siteleri Dağılımı (Samsun İli İdari haritasından faydalanılarak hazırlanmıştır).....	27
Şekil 8. Samsun ilindeki büyük sanayi kuruluşları (1/50.000 Çevre Düzeni Planından faydalanılarak oluşturulmuştur).	28
Şekil 9. Samsun iline ait imar planlarının tarihsel gelişimi (Google Earth’den faydalanılarak hazırlanmıştır).	29
Şekil 10. Kişi başına gayrisafi yurtiçi hasıla (GSYH) değeri (\$) (2022)	30
Şekil 11. Samsun merkez organize sanayi bölgesi uygulama imar planı.....	31
Şekil 12. Samsun merkez organize sanayi bölgesi sektörel dağılım analizi	32
Şekil 13. Samsun gıda ihtisas organize sanayi bölgesi uygulama imar planı	33
Şekil 14. Samsun gıda ihtisas organize sanayi bölgesi sektörel dağılım analizi.....	34
Şekil 15. Anket yapılan sanayi sektörlerinin yüzdesi	42
Şekil 16. Firmaların kuruluşunun yıllara göre dağılımı	43
Şekil 17. İlk kuruluş yerinden maliyetleri düşürmek için OSB’ye gelen firmaların maliyetlerini düşürdüğü oranlar	45
Şekil 18. İşletmelerin Samsun’daki diğer sanayi bölgelerinde değil de bu bölgelerde yer seçme nedenleri.....	46
Şekil 19. Firmaların çalışan sayılarına göre dağılımı.....	47
Şekil 20. Firmaların ana merkezlerinin yerleri.....	48
Şekil 21. Merkezi Samsun OSB ve Gıda İhtisas OSB dışında olan firmanın ana merkezi ile ilişkisi	49
Şekil 22. Merkezi Samsun OSB ya da gıda ihtisas OSB dışında olan firmanın karar yeri	50
Şekil 23. Firmanın teknik konularda kimden destek ve yardım aldığı.....	50
Şekil 24. Finansla ilgili konularda Samsun Merkez OSB/Gıda ihtisas OSB’deki diğer firmalardan destek ve yardım alıp almadığı	51

Şekil 25. Firmanın müşteri dağılımı.....	52
Şekil 26. Firmanın en önemli pazar alanı.....	53
Şekil 27. OSB'deki firmaların ihracat dağılımı	53
Şekil 28. Firmanın hammadde ve mamul madde taşıma yolları	54
Şekil 29. OSB'deki firmaların işçi servis dağılımı	55
Şekil 30. OSB'deki işçilerin ikamet bölgeleri.....	55
Şekil 31. OSB'deki yöneticilerin ikamet bölgeleri	56
Şekil 32. Samsun dışında yaşayan çalışanların hangi kademedede çalıştığı	56
Şekil 33. Samsun dışında yaşayan eleman dağılımı.....	57
Şekil 34. Çoğunlukla Samsun dışındaki firmalarla iş yapan firmaların zamanla iş bağlantılarını Samsun'daki firmalarla kurmayı tercih etme durumu	57
Şekil 35. Firmaların fason iş yaptıırma durumu.....	58
Şekil 36. Firmaların toplam işleri içindeki fason üretim payı.....	59
Şekil 37. Firmaların fason sistemi ile iş yaptığı firmaların dağılımı.....	59
Şekil 38. Finansman sağlamada karşılaşılan güçlüklerin önem derecesi.....	60
Şekil 39. Firmaların teknolojiyi/bilgiyi temin etme yöntemi	61
Şekil 40. Firmaların teknoloji/bilgi kaynakları	61
Şekil 41. OSB'de yeni teknolojik ürünlere ait bilgi akışı	62
Şekil 42. Resmi olmayan bilgi kanallarının dağılımı	63
Şekil 43. Resmi olmayan kanallarda paylaşılan bilgiler	63
Şekil 44. Resmi olmayan kanallarda paylaşılan bilgilerin değeri/önemi	64
Şekil 45. Yabancı Yatırım ile Kurulmuş Firmaların Ana Firmadan Bilgi Akışı	65
Şekil 46. Yeni bilgileri diğer firmalarla paylaşma durumu.....	65
Şekil 47. Yenilik yatırımlarının toplam harcamalara göre dağılımı.....	66
Şekil 48. Firmaların mevcut makine ve teçhizatının genel niteliği.....	66
Şekil 49. Firmaların AR-GE dağılımı	67
Şekil 50. AR-GE departmanının hangi alanda çalışma yaptığıının dağılımı	68
Şekil 51. Samsun'daki firmalarla iş birliği durumu	69
Şekil 52. Yerel ölçekte hangi alanlarda iş birliği yaptığı	69
Şekil 53. Firmaların iş bağlantılarının niteliği	70
Şekil 54. Firmaların kimlerle iş birliği yaptığı	70
Şekil 55. Firmaların diğer firmalarla çalışma nedenleri.....	71
Şekil 56. Globalleşmenin getirdiği artan rekabet koşullarının firmaları hangi açıdan etkilediği	72

Şekil 57. Firmaların uzun vadede artan rekabet koşullarından nasıl etkileneceği	73
Şekil 58. Firmaların bölgedeki gelecek planı.....	73
Şekil 59. Firmaların bölgedeki geleceğinde etkili olan etmenler.....	74
Şekil 60. Sanayinin bu bölgede ne kadar süre kalmaya devam edeceği	75

TABLÖLAR DİZİNİ

	<u>Sayfa No</u>
Tablo 1. Özet ilkeler dizini.....	14
Tablo 2. Organize sanayi bölgeleri yer seçimi yönetmeliği.....	25
Tablo 3. OSB arazi kullanımı (Samsun merkez OSB müdürlüğü)	31
Tablo 4. İmar uygulama planına göre genel arazi kullanımı şunlardır	34
Tablo 5. İşletmelerin Samsun OSB’de ve gıda ihtisas OSB’de yer seçme nedenleri	44
Tablo 6. Firmaların alt yapı sorunlarının önem sırasına göre yığılımı.....	47
Tablo 7. Firmanın kapalı-açık alan büyüklüğü	48

KISALTMALAR DİZİNİ

Ar-Ge	: Araştırma ve Geliştirme
CNC	: Bilgisayar Sayımlı İdare (Computer Numerical Control)
CROSSTABS	: Çapraz Tablo
CTP	: Cam Elyaf Takviyeli Plastik
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
GSYİH	: Gayri Safi Yurtiçi Hâsıla
ISO	: Uluslararası Standartlar Teşkilatı (International Organization for Standardization)
KDV	: Katma Değer Vergisi
KOSGEB	: Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
OSB	: Organize Sanayi Bölgesi
Samsun OSB	: Samsun Merkez Organize Sanayi Bölgesi
Gıda İhtisas OSB	: Gıda İhtisas Organize Sanayi Bölgesi
SPSS	: İstatistiksel Analize Yönelik Bilgisayar Programı (Statistical Packages for the Social Sciences)
STSO	: Samsun Ticaret ve Sanayi Odası
PVC	: Polivinil Klorür
TOBB	: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TSO	: Ticaret ve Sanayi Odası
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
UNIDO	: Birleşmiş Milletler Sınai Örgütü (United Nations Industrial Development Organization)

1. GENEL BİLGİLER

1.1. Problemin Tanımı

Samsun, günümüzde ulaştığı sanayileşme ve kentleşme düzeyiyle, Karadeniz Bölgesi'nin sosyo-ekonomik yapısında çok önemli bir yere sahiptir. Kent, tarihsel süreç içerisinde değişik dönemlerden geçerek gelmiş, günümüzde daha da büyüyen yapısı ve bir milyonu aşan nüfusuyla bir metropol kent durumuna ulaşmıştır. Kentin, günümüzdeki boyutuna ulaşması daha çok, 1960'lardan bu yana yaşanan hızlı gelişimin sonucudur. Kentin yapısı ve kentsel işlevlerin yapısı çeşitli etkenlere bağlı olarak oluşmuştur (STSO, 2007).

Sanayi, kentin gelişimi ve biçimlenişindeki temel belirleyicilerin en önemlilerinden biridir. Sanayi faaliyetlerinin kentsel alanlar üzerindeki etkisi nüfusun artması şeklinde gözlemlenebilir. Çünkü sanayinin yarattığı iş olanakları; ham madde, mamul ve yarı mamul vb. ürünleri üreten yeni sanayi birimlerinin alana gelmesi ile kentin geliri artmakta ve bu da yeni yatırımlara fırsat vermektedir. Bu durum nedeniyle doğal olarak kentler çekici hale gelmekte ve nüfus hareketleri kente yönelerek iskân alanlarına olan talebi arttırmaktadır. Sonuç olarak, kentin sağlıklı bir şekilde oluşup biçimlenmesinde sanayi yer seçiminin, planlama kararlarına uygun olarak yapılması; nüfus hareketlerinin kontrol edilmesinde, planlı kentleşmenin gerçekleşmesinde, yatırımların (teknik altyapı, yeni sanayi ve hizmet sektörü tesisleri vb.) verimli olmasında ve çevre kirliliğini minimize edilmesinde büyük önem arz etmektedir.

Bu sebeple, OSB'nin kent mekânındaki yer seçimi ve OSB içindeki firmaların yer seçimi gibi önemli bir konu tezin ana kurgusunu oluşturmaktadır. Türkiye'de sanayinin planlı gelişmesi ağırlıklı olarak OSB uygulamaları ile yönlendirilmektedir. Ancak OSB'nin yer seçimi genellikle, bu alanda faaliyet gösterecek/üretim yapacak firmaların (sanayi kollarının) kendi yer seçim ilke ve kurallarından bağımsız bir mekanizma ile oluşturulmaktadır. Bu bağlamda Samsun Merkez Organize Sanayi Bölgesi ve Samsun Gıda İhtisas Organize Sanayi Bölgesinde yer seçen firmalar üzerinde genel sanayi yer seçim kuramlarının, ne derece geçerli olup olmadığı tespit edilecek, böylece OSB'lerin yer seçimi ilkeleri ile firmaların yer seçimlerinin tutarlılığı sorgulanacaktır.

Türkiye’de planlı sanayi alanları olarak yer alan küçük sanayi siteleri ve organize sanayi bölgeleri uygulamalarından; küçük sanayi siteleri ve noktasal sanayi firmaları tezin kapsamı dışında bırakılarak, OSB’de yer seçen sanayi firmaları ele alınmıştır.

1.1.1. Araştırmanın Amacı

Bu tez çalışması OSB’lerdeki firmaların sanayi yer seçim kuramlarına göre yer seçip seçmediğinin ve memnuniyetlerinin incelenmesini amaçlamaktadır. Organize Sanayi Bölgesi alanının yer seçiminin değerlendirilmesi, bölgedeki firmaların yer seçimi konusunda bilgi seviyesinin ölçülmesi ve yer seçerken etkilendikleri faktörlerin önem derecesinin saptanması amaçlanmıştır. Bir anlamda sanayi tesislerinin kendi üretim amaçlarına göre olması gereken yer seçimi ilkeleri ile OSB alanının yer seçimi ilkelerinin tutarlılığı/tutarsızlığı belirlenecektir. Bu amaçla yapılan araştırmanın örnek bölgesini Samsun Merkez Organize Sanayi Bölgesi-Samsun Gıda İhtisas Organize Sanayi Bölgesi ve bu alanda faaliyet gösteren sanayi firmaları oluşturmuştur.

Samsun Merkez Organize Sanayi Bölge Müdürlüğü ve Samsun Gıda İhtisas Organize Sanayi Bölge Müdürlüğünde; isim, adres, iş gücü kapasitesi, üretim kapasitesi bilinen 96 firmanın tamamı üzerinde araştırma yapılmış ve araştırmanın amacının gerçekleştirilmesine çalışılmıştır.

1.1.2 Araştırmanın Metodolojisi

Samsun metropoliten alanında sanayi yer seçim kriterlerinin belirlenmesini ele alan tez çalışmasında belirlenen amaç ve sınırlar doğrultusunda üç aşamalı bir süreç izlenmiştir. Süreç içerisinde geri besleme (feedback) yöntemi kullanılarak aşamalar birbirleriyle ilişkilendirilmiş ve en doğru sonuç elde edilmeye çalışılmıştır.

Birinci aşamada; Tezin amacına yönelik genel literatür taraması yapılarak hem kavramsal/teorik çerçeve çizilmiş, hem de genel yer seçim ilkeleri ortaya koyulmuştur. OSB’nin tanımı ve kuruluş amaçları, planlama açısından önemi OSB’nin yer seçimi esasları ve yer seçiminde etken olan faktörler belirlenmiştir. OSB’nin karşılaştığı sorunlar tespit edilmiştir. Samsun sanayisinin tarihsel gelişimi incelenmiş ve Samsun Merkez OSB ile Samsun Gıda İhtisas Organize Sanayi Bölgesi’nin kuruluş süreçleri ele alınmıştır ve tezin birinci bölümünde yer verilmiştir.

İkinci aşamada; araştırmanın modeli ve veri toplama araçlarına tezin ikinci bölümünde yer verilmiştir.

Üçüncü aşamada; Bu süreçler, genel yer seçim kuramı ile ilişkilendirilmiş ve uyumlu/uyumsuz yönleri vurgulanmıştır. OSB'de faaliyet gösteren firmaların sayısı, türleri, üretim kapasitesi, istihdam gibi genel bilgiler özetlenmiştir. Daha sonra, bu firmalarla yapılan anketlerle firmaların karşılaştıkları sorunlar, rekabet güçleri, bölgeyle ilgili memnuniyet düzeyleri ve sanayi bölgesinin gelişimine yönelik beklentiler tespit edilmek istenmiş ve tezin üçüncü bölümünde yer verilmiştir. Sonuçlar ve öneriler tezin dördüncü bölümünde sunulmuştur.

1.1.3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmanın sınırlılıklarını; 4562 Sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu kapsamında kurulan Organize Sanayi Bölgelerinde faaliyette gösteren firmalar oluşturmaktadır.

1.2. Kavramsal Çerçeve

1.2.1. Sanayi Yer Seçim Kuramları

Sanayi yer seçim kuramları, sanayi kuruluşlarının hangi bölgelerde konumlandırılacağına ilişkin teorik çerçeveyi sunmaktadır. Bu kuramlar, sanayinin yer seçiminde etkili olan faktörleri belirleyerek, sanayi kuruluşlarının maliyetlerini minimize etmeyi, karlarını ise maksimize etmeyi amaçlamaktadır. Sanayi yer seçiminde doğal, beşeri ve ekonomik birçok faktör rol oynamaktadır. Bunlar arasında ulaşım maliyetleri, iş gücü maliyetleri, hammaddeye erişim, pazara yakınlık ve devlet teşvikleri önemli yer tutmaktadır. Özellikle ulaşım ve enerji maliyetlerinin düşürülmesi, sanayi tesislerinin yer seçiminde belirleyici unsurlar arasında bulunmaktadır. Sanayi kuruluşlarının çevre üzerindeki etkileri ve bu etkilerin minimize edilmesi de modern sanayi yer seçim kuramlarının önemli bir parçasını oluşturmaktadır (Gündoğar, 2013).

Sanayi yer seçimi kuramları, özellikle ulaşım ve ticaret ağlarının geliştiği bölgelerde yoğunlaşan sanayi yerleşimlerini ele almaktadır. Ulaşım ağlarının merkezi konumda yer aldığı bölgelerde sanayileşme süreçleri hızlanmakta ve sanayi tesislerinin yerleşiminde büyük rol oynamaktadır. Bu bağlamda, şehirlerin gelişiminde de sanayi ve ulaşımın etkili

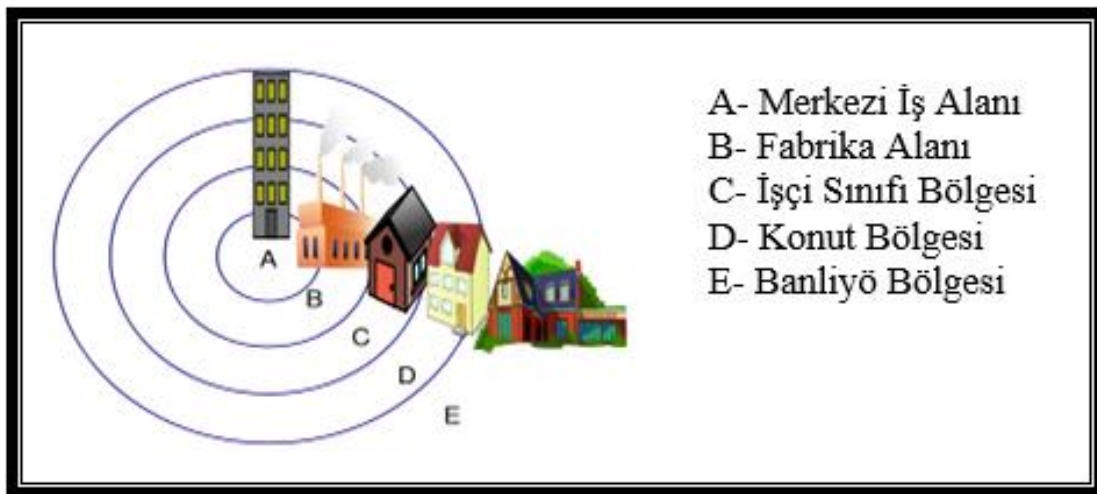
olduğu, sanayi tesislerinin kurulum yerlerinde ulaşım ağlarının belirleyici olduğu görülmektedir (Kanbak, 2011).

Türkiye özelinde ise, sanayi yer seçiminde coğrafi ve ekonomik etkenlerin yanı sıra yerel yönetimlerin sunduğu teşvikler de önemli rol oynamaktadır. Özellikle teşvik bölgeleri kapsamında yer alan şehirlerde sanayi yatırımlarının hız kazandığı ve bu illerin sanayi yarışına katıldığı gözlemlenmektedir. Kendi öz kaynaklarıyla sanayileşen ve yeni sanayi merkezleri haline gelen iller, bu süreçte önemli bir rol oynamaktadır (Özden, 2016).

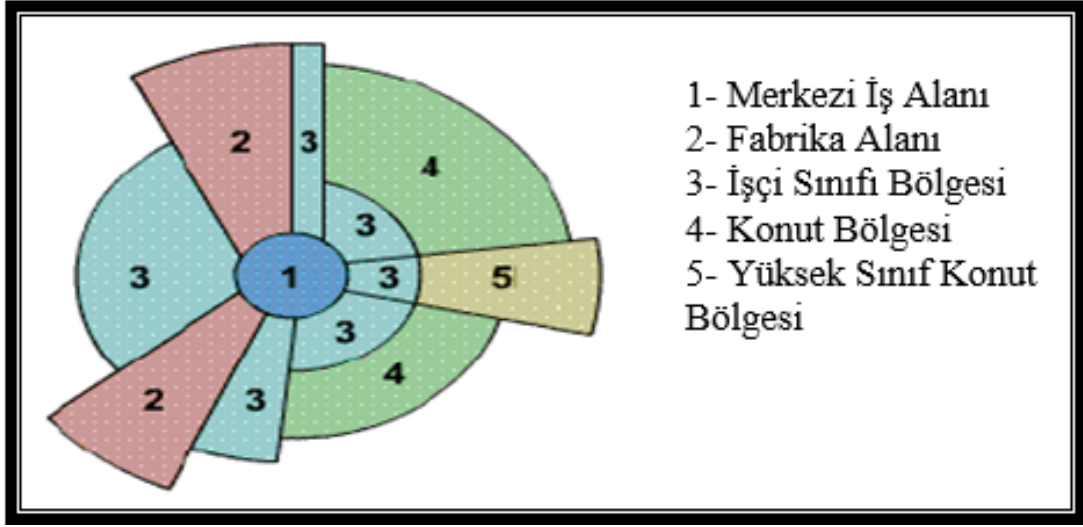
Sanayi yer seçiminde çevresel faktörler de göz ardı edilmemektedir. Sanayi tesislerinin çevreye olan olumsuz etkilerinin azaltılması, özellikle çevre dostu üretim yöntemleri ve yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımıyla mümkün olabilmektedir. Bu bağlamda, sanayi tesislerinin çevresel etkilerinin değerlendirilmesi ve uygun lokasyonların seçilmesi, sürdürülebilir sanayi politikaları açısından kritik öneme sahiptir (Özden, 2016). Sanayi yer seçiminde dikkate alınması gereken bir diğer önemli faktör ise jeomorfolojik durumlardır. Türkiye'de sanayi bölgelerinin seçimi, coğrafi yapıya bağlı olarak şekillenmekte ve bu seçimlerde doğal faktörlerin yanı sıra ekonomik ve sosyal dinamikler de göz önünde bulundurulmaktadır (Özden, 2016).

Metropolitan Yerleşmelerde Sanayi Kuruluşlarının Yer Seçimi Konusunda Yaklaşımlar:

Metropol içi sanayi yer seçimi kavramını kuramsal bir kent modeli çerçevesinde ele alan ilk çalışma 1927'de Burgess'in geliştirdiği eş merkezli kuşaklar'dan oluşan metropol modeli ile Hoyt'un 1939'da geliştirdiği sektörel olarak farklılaşmış metropol modelleridir.

Şekil 1. Burgess modeli/1927 (Akar, 2005)

Şekil 2. Hoyt modeli/1939 (Erol, 1997)

İlk modellerden biri olan Von Thünen'in ekonomik alansal uzmanlaşma modeli, tarımsal üretimin bir tüketim merkezi etrafında nasıl örgütleneceğini açıklamaktadır. Bu modelde, yer seçimi üretim faaliyetlerinin karlılığına bağlı olarak şekillenir. Tarım ürünlerinin üretim merkezine olan uzaklığı, nakliye maliyetleri ve ürünün özellikleri göz önünde bulundurularak yerleşim kararları verilir. Sanayi yer seçimi bu modelde, tarımın öncelik taşıdığı bir alanda yer bulurken, kentleşmenin artmasıyla bu bakış açısının sınırları belirginleşmiştir (Von Thünen, 1826). Daha sonra Harris ve Ullman'ın 1945'te geliştirdiği çok merkezli metropol modeli ile sanayi yer seçimi anlayışında önemli bir değişim gözlemlenmiştir. Bu model, tek bir merkezden uzaklaşarak, sanayi ve diğer ekonomik faaliyetlerin birden fazla merkezde yoğunlaşabileceğini öne sürer (Harris ve Ullman, 1945). Bu, özellikle kentsel bölgelerde sanayi yer seçiminde daha fazla esneklik sağlamış, yerel pazar, işgücü ve altyapı gibi faktörlerin sanayi yer seçiminde ön plana çıkmasına neden olmuştur (Akt. Tekeli, Şenyapılı, Güvenç, 1991).

Şekil 3. Harris ve Ullman Modeli/1945 (Akar, 2005)

Bu modelde Christaller'in yerleşmeler hiyerarşisinin optimal uzmanlaşma kalıbını belirleyen merkezi yerler kuramının ayrıntılandırılarak metropoliten alanlarda merkez ve alt merkezdeki hiyerarşik farklılaşma açıklığa kavuşturulmak istenmektedir (Arslan, 1997).

Harris ve Ullman (1945) tarafından geliştirilen Çok Çekirdekli Model, modern şehirlerin karmaşık yapısını açıklamak amacıyla ortaya konulmuştur. Bu model, kentsel alanların tek bir merkez etrafında gelişmediğini, bunun yerine birden fazla merkezin varlığını kabul etmektedir. Christaller'in merkezi yerler teorisinden esinlenerek geliştirilen bu modelde, şehrin farklı bölgelerinin çeşitli işlevler ve uzmanlık alanlarına göre ayrıştığı ve farklı çekirdekler etrafında kümелendiği vurgulanmaktadır. Harris ve Ullman, metropoliten alanların, her birinin belirli fonksiyonları barındırdığı alt merkezler etrafında organize olduğunu belirtmektedir. Bu durum, ulaşım sistemleri, sanayi bölgeleri ve ticari merkezler gibi faktörlerle desteklenmektedir. Şehirlerin tek bir merkezden ziyade çok çekirdekli bir yapıda gelişmesi hem nüfus yoğunluğu hem de ekonomik aktivitelerin dağılımı açısından önem taşımaktadır. Özellikle sanayi, ticaret ve konut bölgeleri gibi farklı fonksiyonlar, bu çekirdeklerin şekillenmesinde etkili olmaktadır. Harris ve Ullman, şehirlerin bu farklı merkezler etrafında şekillenmesinin kentsel planlama süreçlerinde dikkate alınması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu modelin temel amacı, kentsel bölgelerdeki hiyerarşik farklılaşmayı ve şehirdeki işlevsel ayrışmayı açıklığa kavuşturmaktır. Bu bağlamda, Christaller'in yerleşim hiyerarşisi teorisi de metropoliten alanlarda uzmanlaşma ve işlevsel farklılaşma ile desteklenmektedir. Harris ve Ullman, farklı merkezlerin ortaya

çıkmasını, ekonomik ve sosyal dinamikler çerçevesinde açıklamaktadır. Bu model, özellikle modern şehirlerin gelişiminde önemli bir rehber olarak kullanılmaktadır (Çetinkaya, 2021).

Metropolitan alanlar, geniş coğrafi yapıları, nüfus yoğunlukları ve gelişmiş altyapıları ile sanayi kuruluşlarının yer seçimi açısından kritik öneme sahip bölgeler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu alanlarda sanayi tesislerinin konumlandırılması, ekonomik, çevresel ve sosyal faktörlerin bir araya gelmesi ile şekillenmektedir. Sanayi kuruluşları, hammaddeye yakınlık, işgücü potansiyeli, ulaşım imkanları ve pazar erişimi gibi unsurları göz önünde bulundurarak yer seçimi yapmaktadır. Bu bağlamda, metropolitan bölgelerdeki sanayi yerleşimleri, ekonomik faydaların en üst düzeye çıkarılmasını hedefleyen çok boyutlu stratejik planlamalarla gerçekleştirilmektedir. Özellikle ulaşım ağlarının gelişmiş olduğu bölgeler, sanayi kuruluşları için lojistik avantajlar sağlamaktadır. Aynı zamanda çevresel etkilerin minimum düzeye indirilebilmesi amacıyla çevre dostu sanayi bölgelerinin oluşturulması da önem kazanmaktadır. Bu doğrultuda, sürdürülebilir sanayi politikalarının uygulanması ve sanayi kuruluşlarının çevresel etkilere duyarlı bir şekilde yer seçimi yapmaları gerekmektedir. Yerel yönetimler ve devletin sanayi bölgelerine yönelik teşvik politikaları da sanayi kuruluşlarının yer seçiminde belirleyici unsurlar arasında yer almaktadır. Ayrıca, sanayi kuruluşlarının bulunduğu bölgenin kentsel yapısı ve altyapı olanakları da sanayi yerleşimlerinde önemli bir rol oynamaktadır (Entemiz, 2009).

Sanayi kuruluşlarının metropolitan alanlarda yer seçimi, aynı zamanda çevre düzenlemeleri ve imar planları ile de yakından ilişkilidir. Yerel yönetimlerin ve merkezi otoritelerin sanayi bölgelerinin yerleşiminde sağlıklı ve düzenli gelişimi sağlamaya yönelik aldığı kararlar, bu süreçte önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca sanayi tesislerinin kent merkezi ile olan mesafesi, çevresel sürdürülebilirlik ilkelerine uygun olarak belirlenmekte ve bölgedeki sosyal yapı da bu kararlar üzerinde etkili olmaktadır. Metropolitan bölgelerde sanayi alanlarının gelişimi, aynı zamanda bu alanlardaki nüfus yoğunluğu ve konut alanları üzerindeki baskıyı azaltmak amacıyla da dikkatle planlanmaktadır. Bu doğrultuda, sanayi kuruluşlarının yer seçimi sürecinde birçok farklı faktör göz önünde bulundurulmakta ve bu faktörler, bölgenin sosyo-ekonomik yapısına da katkıda bulunmaktadır (Entemiz, 2009).

Sanayi Kuruluşu Yer Seçim Kuramı (Özgün Weber Problemi ve Neo-Klasik Yaklaşımlar):

Sanayi kuruluşlarının yer seçiminde çeşitli kuramsal yaklaşımlar tarihsel süreçte geliştirilmiş olup, bu teoriler sanayinin ekonomik coğrafya üzerindeki dağılımını açıklamaya

çalışmaktadır. En bilinen kuramlardan biri Alfred Weber tarafından geliştirilen Özgün Weber Problemi'dir. Weber, sanayi kuruluşlarının yer seçiminde maliyet minimizasyonu ilkesine dayanan bir yaklaşım geliştirmiştir. Weber'in teorisine göre, bir sanayi tesisi, hammadde kaynakları, pazar ve iş gücü gibi faktörlere olan uzaklık dikkate alınarak, ulaşım ve işgücü maliyetlerinin minimize edileceği bir noktada konumlanmalıdır. Bu bağlamda, taşıma maliyeti en düşük olan yerin, sanayi kuruluşu için ideal konum olduğu savunulmaktadır. Weber'in modelinde ayrıca hammaddeye bağlı sanayi ile pazar odaklı sanayi ayrımı yapılmakta olup, hammaddesi ağırlık kaybeden sektörlerin hammaddeye, bitmiş ürünlerinin hacim kazandığı sektörlerin ise pazara yakın olması gerektiği vurgulanmaktadır. Weber'in bu modeli, belirli varsayımlara dayanmakta ve uygulamada belirli sınırlamalara sahip olsa da sanayi yer seçimi konusunda temel bir çerçeve sunmaktadır (Yılmaz, 2017).

Neo-klasik yaklaşımlar ise sanayi yer seçiminde serbest piyasa mekanizmaları ve kâr maksimizasyonu gibi faktörleri ön plana çıkarmaktadır. Neo-klasik ekonomistler, bir sanayi kuruluşunun yer seçiminde sadece ulaşım ve işgücü maliyetlerini değil, aynı zamanda arazi maliyeti, devlet teşvikleri, vergiler ve pazar talepleri gibi diğer ekonomik faktörleri de dikkate almaktadır (Gültekin, 2014). Bu yaklaşıma göre, sanayi kuruluşlarının yer seçiminde, bir bölgede kârın en yüksek olduğu nokta belirlenerek karar verilmektedir. Ayrıca, Neo-klasik teoriler, Weber'in durağan ve merkezizetçi modelinin aksine, bölgesel ekonomik gelişmelerin dinamik ve değişken olduğunu savunmakta, teknolojik gelişmelerin ve küreselleşmenin sanayi yer seçiminde belirleyici rol oynadığı ileri sürülmektedir. Günümüzde özellikle bilişim teknolojilerinin gelişmesi ve ulaşım maliyetlerinin görece düşmesiyle, sanayi kuruluşlarının yer seçiminde bilgiye erişim, inovasyon kapasitesi ve ağ ekonomileri gibi unsurların daha fazla dikkate alındığı görülmektedir. Bu çerçevede, Neo-klasik yaklaşımlar, sanayi yerleşiminin tek bir optimal noktadan ziyade çeşitli ekonomik ve sosyal etmenlere dayalı olarak daha esnek ve değişken bir yapı arz ettiğini ifade etmektedir (Gültekin, 2014).

Sanayi Yer Seçiminde Ekonomi-Politik Yaklaşım (Yapısalcı ve Yapısalcılık Sonrası Okular):

Sanayi yer seçiminde ekonomi-politik yaklaşım, sanayi kuruluşlarının konumlanma kararlarının sadece ekonomik faktörlerle değil, aynı zamanda toplumsal, politik ve ideolojik süreçlerle de şekillendiğini savunan bir çerçevede ele alınmaktadır. Bu yaklaşımlar içinde yapısalcı okul, sanayi yer seçiminde kapitalist sistemin yarattığı sınıfsal ve ekonomik güç

dengelerine odaklanmakta, sanayi kuruluşlarının yer seçiminin sermaye birikimi süreçleri ve sınıf mücadelesi ile bağlantılı olduğunu ileri sürmektedir. Yapısalcı yaklaşımlar, ekonomik coğrafyanın oluşumunu, kapitalist üretim ilişkilerinin zorunlu bir sonucu olarak görmekte ve bu bağlamda sanayi kuruluşlarının yer seçimlerinin de sermaye yoğunlaşmasının gerektirdiği biçimde belirlendiğini savunmaktadır. Örneğin, sanayi bölgelerinin belirlenmesi ve gelişmesinde, devletin ve sermaye sahiplerinin çıkarları doğrultusunda politik kararların etkili olduğu belirtilmektedir. Bu perspektifte, sanayi yer seçiminde devlet müdahalelerinin, sermaye sınıfının çıkarlarına hizmet edecek şekilde şekillendiği ve ekonomik dengesizliklerin bu süreçte yeniden üretildiği iddia edilmektedir (Kanbak, 2011).

Yapısalcılık sonrası yaklaşımlar ise, yapısalcı okulun daha determinist yaklaşımlarına eleştirel bir bakış açısı getirmekte ve sanayi yer seçiminde daha çok çoklu dinamikler ve aktörler arası etkileşim üzerinde durmaktadır. Bu görüş, sanayi yer seçim süreçlerinin sadece kapitalist sistemin belirlediği sınıfsal yapılarla değil, aynı zamanda kültürel, sosyal ve yerel dinamiklerle de şekillendiğini savunmaktadır. Yapısalcılık sonrası yaklaşımlarda, sanayi yer seçimi konusunda yerel yönetimlerin, sivil toplumun ve hatta uluslararası aktörlerin etkileri göz ardı edilmemektedir. Özellikle küreselleşme süreçleri ile birlikte, sanayi yer seçiminde ulusal devletlerin yanı sıra küresel ekonomik ağlar ve çok uluslu şirketler de önemli roller üstlenmektedir. Bu bağlamda, yapısalcılık sonrası yaklaşımlar, yerel ile küresel arasındaki karşılıklı etkileşimleri vurgulamakta ve sanayi kuruluşlarının yer seçiminde çok aktörlü bir yapının mevcut olduğunu ileri sürmektedir. Ayrıca bu yaklaşım, ekonomik ve politik dinamiklerin yanı sıra çevresel sürdürülebilirlik, teknoloji ve kültürel faktörlerin de sanayi yer seçiminde giderek daha fazla önem kazandığını ortaya koymaktadır. Ekonomi-politik yaklaşımda hem yapısalcı hem de yapısalcılık sonrası görüşler, sanayi yer seçiminde sadece ekonomik değil, politik ve sosyal güç dengelerinin de önemli rol oynadığını göstermektedir. Bu süreç, kapitalist üretim ilişkileri ve devlet politikaları ile şekillenmekte olup, farklı ölçeklerdeki aktörlerin ve dinamiklerin etkileşimiyle sürekli olarak yeniden biçimlenmektedir (Sipahi, 2021).

1.2.2. OSB ile İlgili Literatürde Yapılan Araştırmalar

Sanayi yer seçim kuramlarının genel literatür incelemesinden sonra seçilen OSB alanlarında yapılacak anketlerde soru formunun hangi ilkelere göre hazırlanması gerektiği

yönünde yol gösterici olmak üzere, farklı düzeylerdeki sanayi tesislerinde yapılmış bir dizi araştırma literatürden incelenmiş ve özeti ile ilkeler tablosu aşağıda verilmiştir.

Akyüz ve Soba (2013), tarafından ELECTRE yöntemi kullanılarak Uşak ilinde tekstil sektörü için optimal kuruluş yeri belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmada, organize sanayi bölgeleri arasından en uygun yer seçimi yapılmış ve bu süreçte ekonomik, sosyal ve çevresel faktörler göz önünde bulundurulmuştur. Uşak ilinin tekstil sektörü için uygun bir yer olduğu belirlenmiştir.

Gündoğar, (2013) Tuzla ilçesinde yaptığı çalışmasında, organize sanayi bölgelerinin mekansal gelişim süreçlerine olan etkileri analiz edilmiştir. Çalışmada, yer seçiminde tarihsel altyapı, gelişme potansiyelleri ve beşerî ortam gibi faktörlerin etkili olduğu vurgulanmıştır. Elde edilen sonuçlar, sanayi yatırımlarının mekansal gelişim üzerinde belirleyici bir rol oynadığını ortaya koymaktadır.

Anit, (2013) yapmış olduğu araştırmasında, Batman ilinin uygun yerleşim alanları belirlenmiştir. Uygun yerleşim yeri seçimi sırasında ekonomik, sosyal refah ve çevresel faktörler dikkate alınmıştır. Batman ilinde sanayi hızının Türkiye genelinde önemli bir yere sahip olduğu ve kısa sürede organize sanayi bölgesi sayısının arttığı tespit edilmiştir (Anit, 2013).

Onur ve Beyazlı, (2014) yapmış oldukları araştırmalarında, organize sanayi bölgelerinde (OSB) yer seçim kriterleri incelemişlerdir. Özellikle belediyelerin yetkileri ve mekansal yer seçim kriterleri üzerinde durulmuştur. Çalışmada, OSB'lerin genellikle kentlerde mevcut olan altyapı ve kaynakların kullanımı açısından önemli olduğu vurgulanmıştır. Sonuç olarak, yer seçiminde ekonomik, sosyal ve çevresel faktörlerin belirleyici olduğu ortaya konulmuştur (Onur & Beyazlı, 2014).

Yıldız ve Şahin, (2014) gerçekleştirmiş oldukları çalışmalarında, düzce ilinde bulunan imalat sanayi işletmelerinin kuruluş yeri seçiminde teşvik paketlerinin etkisi incelemişlerdir. Özellikle OSB'lerde yer alan firmaların, devlet teşviklerinden yararlandıkları tespit edilmiştir. Çalışmanın sonuçları, teşviklerin işletmelerin kuruluş yeri seçiminde önemli bir rol oynadığını göstermektedir.

Gavcar ve Yetim, (2015) yapmış oldukları çalışmalarında, “Fethiye Organize Sanayi Bölgesi” için yer seçim kriterleri incelenmiştir. Çalışmada, alternatif bölgeler arasında yapılan seçimde en önemli kriterin “yakın çevre” olduğu belirlenmiştir. Sanayi bölgesinin, bölgedeki mevcut altyapı ve kaynakları etkin bir şekilde kullanabilme potansiyeli nedeniyle tercih edildiği sonucuna varılmıştır.

Albayrak, Salihoğlu ve Salihoğlu, (2015) “Gebze Organize Sanayi Bölgesi”nin yer seçim kriterleri analiz etmişler. Nitelikli işgücüne yönelik yaşam alanlarının oluşturulması, sanayi desantralizasyon sürecinde önemli bir kriter olarak belirlenmiştir. Çalışmada, konut alanlarının erişilebilirlik ve çevresel faktörler açısından değerlendirildiği belirtilmiştir.

Aktaş (2016) gerçekleştirmiş olduğu araştırmasında, Kemalpaşa ilçesindeki sanayi alanlarına yönelik uygun arazi kullanım potansiyeli araştırmıştır. Çalışmada, doğal yapı, çevresel etkiler ve ekonomik kriterler göz önüne alınarak sanayi alanlarının yerleşim potansiyeli değerlendirilmiştir. Araştırma sonuçları, sürdürülebilir sanayi gelişimi için uygun yer seçiminde çevresel ve ekonomik kriterlerin dikkate alınmasının önemini vurgulamaktadır.

Oda Raporu, (2017) yapmış olduğu çalışmada, organize sanayi bölgelerinin (OSB) yer seçim kriterleri detaylı bir şekilde incelenmiştir. Çalışma, OSB'lerin yer seçiminde ekonomik faktörlerin yanı sıra çevresel etkilerin de dikkate alınması gerektiğini vurgulamaktadır. Sanayi bölgelerinin yer seçiminde uygun altyapı, ulaşım imkanları, çevresel etkiler ve yasal düzenlemeler gibi faktörler belirleyici olmaktadır.

Yalçinkaya, Dulupçu ve Baykul, (2018) Türkiye'deki organize sanayi bölgelerinin (OSB) yatırım ortamı TOPSIS yöntemi kullanılarak değerlendirilmiştir. Ulaşım, altyapı ve teşvik gibi kriterler göz önünde bulundurularak yapılan analizde, OSB'lerin yatırım çekiciliği belirlenmiştir. Çalışma, yatırımcıların yer seçiminde ekonomik ve lojistik faktörlerin ön planda olduğunu ortaya koymaktadır. Ulaşım altyapısının ve devlet teşviklerinin OSB'lerin cazibesini artırdığı belirlenmiştir (Yalçinkaya, Dulupçu & Baykul, 2018).

Pekkaya ve Aslan, (2018) organize sanayi bölgelerinin (OSB) yer seçiminde dikkate alınan kriterlerin önem dereceleri ve bu kriterler arasındaki etkileşimler incelemişler. Ulaşım, altyapı, çevresel etkiler ve ekonomik faktörler gibi kriterlerin yanı sıra, sosyal faktörlerin de yer seçiminde önemli olduğu belirtilmiştir. Çalışma, yer seçiminde dikkate alınması gereken faktörlerin bütüncül bir yaklaşımla değerlendirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Öztürk, (2019) “Ordu ili Organize Sanayi Bölgesi”nde yer alan hazır giyim işletmeleri için tedarikçi seçimi AHP ve TOPSIS yöntemleri kullanılarak incelenmiştir. Çalışma, tedarikçi seçim kriterlerinin belirlenmesinde ekonomik, çevresel ve sosyal faktörlerin önemini vurgulamaktadır. Araştırma sonuçları, ekonomik faktörlerin, özellikle maliyet ve

kalite kriterlerinin, tedarikçi seçiminde belirleyici olduğunu göstermektedir. Altyapı ve lojistik imkanlarının da önemli rol oynadığı tespit edilmiştir.

Aslan, (2019), organize sanayi bölgelerinin (OSB) yer seçiminde dikkate alınan kriterler AHP ve DEMATEL yöntemleri kullanılarak değerlendirilmiştir. Pazara yakınlık, hammaddeye erişim, ulaşım altyapısı ve çevresel etkiler gibi kriterler incelenmiştir. Çalışma, bu kriterlerin önem derecelerini belirleyerek, OSB yer seçiminde stratejik kararların alınmasında yol gösterici olmuştur. Araştırma sonuçları, ekonomik ve çevresel faktörlerin yanı sıra, sosyal faktörlerin de yer seçiminde kritik rol oynadığını göstermektedir (Aslan, 2019).

Sağlık, (2020) yapmış olduğu çalışmada “Bursa Organize Sanayi Bölgesi”nin kent içinde kalmış endüstri alanlarının sürdürülebilir kentsel gelişme bağlamında yeniden değerlendirilmesi ele alınmıştır. Çalışma, Bursa’nın ilk organize sanayi bölgesi olan bu yerleşim alanının konut ve sanayi ilişkisini incelemektedir. Araştırma sonuçları, sanayi bölgelerinin sürdürülebilir kentsel gelişim için yeniden değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir. Bu bağlamda, sanayi bölgelerinin yer seçiminde ekonomik, sosyal ve çevresel faktörlerin birlikte ele alınması gerektiği vurgulanmaktadır.

Pekkaya ve Aslan (2022) yapmış oldukları çalışmalarında “organize sanayi bölgelerinin (OSB)” yer seçiminde dikkate alınan kriterlerin önem dereceleri ve bu kriterler arasındaki etkileşimler incelenmiştir. Çalışmada, ulaşım altyapısı, çevresel etkiler, ekonomik faktörler ve sosyal faktörler gibi çeşitli kriterler değerlendirilmiştir. Araştırma sonuçları, ekonomik faktörlerin ve ulaşım altyapısının yer seçiminde en kritik faktörler olduğunu göstermektedir. Ayrıca, çevresel etkiler ve sosyal faktörlerin de önemli rol oynadığı tespit edilmiştir.

Umarusman ve Hacıvelioğulları (2022) gerçekleştirmiş oldukları çalışmada organize sanayi bölgelerinde sürdürülebilir tedarikçi seçim kriterlerinin geliştirilmesi ve bu kriterlerin ahilik değerleri ile ilişkilendirilmesi incelemiştirler. Çalışmada, ekonomik, çevresel ve sosyal sürdürülebilirlik kriterlerinin ahilik değerleri ile uyumlu olduğu ve bu değerlerin sürdürülebilir tedarikçi seçiminde önemli rol oynadığı belirtilmiştir. Araştırma sonuçları, ahilik değerlerinin modern tedarik zinciri yönetiminde uygulanabilir olduğunu göstermektedir.

Terme, Çiçek ve Kiraz (2022) gerçekleştirmiş oldukları araştırmalarında, entegre Bulanık AHP ve Bulanık VIKOR yöntemleri kullanılarak “Kocaeli - Arslanbey Organize Sanayi Bölgesi” için tesis yeri seçimi yapılmıştır. Çalışmada, maliyet, ulaşım altyapısı,

çevresel etkiler ve sosyal faktörler gibi kriterler değerlendirilmiştir. Araştırma sonuçları, Bulanık AHP ve Bulanık VIKOR yöntemlerinin, tesis yeri seçiminde etkin karar verme araçları olduğunu göstermektedir. “Kocaeli – Arslanbey” bölgesinin, ekonomik ve lojistik açıdan en uygun yer olduğu tespit edilmiştir.

Başıyağcı ve Sat (2023) yaptıkları çalışmalarında Gaziantep'teki kentsel mekânsal gelişim ile sanayi faaliyetlerinin yer seçimi ve organizasyonel yapıları arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışma, organize sanayi bölgelerinin yer seçiminde ulaşım ağları, ekonomik faktörler ve çevresel etkilerin önemli olduğunu vurgulamaktadır. Araştırma sonuçları, kentsel mekânsal gelişim ile sanayi faaliyetlerinin entegrasyonunun bölgesel ekonomik kalkınmada etkili olduğunu göstermektedir.

Göka, Gülhan ve Polat (2023) yaptıkları çalışmalarında, İzmir'deki soğuk hava depolarının yer seçimi kütle dengeli erişebilirlik modeli kullanılarak değerlendirilmiştir. Çalışma, organize sanayi bölgelerine yakınlık, ulaşım altyapısı ve çevresel sürdürülebilirlik kriterlerini dikkate alarak depoların optimal yer seçimini ele almıştır. Araştırma sonuçları, bu kriterlerin depoların yer seçiminde kritik olduğunu göstermektedir.

Öktem (2024) kablo sektöründe sürdürülebilir simbiyotik iş ortağı seçimi için bulanık çok kriterli karar verme yöntemleri kullanılmıştır. Çalışmada, sürdürülebilirlik, maliyet, kalite ve iş birliği potansiyeli gibi kriterler değerlendirilmiştir. Araştırma sonuçları, sürdürülebilirliğin ve kalite kriterlerinin iş ortağı seçiminde en kritik faktörler olduğunu göstermektedir. Bu bulgular, simbiyotik iş ortaklıklarının başarısı için önemli stratejiler sunmaktadır. Yapılan literatür incelemesinde uluslararası örnekler olarak yer seçim kuramları ve modelleri incelendi ve Türkiye’de 2013-2024 yılları arasında yapılan 20 sayıdaki kaynakta OSB yer seçimi kararına girdi sağlayan ölçütler olarak Ekonomik Faktörler, Çevresel Sürdürülebilirlik, Sosyal Faktörler, Lojistik ve Ulaşım İmkanları, Teşvik ve Yatırım Kolaylıkları, İklim ve Coğrafi Koşullar olarak belirlenmiş ve Tablo 1’de verilmiştir. Yer seçimi etmenleri ve anketler bu ölçütler çerçevesinde kurgulanmıştır.

Tablo 1. Özet ilkeler dizini

İlkeler Dizini	Açıklama
Ekonomik Faktörler	Sanayi bölgelerinin yer seçiminde ekonomik maliyetler, ulaşım maliyetleri, altyapı yatırımları ve hammaddeye erişim gibi kriterler belirleyici olmuştur.
Çevresel Sürdürülebilirlik	Sanayi bölgeleri seçiminde çevresel etkilerin göz önünde bulundurulması önemli bir gereklilik haline gelmiştir. Özellikle kirlilik, su kaynaklarına yakınlık ve ekolojik denge gibi konular dikkatle değerlendirilmelidir. Samsun gibi coğrafi ve doğal kaynaklara sahip bölgelerde bu kriterler daha da önem kazanmaktadır.
Sosyal Faktörler	Çalışmalarda sıklıkla vurgulanan bir diğer önemli faktör de sosyal koşullardır. Nitelikli işgücünün sağlanması ve işgücü piyasasına erişim, sanayi bölgelerinin başarılı olmasında önemli bir etken olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca, sosyal refah ve çevresel uyum konularının da göz önünde bulundurulması gerekmektedir.
Lojistik ve Ulaşım İmkânları	Samsun gibi liman şehirlerinde ulaşım altyapısı ve lojistik imkanlar sanayi yer seçiminde kritik bir rol oynamaktadır. Demiryolu, karayolu ve deniz yolu bağlantılarının sağlanması, sanayi bölgelerinin hem hammadde temini hem de ürün dağıtımını açısından büyük avantajlar sunmaktadır.
Teşvik ve Yatırım Kolaylıkları	Devlet teşviklerinin sanayi yatırımlarında büyük etkisi vardır. Birçok çalışma, teşviklerin yatırımcıları cezbedtiğini ve organize sanayi bölgelerinin gelişimine katkıda bulunduğunu ortaya koymuştur.
İklim ve Coğrafi Koşullar	İklimsel faktörler ve doğal yapı sanayi bölgelerinin seçiminde önemli bir rol oynamaktadır. Samsun gibi Karadeniz Bölgesi'nde bulunan yerlerde, iklim koşulları sanayi yatırımlarının yerleşim potansiyelini doğrudan etkilemektedir.

1.2.3. Organize Sanayi Bölgeleri

Sanayi devrimi ile başlayan OSB'lerin Amerika ve bazı ülkelerdeki adının 'Sanayi Parkı' olduğunu görüyoruz. Sanayi Parklarının temel amacı; kapsamlı bir plan çerçevesinde belli bir alanın geliştirilmesi ve alt bölümlere ayrılıp sanayi yerleşimlerine aktarılmasıdır. Uygulama kapsamında; çeşitli hizmetlerden, iş ilişkilerinden, ulaşım ve finansman kolaylıklarından ve eğitilmiş insan gücünün dışsal ekonomiler yaratmak suretiyle, sanayilerin büyük kentlerde toplanması hedeflenmiştir. Ayrıca pazara, işgücüne ve hammaddeye yakın küçük kentlerin de sanayi için cazip hale getirilmesi amaçlanmaktadır. Dünya'da İngiltere 19.yy'da sanayi bölgesi kavramını, sanayileşmenin bir vasıtası olarak adlandıran ilk ülke olmuştur. İngiltere'de başarılı sonuçlar veren bu uygulama Avrupa'da da sanayi devrimi ile başlayan fabrikasyon üretim sürecine dahil olarak planlı bir şekilde sanayileşmek ve

gelişmek isteyen ülkelerin kullandıkları, ülke kalkınmasında önemli görevler üstlenmiş bir politika aracı haline dönüşmüştür. 1896 yılında İngiltere'nin Manchester kentinde Mersey Nehri üzerinde başlatılan "Trafford Park" dünyada ilk organize sanayi bölgesi uygulaması olarak tarihe geçmiştir (TMMOB 2010: 2). Güney Çin'deki sanayi bölgelerindeki geliştirme süreci ve sonuçları, çok farklı arazi ve düzenleyici rejimler nedeniyle diğer arazi kullanım bölgelerindekilerden farklıdır. 1980'lerin üretici ekonomisinin teşviki, hızlı yatırım karşılığında geliştiricilerden çok az talep alan çok sayıda sanayi bölgesinde basit imar düzenlemeleri ile desteklendi. Böyle bir yaklaşım ilk olarak Shenzhen Özel Ekonomik Bölgesi'nde (SEZ) ve daha sonra Bao'an ve Longgang bölgeleri, Dongguan, Huizhou ve diğer Guangdong ihracata yönelik üretim şehirlerinde benimsenmiştir (Zacharias ve Ma, 2015).

Mevcut küresel endüstriyel kalkınma trendinde, ekonomik fayda yaratmak artık endüstriyel kalkınmanın tek amacı değildir. Ekonominin, çevrenin ve toplumun uyumlu ve sürekli gelişimi kavramına artan bir önem verilmekte ve ekonomik değer ile çevresel etki arasındaki ilişkiyi ölçmek için "eko-verimlilik" kullanımını savunmaya başlamıştır. Bir Eko-Endüstri Parkı, endüstriyel sistemin malzeme ve enerji kaynaklarının değişimini planlama, kaynak tüketimini en aza indirmeye ve atık emisyonlarını azaltmaya ve ekonomik, çevresel ve sosyal yönlerin sürdürülebilir ilişkisi vardır (Pai vd., 2018).

Kaynak entegrasyonu, endüstrilerin sürdürülebilir sistemlerin oluşturulmasına yol açan döngüsel operasyonları teşvik etmesine olanak tanır. Endüstri parkları, bu süreçlerin bağımsız işleyişiyle elde edilenleri aşan daha büyük kümülatif ekonomik ve çevresel faydalar elde etmek için birden fazla süreci bu şekilde entegre etmektedir. Zamanla, teknolojik gelişmeler, piyasa dalgalanmaları ve düzenleyici değişiklikler, bir ağı oluşturan süreçlerin ve kaynakların değişmesine neden olabilir (Abraham vd., 2022).

1960 sonrası dönemde Türkiye, bölgeler arası dengesizlikleri gidermek amacıyla bölgesel kalkınma ve sanayi politikaları alanında önemli adımlar atmıştır. Bu dönemde, dengeli bölgesel kalkınma ilkesi benimsenmiş ve planlı kalkınmanın toplumsal hedefleri arasında yer almıştır. Bu kapsamda, ilk kez 1962 yılında Dünya Bankası'ndan alınan kredi ile Bursa OSB kurulmuştur. Ülkenin farklı bölgelerinde de Organize Sanayi Bölgeleri (OSB) kurulmaya başlanmış, bu bölgeler hem sanayinin düzenli bir şekilde gelişmesini sağlamak hem de bölgeler arası ekonomik farkları azaltmak amacıyla önemli bir araç olarak kullanılmaya başlanmıştır. OSB'ler, yaşam alanları ile sanayi üretim alanlarını birbirinden ayıran, altyapısı hazır sanayi parselleri sunarak girişimcilere üretim yapma imkânı sağlayan

alanlar olarak tanımlanmaktadır. OSB'ler sanayi faaliyetlerinin yoğun olduğu bölgelerde düzensiz yerleşimi ve çevre kirliliğini önlemektedir. Aynı zamanda OSB'ler, kalkınma ve teşvik aracı olarak kullanılmakta olup, sanayi üretiminin belirli bölgelerde yoğunlaşarak ülke geneline yayılmasını sağlamaktadır (Keskin, 2023).

OSB'lerin sağladığı avantajlar arasında, yatırımcılara düşük maliyetli arsa ve altyapı, enerji verimliliği, çevre düzenlemelerine uygun üretim imkanları, lojistik avantajlar ve kümelenme stratejileri sayılmaktadır. Türkiye'deki OSB'ler, her geçen gün artan talepleri karşılamak amacıyla hem büyütülmekte hem de yeni nesil teknoloji ve enerji verimliliği esaslarına göre yapılandırılmaktadır (Bayırhan ve Nas, 2018).

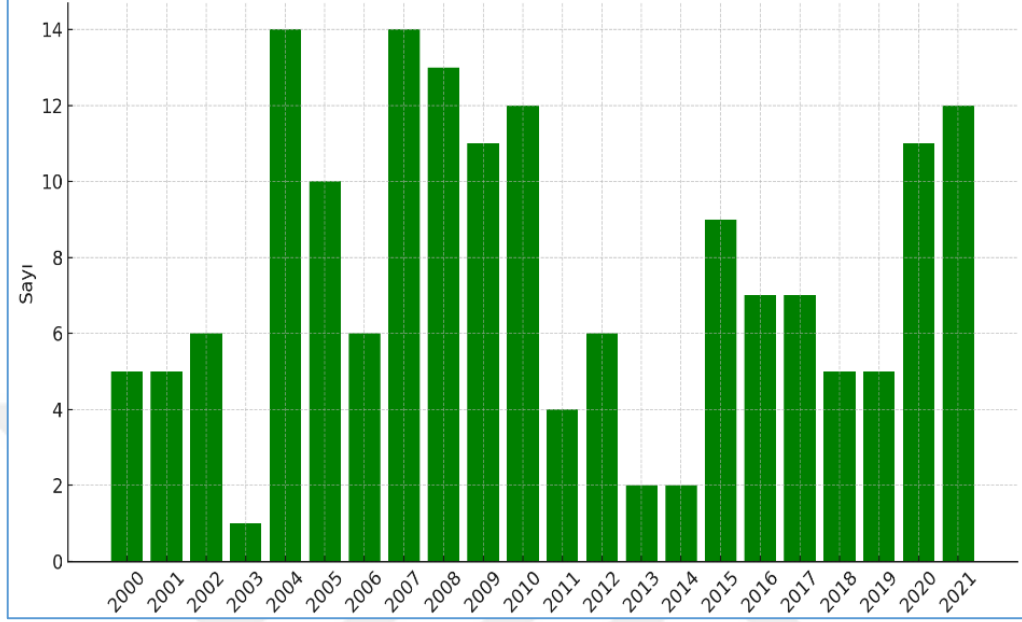
Organize Sanayi Bölgeleri'nin yönetimi ve işleyişi, belirli kurallar ve düzenlemeler çerçevesinde gerçekleştirilmektedir. Her OSB, kendi yönetim kuruluna sahip olup, sanayi kuruluşlarına sunulan hizmetlerin kalitesi ve sürekliliği bu yönetimler tarafından sağlanmaktadır. OSB'ler, sanayi işletmelerine sağlanan ortak hizmetlerle birlikte üretim süreçlerinin daha verimli ve sürdürülebilir hale gelmesini amaçlamaktadır. OSB'lerde yer alan işletmelerin ortak ihtiyaçları olan elektrik, su, doğal gaz gibi altyapı hizmetleri organize bir şekilde sağlanmaktadır. (Şenol, 2011).

Organize Sanayi Bölgeleri, aynı zamanda sanayi işletmelerinin teknolojik gelişmelere uyum sağlaması açısından da önemli rol oynamaktadır. OSB'ler bünyesindeki kümelenme stratejileri, firmalar arasında iş birliği ve bilgi paylaşımını artırarak, yenilikçi projelerin hayata geçirilmesini kolaylaştırmaktadır. Teknoloji geliştirme bölgeleri ile OSB'ler arasında kurulan iş birlikleri, Ar-Ge faaliyetlerinin gelişmesini teşvik etmekte ve sanayide dijitalleşme süreçlerinin hızlanmasına katkıda bulunmaktadır. Bu bağlamda, OSB'ler Türkiye'nin sanayi politikasında stratejik öneme sahip araçlar olarak değerlendirilmektedir (Sağlık, 2020).

Türkiye'de 1960 sonrası dönemden günümüze kadar 36.832 hektar alana sahip 213 OSB projesi hayata geçirilmiştir. Tamamlanan bu OSB projelerinden 70 adedi 1962-2002 yılları arasında, 143 adedi ise 2003-2021 yılları arasında tamamlanmıştır. (Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2022.)

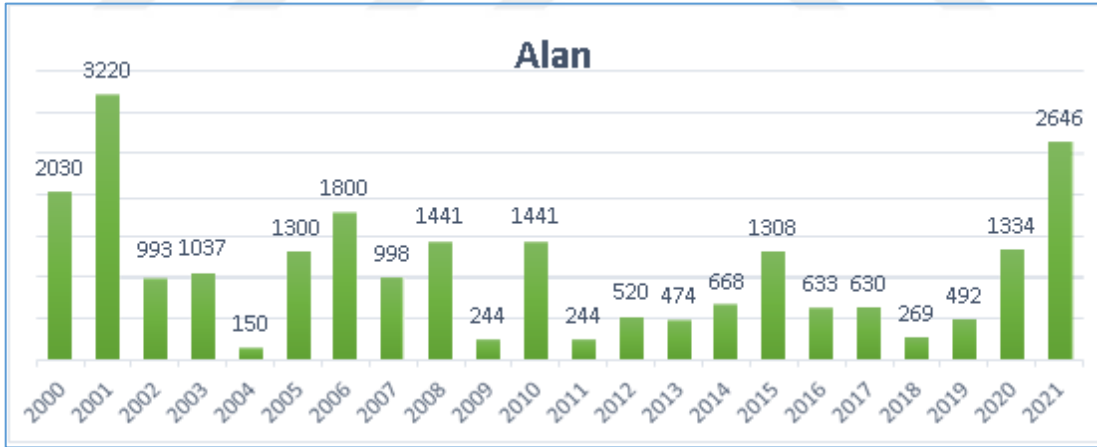
Aşağıda 2000-2021 yılları arasında bakanlık kredisi kullanılarak tamamlanan OSB projeleri yer almaktadır. Şekilden yola çıkılarak 2004 yılında en az bir HAK projesinin tamamlandığı görülmektedir. 2001 ve 2007 yıllarına baktığımızda 14 OSB projesinin tamamlandığını görüyoruz. 2000 yılından 2021 yılına kadar olan süreçte OSB projelerinin

bazı yıllarda yavaş yavaş hayata geçirildiği görülmektedir. Bazı yıllarda diğer yıllara göre daha fazla projenin tamamlandığı görülmüştür.

Kaynak: Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2022

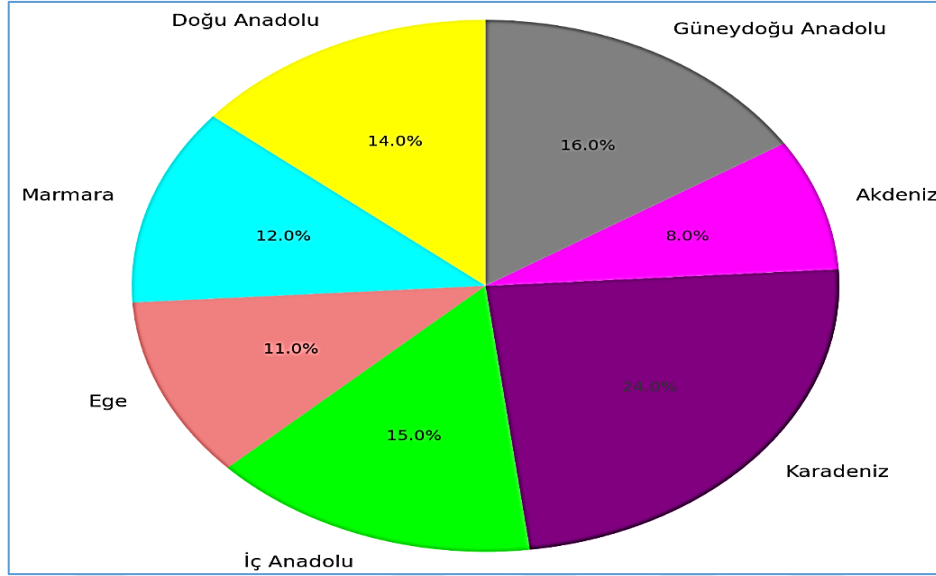
Şekil 4. 2000-2021 Yıllarında Bakanlık Kredisi *ile* Tamamlanan OSB Projeleri

Kaynak: Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2022

Şekil 5. Yıllara göre biten OSB projeleri (Alan-Ha)

Yıllara Göre Biten OSB Projelerinin alanları gösterilmiş olup, şekil 5’de görüldüğü gibi 2004 yılında 150 hektarlık bir alanla en az alan, 2001 yılında ise 3220 hektarlık alanla en fazla alan OSB projeleri tamamlanmıştır.

Şekil 6. Bakanlık Kredisi ile Tamamlanan OSB Projelerinin Bölgelere Göre Dağılımı

Türkiye’de Bakanlık kredisi ile 213 OSB projesi 36.832 ha alanla tamamlanmıştır. Şekil 6’da görüldüğü gibi bakanlık kredisi ile tamamlanan OSB projelerinin bölgelere göre dağılımına baktığımızda Karadeniz bölgesi yaklaşık olarak %24 ile en fazla Akdeniz bölgesi ise yaklaşık olarak %8 ile en az OSB projelerinin tamamlandığı bölgedir.

Organize Sanayi Bölgelerinin Kuruluş Amaçları:

Planlı kalkınma ile ulaşılmak istenen hedefler doğrultusunda, organize sanayi bölgeleri uygulamaya konulan önemli araçlardan biridir. Bu konuda 1961 yılında bir rapor hazırlanmış ve Bursa’da başlatılacak ilk uygulama olan pilot organize sanayi bölgesinin başlatılması planlanmıştır. Planlı kalkınma sürecinde organize sanayi bölgeleri uygulaması ülke geneline hızla yayılırken, devreye sokulan bir dizi sanayileşme politikaları ile yerel sermaye birikiminin il dışına çıkarılması engellemiş, sermayenin yerel girişimlere aktarılması sağlanarak önemli bir planlama aracı olarak işlevselleştirilmiştir. Planlı kalkınma ile sanayileşme ve kentleşmenin bir uyum içinde gerçekleşmesini sağlaması yönünden önem arz eden bu bölgeler, sanayi faaliyetlerinin toplandıkları alanlarda oluşturacağı olumsuzlukları önlemede, üretimlerini birlikte etkili ve verimli gerçekleştirmelerine ve yerel yönetimler tarafından hazırlanmış altyapı hizmetlerinden faydalanmalarına çok çeşitli imkanlar sunmaktadır. OSB’ler yerel düzeyde çeşitli sektörden işletmelerin bir uyum içinde ilerlemelerine olanak sağlayan bir alan yaratarak, yatırımların artmasına, gelişmesine ve sonuçta bölgeler arasındaki dengesizliklerin giderilmesine katkı yapmaktadır (Çağlar 2006).

Bölgeler arası dengesizliklerin giderilmesinde 62 yıldır sürdürülen bu politika ile il genelinden ilçe geneline sayıları her geçen gün artarak çoğalan yeni sanayi bölgeleri

kurularak yaygınlaşmıştır. OSB'ler özel sektör girişimciler açısından bulundukları yörede üretim yapabilme imkânı sağlaması yerel üretim faktörlerinin değerlendirilebilmesi açısından küçük ve orta ölçekli girişimleri cesaretlendirmede ve girişimlerini teşvik etmede özendirici olmuştur. Organize sanayi bölgeleri yerel girişimciler için kuruluş yeri belirleme ve düzenleme aracı olmanın yanı sıra yerel ekonomiyi canlandırma aracıdır. OSB'ler örgütlü, planlı ve düzenli sanayileşmenin ürünüdür (DPT 2008).

Diğer yandan bu bölgeler, sanayiye en uygun alanlara yönlendirilerek; tarıma ayrılmış alanların bu tesislerin zararlı atıklarından korunmasını sağlamaktadır. Bu kapsamda, Organize Sanayi Bölgeleri uygulamasının amaçlarını aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Sanayinin düzenli olmasının sağlanması,
- Planlı şehirleşmeye katkı sağlanması,
- Girişimcilere uygun ortamların sunulması,
- Sanayinin henüz gelişmemiş bölgelere de kaydırılması,
- Tarıma elverişli alanlarının sanayide kullanılmasının önlenmesi,
- Aynı alanda ya da birbirini tamamlayan alanlarda üretim yapan tesislerin aralarında iş birliği ve koordinasyon sağlamak suretiyle atıl kapasitelerinden yararlanmalarına imkan hazırlamak böylece üretimde etkinliğin verimliliğin ve kalite artışının sağlanması,
- Yerel girişimcilere dışsal ekonomilerden yararlanma imkanı sunan sanayi bölgeleri, yerel girişimcilerin ulusal arenada rekabet avantajı yakalamalarının yanı sıra pazar paylarını artırmalarına da imkan sağlamaktadır,
- Sanayileşmenin hızını artırarak sanayileşmenin ve beraberinde kalkınmanın ülkenin geneline ulaşması ve yaygınlaştırılmasını sağlamak,
- Ortak kullanılan arıtma tesisleri ile çevre sorunlarını engellemek,
- En son gelişmiş teknolojilerden faydalanmak (Eyüpoğlu 2003).

Türkiye'de OSB'ler sanayileşmenin etkili bir aktörü olarak değerlendirilmiş küçük ve yerel girişimcilerin sermayelerinin değerlendirildiği, yatırımlarının hayata geçirildiği bölgeler olarak görülmüş olup, 1962 yılından günümüze kadar süre gelen OSB'lerin temel hedefleri:

- Sınainin gelişimini artırmak,
- Özel teşebbüs yatırımlarını cazip kılmak,

- Kalkınmamış yörelerde de yatırımları teşvik etmek ve böylece bölgeler arası eşitsizliği ortadan kaldırarak istihdamı ülke genelinde yaygınlaştırmak,
- Tarıma elverişli alanları sanayiden uzak tutarak olumsuzlukları önlemek, sektörler arasında denge sağlamak,
- Bölgedeki bağlantılı sektörler arasında koordinasyonu sağlayarak ve geliştirerek verimliliklerini artırmak,
- Ülkedeki rekabet gücünü artırarak, uluslararası (küresel) rekabette de etkin rol almak, böylece ülkenin katma değerini yükseltmek,
- Sanayi tesislerini bir arada organize ederek, düzensiz ve plansız şehirleşmeyi önleyebilmek olarak belirlenmiştir (TMMOB 2010).

Çarpık ve plansız kentleşmenin önüne geçilmesi için yer planlama aracı olarak devreye sokulan OSB'ler;

- Ülkenin ekonomik gelişimini yurt geneline dengeli dağıtarak, bölgeler arası gelişmişlik düzeyini dengeli kılmak,
- Gelişmemiş ya da az gelişmiş şehirlerden gelişmiş olan şehirlere göçü azaltmak,
- Ortak kullanılan arıtma tesisleri ile çevre kirliliğini önlemek,
- Standardizasyonu sürekli kılmak,
- OSB'lerin devlet denetiminde kurulması ancak yönetiminin kendi organlarıncı yürütülmesini sağlamak,
- Tarım alanlarının sanayide kullanılmasının disipline edilmesi, (Dinler, Ersungur 2005: 14).

Girişimcilerin yatırım yapma aşamasında göz önünde bulundurdıkları karşılaştırmalı üstünlükler; işçi maliyetleri, ulaşım kolaylıkları, teknolojik gelişme, altyapı yatırımları, teknokentler ve verilen teşvikler sanayinin belirli bölgelerde yığılmasına neden olurken bölgeler arası dengesizliğin ortaya çıkmasına zemin hazırlamaktadır. (Öztürk, Uzun 2010: 94).

Türkiye'de organize sanayi bölgeleri, öncelikle özel sektör sanayi yatırımlarının sayısının artırılması, sayısı artan özel sektör yatırımların geliştirilmesi, sürdürülebilirliğin sağlanması ve bu sektörde kentleşme ile birlikte önem arz eden kuruluş yeri isteklerinin en uygun mekanlar seçilerek giderilmesi için devreye konulmaktadırlar.

Organize Sanayi Bölgelerinin Planlama Açısından Önemi:

Organize Sanayi Bölgeleri (OSB), sanayi yatırımlarının planlı ve düzenli bir şekilde gerçekleştirilmesi açısından büyük öneme sahip alanlar olarak öne çıkmaktadır. OSB'ler, sanayi kuruluşlarının belirli bir alanda toplanmasını sağlayarak üretim, istihdam ve ekonomik büyüme süreçlerine katkı sağlamaktadır. Planlama açısından bakıldığında, OSB'lerin en önemli fonksiyonlarından biri, sanayi üretimini kent merkezlerinden uzaklaştırarak düzenli bir kentsel gelişim sağlamasıdır. Sanayi faaliyetlerinin kent merkezlerine yakın bölgelerde plansız bir şekilde yayılması, çevre kirliliği, trafik yoğunluğu ve altyapı yetersizlikleri gibi çeşitli sorunlar yaratmaktadır. OSB'ler ise bu sorunların önüne geçmek amacıyla, altyapısı hazır, çevresel etkileri minimize eden ve sanayi kuruluşları için ideal koşullar sağlayan planlı sanayi alanları olarak işlev görmektedir.

OSB'ler, sanayi yatırımlarını belirli bölgelerde toplamak suretiyle bölgesel kalkınma politikalarının da önemli bir aracı olarak kullanılmaktadır. Planlama sürecinde OSB'lerin kurulması, ekonomik kaynakların daha verimli kullanılması ve üretim süreçlerinin daha iyi organize edilmesini sağlamaktadır. Özellikle altyapı maliyetlerinin paylaşılması, lojistik imkanların geliştirilmesi ve enerji kaynaklarına kolay erişim gibi unsurlar, sanayicilere önemli maliyet avantajları sunmaktadır. OSB'lerin bu şekilde planlanması, hem bölgesel gelişmişlik farklarının azaltılmasına hem de sanayi üretiminde rekabet gücünün artırılmasına katkı sağlamaktadır. Ayrıca, OSB'ler çevresel sürdürülebilirliği de desteklemekte olup, sanayi kuruluşlarının çevreye olan olumsuz etkilerini minimize etmeyi amaçlayan düzenlemelerle birlikte geliştirilmektedir.

Planlama açısından OSB'ler, şehirleşme ve arazi kullanımı süreçlerinde de kritik bir rol oynamaktadır. Sanayi ve konut alanlarının birbiriyle uyumsuz bir şekilde gelişmesinin önüne geçilmesi için OSB'ler, sanayi faaliyetlerinin belli bir bölgede toplanmasını sağlayarak, çevre ve şehircilik politikalarına uygun bir yapı arz etmektedir. Bu bağlamda, OSB'ler çevresel koruma ilkelerini de gözeterek, hem sürdürülebilir sanayi üretimi hem de yaşam kalitesini artıran şehir planlaması süreçlerine katkı sunmaktadır. Sanayi parsellerinin altyapı hizmetleriyle birlikte girişimcilere sunulması, yatırım sürecinin hızlanmasını ve sanayi üretiminin daha organize bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlamaktadır. Böylece, OSB'ler sanayi üretimi açısından maliyet ve verimlilik avantajları sunarken, planlı şehirleşmeye katkıda bulunarak dengeli kalkınma hedeflerine ulaşılmasına da yardımcı olmaktadır.

OSB'lerin planlama açısından bir diğer önemli katkısı, altyapı hizmetlerinin merkezi bir şekilde sunulmasıdır. Bu bölgelerde yer alan sanayi kuruluşları, yollar, su, elektrik, doğalgaz, telekomünikasyon ve atık yönetimi gibi temel altyapı hizmetlerinden toplu olarak yararlanmaktadır. Bu tür altyapı hizmetlerinin, sanayi kuruluşlarına merkezi bir şekilde sunulması hem maliyet avantajı sağlamakta hem de altyapı hizmetlerinin daha verimli kullanılmasına olanak tanımaktadır. Ayrıca, bu merkezi altyapı sayesinde sanayi kuruluşlarının üretim süreçlerinde aksama yaşanmamakta, dolayısıyla üretkenlik ve rekabet gücü artmaktadır. OSB'lerde sunulan bu entegre altyapı hizmetleri, yatırımcılar için cazip koşullar sunarken, aynı zamanda bölgelerin genel ekonomik gelişmişlik düzeyine de olumlu katkılar yapmaktadır. Bu durum, Türkiye'nin kalkınma planlarında OSB'lerin stratejik önemini artırmakta ve sanayi politikalarının belirlenmesinde OSB'lerin temel bir unsur haline gelmesini sağlamaktadır.

OSB'ler ayrıca, istihdam yaratma kapasitesi açısından da büyük bir öneme sahiptir. Planlama sürecinde, sanayi faaliyetlerinin belirli bir alanda yoğunlaşması, bu bölgelerdeki iş gücü talebini artırmakta ve yerel nüfusun istihdam edilmesine olanak sağlamaktadır. OSB'ler çevresinde gelişen sanayi faaliyetleri, yan sektörlerin ve hizmetlerin de gelişmesine neden olmakta, böylece ekonomik faaliyetlerin genişlemesi ile birlikte istihdam olanakları artmaktadır. Bu durum, özellikle geri kalmış bölgelerde OSB'lerin kurulması ile birlikte, bölgeler arası gelişmişlik farklarının azaltılması hedefini de desteklemektedir. Geri kalmış veya ekonomik olarak zayıf bölgelerde kurulan OSB'ler, bu bölgelerdeki ekonomik canlanmayı hızlandırarak bölgesel dengesizliklerin giderilmesine katkı sağlamaktadır. Bu bağlamda, OSB'ler sadece sanayi üretimi açısından değil, aynı zamanda sosyal kalkınma ve toplumsal refah açısından da kritik bir rol oynamaktadır. Son olarak, OSB'ler teknolojik gelişim ve inovasyon süreçlerini teşvik eden yapılar olarak da planlama açısından önem arz etmektedir. Sanayi bölgelerinin belirli bir alanda yoğunlaşması, aynı sektörde faaliyet gösteren firmalar arasında bilgi ve teknoloji transferini kolaylaştırmakta, bu da firmaların yenilikçi çözümler geliştirmesine olanak tanımaktadır. Ayrıca, OSB'lerde yer alan teknoloji geliştirme bölgeleri ve araştırma merkezleri, sanayi üretiminde katma değeri yüksek ürünler yaratılmasını desteklemektedir. Bu tür alanlar, girişimcilerin ve sanayi kuruluşlarının Ar-Ge çalışmalarına daha fazla odaklanmasına fırsat tanıyarak, ülkenin genel ekonomik rekabet gücünü artırmaktadır. Bu yönüyle, OSB'ler sadece üretim odaklı değil, aynı zamanda teknoloji odaklı sanayi politikalarının bir parçası olarak stratejik bir planlama aracı haline gelmiştir.

OSB'ler, sanayi üretimini düzenli bir şekilde yönlendiren, ekonomik kalkınmayı teşvik eden ve bölgesel gelişmişlik farklarını azaltan önemli bir planlama aracıdır. Sanayinin disiplinli bir şekilde organize edilmesi, çevresel sürdürülebilirliğin gözetilmesi ve sanayi faaliyetlerinin toplumun genel refahına katkıda bulunacak şekilde yapılandırılması açısından OSB'ler, ülkenin kalkınma süreçlerinde hayati bir rol oynamaktadır.

Organize Sanayi Bölgelerinin Yer Seçimi Esasları ve Yer Seçimine Etken Olan Faktörler:

Organize Sanayi Bölgelerinin (OSB) yer seçimi, sanayi faaliyetlerinin verimli, sürdürülebilir ve çevresel etkilerden arındırılmış bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için stratejik bir önem taşımaktadır. OSB'lerin yer seçimi, bölgesel kalkınma politikaları, çevresel sürdürülebilirlik, altyapı imkanları ve ulaşım ağlarına olan yakınlık gibi birçok faktör göz önünde bulundurularak yapılmaktadır. Yer seçimi sürecinde ilk dikkat edilen faktör, OSB'nin kurulacağı alanın fiziki özellikleridir. Toprak yapısının sanayi faaliyetlerine uygun olup olmaması, doğal afet risklerinin (örneğin deprem ya da sel riski) düşük olması ve çevre kirliliği yaratmayacak bir bölgenin seçilmesi, yer seçiminde temel kriterler arasında yer almaktadır. Ayrıca, OSB'lerin çevresel etkileri dikkate alınarak yerleşim alanlarından uzak konumlandırılması, şehirleşme üzerindeki baskıyı azaltmakta ve çevresel sürdürülebilirlik açısından önemli bir adım olarak değerlendirilmektedir.

Bir diğer önemli faktör, ulaşım ve lojistik altyapıdır. OSB'lerin yer seçimi yapılırken karayolu, demiryolu, limanlar ve havaalanları gibi ulaşım ağlarına olan yakınlık büyük bir önem taşımaktadır. Ulaşım maliyetlerinin düşük olması ve ürünlerin pazara kolay erişimi, sanayi kuruluşları için önemli bir avantaj sağlamaktadır. OSB'lerin özellikle ulusal ve uluslararası pazarlara ulaşımında stratejik bir konuma sahip olmaları, bölgeye yatırım çekilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda, lojistik imkanları OSB'lerin yer seçimini doğrudan etkileyen unsurlar arasında yer almaktadır. Ayrıca, enerji ve su kaynaklarına yakınlık da yer seçimini etkileyen kritik faktörler arasında yer almakta olup, sanayi üretiminde kesintisiz enerji ve su arzının sağlanması, sanayi işletmelerinin verimliliğini artıran unsurlar arasında bulunmaktadır.

Altyapı olanakları da OSB'lerin yer seçimini belirleyen önemli etkenlerden biridir. Sanayi üretimi için gerekli olan elektrik, doğalgaz, su, atık yönetimi ve haberleşme gibi altyapı hizmetlerinin sağlanabilmesi, OSB'lerin verimli bir şekilde faaliyet göstermesi açısından büyük bir gerekliliktir. Yer seçiminde, bu altyapı hizmetlerinin varlığı ve kolay erişilebilirliği sanayiciler için önemli bir avantaj oluşturmaktadır. Ayrıca, OSB'lerin

kurulacağı alanların büyüme potansiyelinin de göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Gelecekteki genişleme imkanlarına uygun arazi seçimi, uzun vadeli bir planlama perspektifi gerektirmektedir. Sanayi üretiminin artması ve yeni sanayi kuruluşlarının eklenmesi durumunda bölgenin yeterli büyüme alanına sahip olması, OSB'nin sürdürülebilirliği açısından kritik bir faktör olarak değerlendirilmektedir.

Çevresel faktörler de OSB'lerin yer seçiminde belirleyici rol oynamaktadır. Sanayi üretiminden kaynaklanan çevresel etkilerin minimize edilmesi amacıyla OSB'ler, doğal yaşam alanlarından ve tarım arazilerinden uzak bölgelere konumlandırılmaktadır. Bu sayede, sanayi üretiminin tarımsal faaliyetlere veya doğal ekosistemlere zarar vermesi engellenmektedir. Ayrıca, sanayi üretimi sırasında ortaya çıkan atıkların etkin bir şekilde yönetilmesi ve arıtılması da OSB'lerin çevresel sürdürülebilirlik politikaları çerçevesinde yer seçimini etkilemektedir. Çevre mevzuatına uygun şekilde seçilen alanlar, çevreye olumsuz etkilerin azaltılması açısından önemli bir katkı sağlamaktadır.

Bölgesel sosyo-ekonomik koşullar da OSB'lerin yer seçimi sürecinde dikkate alınan faktörler arasında yer almaktadır. Özellikle geri kalmış bölgelerde OSB kurulması, bölgesel gelişmişlik farklarını azaltma hedefi doğrultusunda önem taşımaktadır. Bu bağlamda, devletin sağladığı teşvikler, işgücü potansiyeli ve yerel piyasanın durumu gibi sosyo-ekonomik unsurlar, OSB'lerin belirli bölgelerde kurulmasını teşvik eden faktörler arasında yer almaktadır. OSB'lerin bu bölgelerde kurulması, yerel iş gücü için istihdam yaratmakta ve yerel ekonomiyi canlandırmaktadır. Böylece, bölgesel kalkınmaya yönelik politikaların bir parçası olarak OSB'ler hem ulusal hem de yerel ölçekte ekonomik gelişim süreçlerine katkıda bulunmaktadır.

Organize Sanayi Bölgelerinin Mevzuat İncelemesi:

4562 Sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunun amacı organize sanayi bölgelerinin kuruluş, yapım ve işletilmesi esaslarını düzenlemektir. Bu Kanun organize sanayi bölgelerinin ve OSB Üst Kuruluşunun oluşumunu, organlarını, işleyişini, yönetim ve denetimini düzenleyen hükümler ile bunlarla ilgili kişi ve kuruluşların görev, yetki ve sorumluluklarını belirleyen hükümleri kapsar.

02.02.2019 tarih ve 30674 sayılı resmî gazete ile Organize Sanayi Bölgeleri Yer Seçimi Yönetmeliği yürürlüğe girmiştir. Bu Yönetmelik, 12.4.2000 tarihli ve 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanununun 4'üncü maddesi ile 10.7.2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 385'inci ve 390'ıncı maddelerine dayanılarak

hazırlanmıştır. Son 10 yıl incelendiğinde 18.11.2015 tarih ve 29536 sayılı resmî gazetede onaylı Organize Sanayi Bölgeleri Yer Seçimi Yönetmeliği yürürlükten kaldırılmıştır.

Tablo 2. Organize sanayi bölgeleri yer seçimi yönetmeliği

Resmî Gazete		Mevzuat Türü
Tarih	Sayı	
15.04.2000	24021	Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu
02.02.2019	30674	Organize Sanayi Bölgeleri Yer Seçimi Yönetmeliği
Yürürlükten kaldırılan yönetmelikler		
21.05.2001	24408	Organize Sanayi Bölgeleri Yer Seçimi Yönetmeliği
17.01.2008	26759	Organize Sanayi Bölgeleri Yer Seçimi Yönetmeliği
18.11.2015	29536	Organize Sanayi Bölgeleri Yer Seçimi Yönetmeliği

1.2.4. Samsun Merkez Organize Sanayi Bölgesi-Samsun Gıda İhtisas Organize Sanayi Bölgesi ve Alandaki Firmalar

Samsun Sanayinin Tarihsel Gelişimi:

Bu bölümde Samsun kentindeki sanayinin mekânsal dağılımının tarihsel bir süreç içinde nasıl oluştuğu incelenmiştir. Bir kentte yaşanan kapital birikim süreci buna bağlı olarak kurulan sanayilerin ölçeği ve miktarı başka bir deyişle sanayileşme sürecinin niteliği, mekânsal farklılaşmasının da temel belirleyicisidir. Kentin yerleştiği topografyadan, su kaynaklarıyla ilişkilerine kadar uzanan doğal özellikleri, bu mekânsal farklılaşma biçimini belli ölçülerde değişikliğe uğratmıştır.

Samsun ilinde sanayi faaliyetlerinin gelişim süreci dikkate alındığında 1965'li yıllara kadar hammaddeyi yakın çevresinden temin eden sigara fabrikası ile orman ürünlerini işleyen Bafra Devlet Kereste fabrikasının en önemli iki sanayi tesisini teşkil ettikleri anlaşılmaktadır. Kimya sanayiinde ise Adeka ilaç fabrikasının faaliyette olduğu dikkati çekmektedir. Bunların dışında genellikle Samsun şehri kenar mahallelerinde, yöre halkının ihtiyaçlarına cevap vermek üzere atölyelerin üretim yaptıkları bilinmektedir.

Beş yıllık kalkınma planlarında belirlenen politikalar çerçevesinde 1965'den 1970'e kadar olan dönemde Karadeniz Bakır işletmeleri Samsun Fabrikası (28 Mayıs 1968), Azot Fabrikası, Yem fabrikasının temelleri atılarak 1970'li yılların başında üretime geçmişlerdir. Böylece Samsun'da ürettiği ürünleri ülke genelinde pazarlayan sanayi tesislerinin kurulmaya başladıkları anlaşılmaktadır. Bilahare Vezirköprü Entegre Kereste Fabrikası, Lâdik Çimento Fabrikası, Çarşamba Şeker Fabrikası gibi devlete ait sanayi tesisleri ve özel sektöre ait, genellikle yöreden temin edilen hammaddeyi işleyen sanayi tesislerinin faaliyete geçtiği

dikkati çekmektedir. 1980'den sonra devlet Samsun ve çevresinde sanayi yatırımı yapmamıştır. Özel sektörün ise özellikle 5-20 arasında işçi çalıştıran ve bölge pazarına hitap eden yatırımlarını artırmıştır. Böylece Samsun'da kumlan sanayi tesislerinin pazarı hızla genişlemiş ve bu da sanayi tesislerinin sayı ve kapasitesini artırmıştır. Bütün bunların sonunda Samsun ili orta ve doğu Karadeniz bölümlerinin sanayi bölgesi haline gelmiştir.

Samsun ilinde Organize Sanayi Bölgesi kurulması ile ilgili olarak Bakanlar Kurulu 15.7.1976 tarih ve 7/12207 sayılı karar vermiş olmasına rağmen, ilk faaliyet 1982 yılında başlamış ve 1994 yılının sonuna geldiğimiz halde bitirilerek tam kapasite ile faaliyete geçememiştir. Bu dahi Samsun ilinde sanayinin teşviki ve alt yapısının oluşturulması amacı ile planlı bir çalışmanın yapılmadığını göstermektedir. Özellikle 1980'den sonra Sanayinin istihdam oluşturmaması ilden dışarıya doğru olan göçleri artırmış ve Samsun sanayi ve ticarete bağlı olarak göç alan merkez olma özelliğini yitirmiş, tam tersine göç veren merkez konumuna gelmiştir.

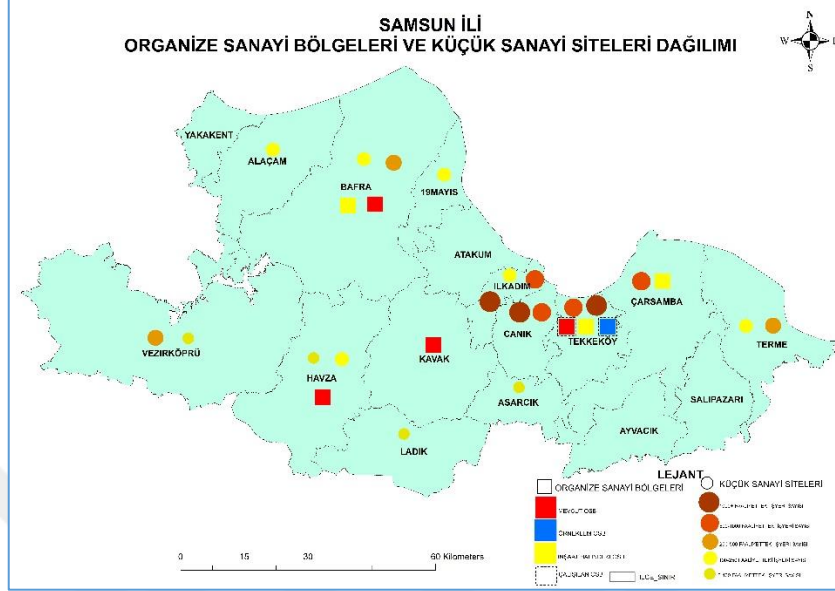
Samsun İlinde Organize Sanayi Bölgelerinin Gelişimi:

Samsun'da 1980 sonrası dönemde Organize Sanayi Bölgelerinin (OSB) kurulması ve özel sektör yatırımları sanayi sektörünün hızla gelişmesini sağlamıştır.

Samsun ilinde; 1981 yılında kurulan Merkez Organize Sanayi Bölgesi, 1998 yılında kurulan Bafra Karma ve Medikal İhtisas Organize Sanayi Bölgesi, 2000 yılında kurulan Kavak Organize Sanayi Bölgesi, 2007 yılında kurulan Gıda İhtisas Organize Sanayi Bölgesi, 2007 yılında kurulan Havza Organize Sanayi Bölgesi, 2015 yılında kurulan Bafra TDİ (Sera) Organize Sanayi Bölgesi, 2016 yılında kurulan Çarşamba Organize Sanayi Bölgesi, 2021 yılında kurulan Samsun Yeni Organize Sanayi Bölgesi olmak üzere toplam 8 adet Organize Sanayi Bölgesi bulunmaktadır (bkz. Şekil 11). Samsun Merkez OSB ve Bafra OSB'de doluluk oranı %100'dür. Havza Tarımsal Ürün İşleme ve Tarım Makinaları İhtisas Organize Sanayi Bölgesinde arsa tahsis aşamasına gelinmiştir (Samsun Ticaret ve Sanayi Odası, 2017:12). Çarşamba OSB 04.12.2017 tarihinde tüzel kişilik kazanmıştır. Çarşamba Şeker Fabrikası arazisinden toplam 82 hektarlık bir alan Özelleştirme İdaresi başkanlığından devralınmıştır. Çarşamba OSB'nin altyapı çalışmalarına başlanması için 05.12.2017 tarihi ile Valilik kanalıyla Bakanlığa başvuruda bulunulmuştur. Alt yapı kredisinin onayıyla birlikte imar, parselasyon ve alt yapı çalışmalarına başlanılacaktır.

Samsun'da üretim ve ihracatın önemli bir kısmı başta Merkez OSB'de olmak üzere OSB'lerde gerçekleştirilmektedir. OSB'lerde ağırlıklı olarak makine sanayine yönelik yedek

parça, enjeksiyon ürünler, cerrahi el aletleri ve medikal ürünlerin imalatı, mobilya imalatı ile gıda sektörü faaliyetinde bulunan işletmeler bulunmaktadır.

Şekil 7. Samsun İli Organize Sanayi Bölgeleri ve Küçük Sanayi Siteleri Dağılımı (Samsun İli İdari haritasından faydalanılarak hazırlanmıştır).

Samsun Sanayindeki ve Mekânsal Dağılımındaki Gelişmeler:

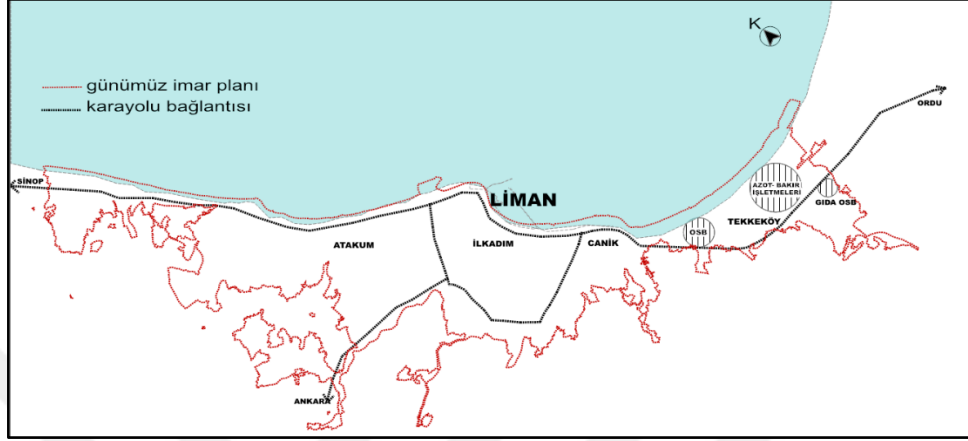
Kentin yerleşim yerleri ve sanayi alanları diğer Karadeniz illerine göre daha uygun bir ortam sağlamaktadır. Kent, stratejik önemi nedeniyle bölgedeki diğer illere göre avantaja sahiptir. Karadeniz havzasına açılan ilk deniz kapısı ve Orta Anadolu'ya açılan ilk kara kapısı olması nedeniyle bölgenin ticari yapısında önemli bir yer tutmaktadır (bkz. Şekil 7). Bölgenin göçmen alan bir il olması nedeniyle istihdam giderek zorlaşıyor. Bölgedeki kamu yatırımlarının kısa sürede özelleştirilmesi bölge nüfusunun ve girişimcilerinin uygun ve verimli yatırımlara yönlendirilmesi açısından önemlidir.

Karadeniz Bakır Fabrikası, Azot Fabrikası ve Tekel Sigara Fabrikası ile diğer büyük sanayi kuruluşlarının kurulmasına zemin hazırlanmış olmasına rağmen büyük sanayi tesisleri bölgede küçük işletmelerin gelişmesi için gerekli ivmeyi yaratamamıştır.

Şehir, İç Anadolu'dan Karadeniz'e açılan ilk kapı olduğundan ticari hayatı her zaman canlı olmuştur. Yine de Tarımsal üretimin ve istihdamın sürekli bu alanda yoğunlaşması nedeniyle gerekli nitelikli işgücü istihdamı sağlanamamıştır.

Küresel kapitalizme uyumun giderek arttığı bir süreçte, Türkiye ekonomisi, özellikle 1980'den sonra kentte yaşanan istihdam düşüşünü gidermek ve dış kaynaklara dayalı bir

ekonomik büyüme dönemine girmiş hem kent çevresinde hem de ilçelerinde küçük sanayi siteleri oluşturulmuş, istihdam nispeten sermaye yoğun küçük işletmelere doğru kaymaya başlamıştır.

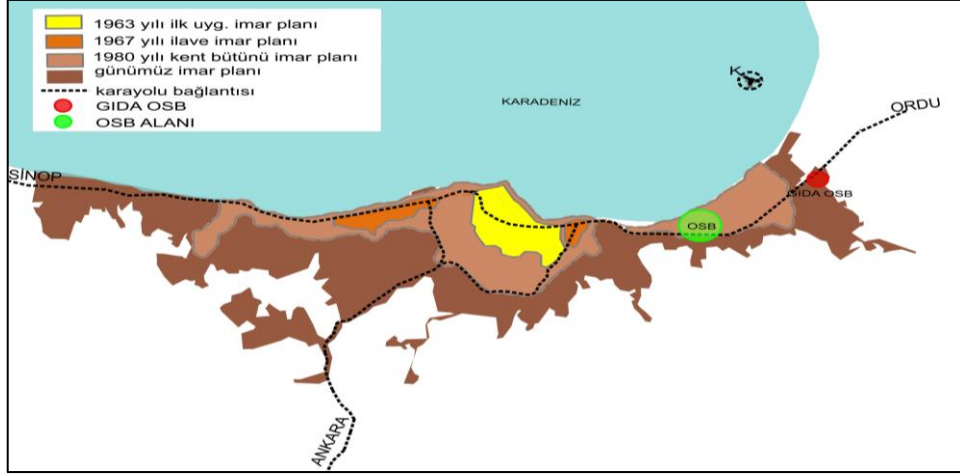

Şekil 8. Samsun ilindeki büyük sanayi kuruluşları (1/50.000 Çevre Düzeni Planından faydalanılarak oluşturulmuştur).

Bu bağlamda Samsun sanayi; mekânsal ve nicel olmak üzere iki bölümde incelenmiştir.

Mekansal Boyut; bu bölümde Samsun İlinin 1963 yılından bugüne kadar geçirdiği planlı dönemdeki sanayinin kent içindeki konumu ile ilgili değerlendirmede bulunulmuştur.

Samsun'da planlı dönemin ilk adımını oluşturan 1963 yılına ait imar planı bugünkü kent merkezinin bulunduğu alanı kapsamaktadır. Bu zamana kadar kent makroformu yayılma göstermemiş olup bütünleşik bir forma sahiptir. İlk plandan sonra 1967 yılında yapılan ilave imar planıyla; Canik bölgesi ve bugün Atakum Belediyesi sınırları içinde yer alan Matasyon bölgesi plana dahil edilmiştir. Bunu izleyen dönemlerde çevresindeki belediyelerin de kent merkezine dahil olması ile 25. km yarıçaplı, tek merkezli lineer bir kent haline gelmiştir.

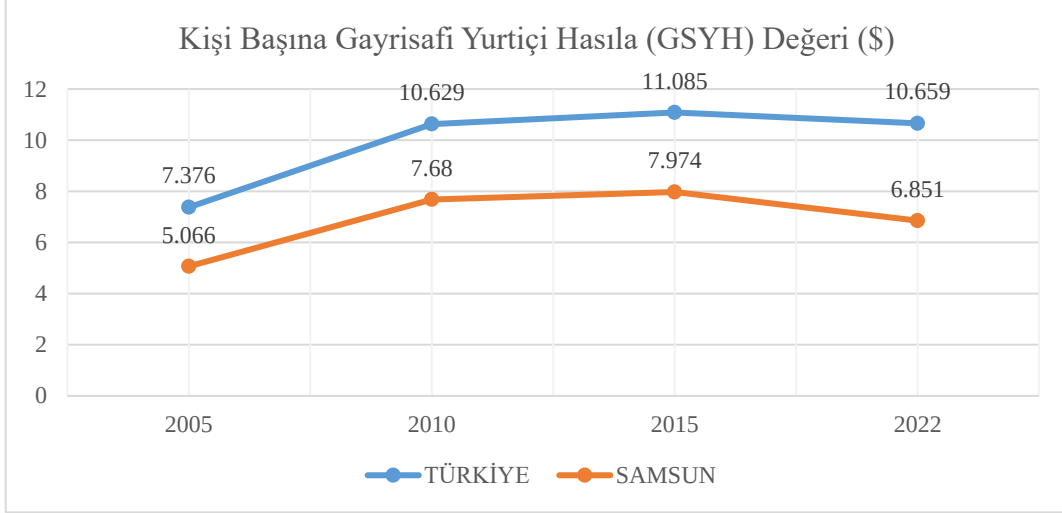
Şekil 9. Samsun iline ait imar planlarının tarihsel gelişimi (Google Earth'den faydalanılarak hazırlanmıştır).

Nicel Boyut; bu bölümde nüfus, istihdam boyutu, mal ve hizmet değeri konu başlıkları incelenmiştir.

2007 yılında Türkiye nüfusu 70,586,256 kişi iken Samsun nüfusu 1,228,959 kişi olarak tespit edilmiştir. 2022 sonu itibarıyla Türkiye nüfusu 85,279,553 kişi olurken Samsun ilinin nüfusu 1,368,488 kişi olmuştur. 2007-2022 yılları arasında Türkiye nüfusu %17,22 oranında, Samsun nüfusu %10,20 oranında artmıştır.

2023 yılında Türkiye istihdam oranı %48,3 iken Samsun İlinde %50,2 oranındadır.

Türkiye'de kişi başına gayrisafi yurtiçi hâsıla değeri, 2005 yılında 7,376 ABD doları iken 2022 yılında 10,659 ABD doları olarak gerçekleşmiştir. Samsun ilinde kişi başına gayri safi yurtiçi hâsıla değeri, 2005 yılında 5,066 ABD doları iken 2022 yılında 6,851 ABD doları olarak gerçekleşmiştir. 2005-2022 döneminde kişi başına gayrisafi yurtiçi hâsıla değeri (ABD doları olarak), Türkiye'de %44.5 oranında artarken Samsun ilinde %35.23 oranında artmıştır.

Şekil 10. Kişi başına gayrisafi yurtiçi hasıla (GSYH) değeri (\$) (2022)

Samsun Merkez Organize Sanayi Bölgesi:

Bu bölümde Samsun Merkez Organize Sanayi Bölgesi yönetim kurulu bilgileri değerlendirilmiştir. Bölgenin mevkii hakkında bilgi verilip, arazi kullanımı ve bölgenin imar planı incelenmiştir. Bölgede faaliyet gösteren sanayi tesislerinin sektörel olarak değerlendirmesi yapılmıştır. Sanayi tesislerin ne kadar alanda, kaç kişi istihdam ettiği bilgileri verilmiştir.

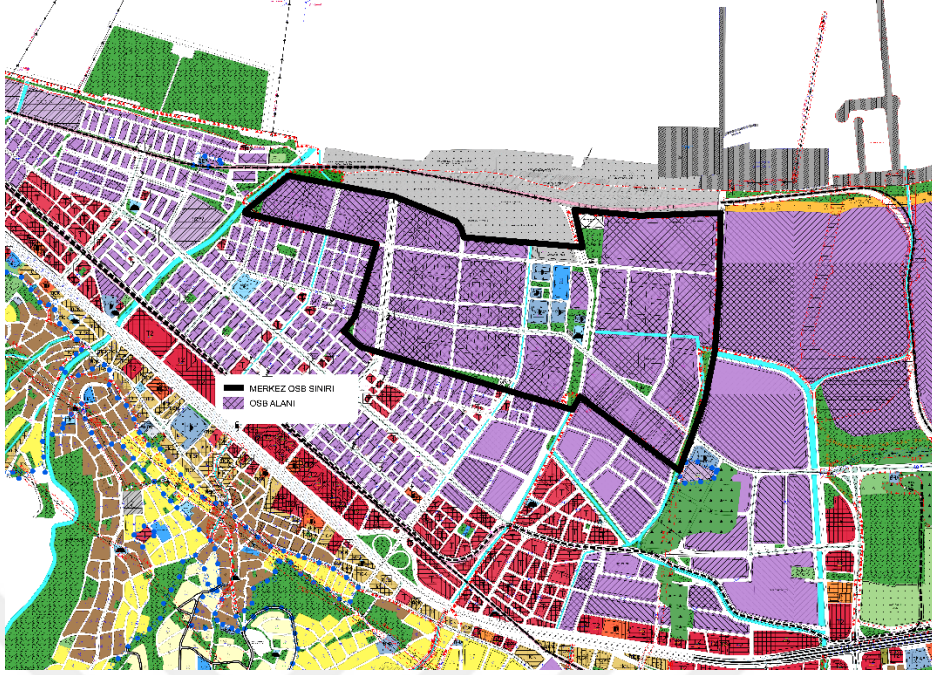
Kuruluş ve Girişimci Örgüt:

Samsun-Merkez Organize Sanayi Bölgesi Müteşebbis heyeti İl Valisi'nin Başkanlığında;

- 3 üye Samsun Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığın' dan
- 2 üye Samsun Ticaret ve Sanayi Odası' dan
- 2 üye Tekkeköy Belediyesi' nden
- 8 üye Katılımcı'lardan olmak üzere toplam 15 üyeden teşkil edilmiştir.

Yerleşim Alanı ve İmar Planı:

Organize Sanayi Bölgesi alanı; Samsun-Ordu karayolunun 12. kilometresinde yer almaktadır. Bölgenin sınırları doğuda nitrojen ve bakır tesisleri, güneyde 19 Mayıs ve İlkadım küçük sanayi siteleri, batıda Kirazlık Nehri yer almaktadır.

Şekil 11. Samsun merkez organize sanayi bölgesi uygulama imar planı

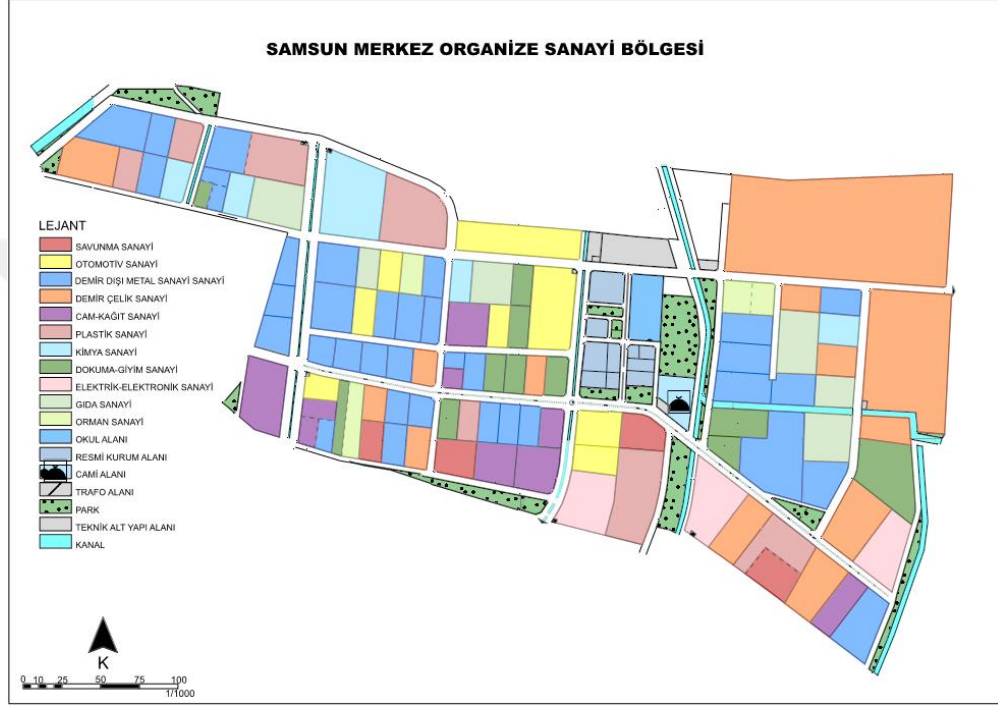
Samsun Merkez Organize Sanayi Bölgesi'nin imar planı 1990 yılından önce tamamlanmış ve bu plana göre yapılaşma kendini tamamlamıştır. Organize Sanayi Bölgesi imar planı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın onay yetkisindedir. Bölge tamamen kentin imar planı sınırları içinde kalmakta ve 156 ha büyüklüğündedir. Bölgenin ana ulaşım bağlantıları ile mevcut planın ana ulaşım bağlantıları arasında uyum sağlanmış durumdadır. Uygulama İmar planına göre genel arazi kullanımı şunlardır:

Tablo 3. OSB arazi kullanımı (Samsun merkez OSB müdürlüğü)

Arazi Kullanım Türü	Alan (m ²)	%
Sanayi Parselleri	1.067.963	66.47
Trafik ve Yollar	258.860	16.11
Yaya Yolları	15.230	0.95
Otopark	18.074	1.13
Demiryolu- Banliyo	47.465	2.98
Genel Depolama Alanları	15.085	0.95
Yeşil Alanlar	74.511	4.68
Sosyal Tesisler	48.162	3.00
Arıtma Tesisleri	12.785	0.80
Kamulaştırma dışı iki fabrika alanı	54.038	3.36
Belediye mülkiyetindeki arazi	7.948	0.49
DSİ Kanalları	56.899	3.54
Toplam İmar Uygulama Alanı	1.606.522	100

Üretim Yapan Tesislerin Sektörel Dağılımının İncelenmesi:

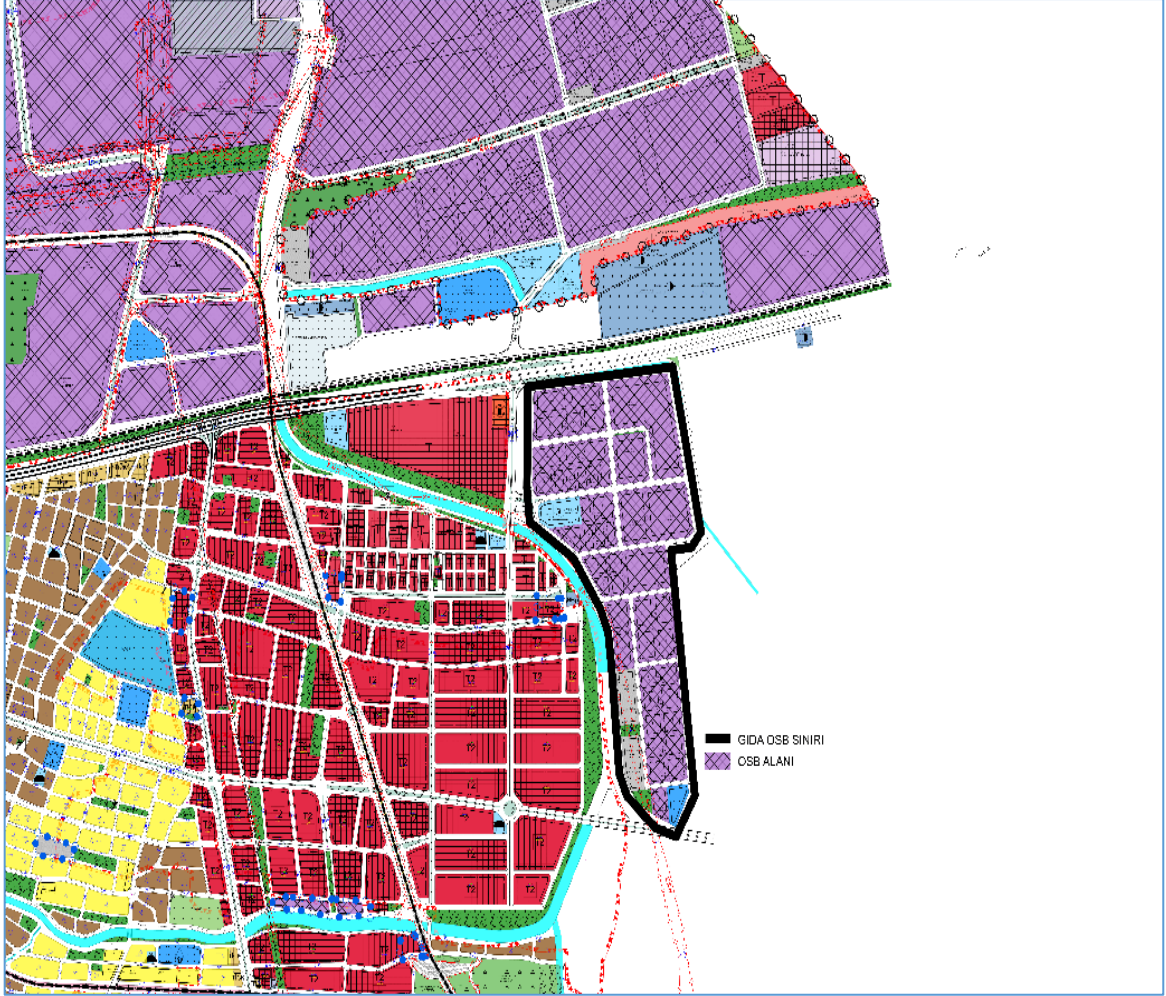
Samsun Merkez OSB’de üretime geçen tesislerin sektörel dağılımı incelendiğinde; %17’si Demir ve Çelik Sanayi, %14’ü Plastik Sanayi, %8’i Kimya Sanayi, %8’i Gıda Sanayi, %6’sı Dokuma ve Giyim Sanayi, sektörel gruplarındadır. Bölgedeki faaliyette olan 78 işletmede 10.777 kişi istihdam edilmektedir.

- 3 üye Samsun Ticaret Borsası'ndan
- 1 üye Tekkeköy Belediyesi'nden olmak üzere toplam 15 üyeden teşkil edilmiştir.

Yerleşim Alanı ve İmar Planı:

Bölge arsası; Samsun-Ordu karayolunun 15. kilometresinde yer almakta olup Kuzey yönünde Samsun-Ordu Karayolu, Güney'de Çobanyatağı Kanalı ve Samsun Gıda Toptancıları Toplu İşyeri Sitesi (SAGİMAD), Batı yönünde Samsun Gıda Toptancıları Toplu İşyeri Sitesi bağlantı yolu ve Doğusunda ise Ziraat Araştırma Enstitüsü arazisi bulunmaktadır. Gıda İhtisas Organize Sanayi Bölgesi imar planı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın onay yetkisindedir. Bölge tamamen kentin imar planı sınırları içinde kalmakta ve 50 ha büyüklüğündedir. Bölgenin ana ulaşım bağlantıları ile mevcut planın ana ulaşım bağlantıları arasında uyum sağlanmış durumdadır.

Şekil 13. Samsun gıda ihtisas organize sanayi bölgesi uygulama imar planı

Tablo 4. İmar uygulama planına göre genel arazi kullanımı şunlardır

KULLANIM TÜRÜ	ALAN (m2)	%
Sanayi Parselleri	409.906,05	60,81
Yollar	141.816,25	21,05
Sağlık Koruma Bandı	73.527,38	10,90
İdari ve Sosyal Tesisler Alanı	11.467,00	1,70
Atıksu Arıtma Tesisi	13.513,67	2,00
Mesleki ve Teknik Öğretim Tesis Alanı	7.761,72	1,15
Teknik Altyapı Alanı	13.101,10	1,95
Park Alanı	2.933,63	0,44
TOPLAM	674.026,80	100,0

Üretim Yapan Tesislerin Sektörel Dağılımının İncelenmesi:

Gıda İhtisas OSB’de üretime geçen tesislerin sektörel dağılımı incelendiğinde; %94’ü Gıda Sanayi ve %6’sı Plastik Sanayi sektörel gruplarındadır. Bölgedeki 18 faaliyette olan işletmede 899 kişi istihdam edilmektedir.

Şekil 14. Samsun gıda ihtisas organize sanayi bölgesi sektörel dağılım analizi

2. YAPILAN ÇALIŞMALAR

2.1. Araştırmanın Modeli

Organize Sanayi Bölgesi Yer Seçimi Kriterleri Samsun Merkez OSB ve Gıda İhtisas OSB örneği üzerinde gerçekleştirilen bu çalışma, mevcut durumu olduğu gibi yansıtmaya çalıştığı için tarama tipi nitel bir çalışmadır. Nitel araştırma, gözlem, görüşme veya doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerini kullanarak algıları ve olayları gerçek bir ortamda bütünsel bir yaklaşımla inceleyen, nitel bir süreç izleyen çalışmadır. Araştırma tasarımının geliştirilmesinde ve toplanan verilerin analiz edilmesinde tümevarımsal bir yaklaşım kullanılmaktadır.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın araştırma ekibini Samsun ili gıda ve merkezi organize sanayi bölgesinde çalışan yönetici ve işverenler oluşturmaktadır. Bu kapsamda Samsun'un 96 gıda ve merkezi organize sanayi bölgesinde çalışan yönetici ve işverenler kapsandı. Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi benimsenmiştir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Samsun Merkez OSB ve Gıda İhtisas OSB örneğinden yararlanılarak bir organize sanayi bölgesinin yer seçimi kriterlerinin etkisinin belirlenmesi amacıyla görüşme yöntemi kullanılmıştır. Stewart ve Cash (1985) görüşmeyi “önceden belirlenmiş ve ciddi bir amaç doğrultusunda yürütülen, soru sorma ve yanıtlama tarzına dayalı, karşılıklı ve etkileşimli bir iletişim süreci” olarak tanımlamaktadır. İnsanların deneyimleri, tutumları, duyguları, şikayetleri ve inançları hakkında bilgi toplamada etkili bir yöntem olması nedeniyle sosyal bilimler alanında oldukça tercih edilen bir veri toplama yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 129). Samsun Merkez Organize Sanayi Bölge Müdürlüğü ve Samsun Gıda İhtisas Organize Sanayi Bölge Müdürlüğünde üretim yapan 96 işletme örnek bölgeyi oluşturmaktadır. Planlı sanayi alanları kategorisinde olan alanda sanayi yer seçimi konusu,

çeşitli teoriler çerçevesinde incelenmeye çalışılmıştır. Bölgedeki faaliyet gösteren bütün sanayi türleri arasından %100 örnekleme yöntemiyle 96 işletme örnekleme kapsamına alınmış ve bunlarla kişisel olarak temasa geçilmiştir. Araştırma sonucunda bu işletmelerin tamamından bilgi elde edilmiştir.

Faaliyet gösteren firmaların sayısının az olması ve gerçeğe yakın sonuç alınabilmesi sebebiyle örnekleme katılan işletmelerin sayısı %100 olarak belirlenmiştir. Öte yandan cevaplama oranı %100 olmuştur.

Araştırma için gerekli verilerin objektif olarak sağlanması amacıyla anket yönteminin uygulanabilmesi için, niteliği bu çalışmanın ekinde (Ek:) sunulan anket formu ile birlikte, cevap oranının artırılması, objektifliğin sağlanması ve gerçekçi olması için, ilgili işletmelerle kişisel görüşme yapılmış ve cevaplama oranı %100 olarak gerçekleştirilmiştir.

Tezin ekinde yer alan anket formunda görüleceği gibi, araştırma amacına hizmet edecek, cevaplama hatasının en aza indirerek objektifliği sağlayacak nitelikte 6 tip soru sorulmuştur. Birinci tip sorular (1-3. sorular) araştırmaya katılan firma isimlerini, faaliyet gösterdiği sektörü ve firmanın kuruluş yılını belirlemek amacıyla sorulmuştur. İkinci tip sorular (4-8. sorular) yer seçim kuramları ile ilgili işletmelerin neye göre hareket ettikleri ve yer seçimi ile ilgili sorunları tespit etmek amacıyla sorulmuştur. Üçüncü tip sorularda (9-30. sorular) işletmelerin özellikleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Dördüncü tip sorular (31-45. sorular) teknoloji ve bilgi kaynakları konusunda firmaların, yeniliğe açık olup olmadığını tespit edebilmek amacıyla sorulmuştur. Beşinci tip sorularda (46-50. sorular) işletmelerin kimlerle işbirliği yaptığını belirlemek amaçlanmıştır. Altıncı tip sorularda (51-55. sorular) firmanın, globalleşmenin getirdiği artan rekabet koşullarından etkilenip etkilenmeyeceği ve bölgedeki geleceği bilgilerine erişilebilmek amaçlanmıştır.

Anket formunun ortak bir özelliği, cevaplayıcıların seçeneklerinin form üzerinde gösterilmiş olmasıdır. Cevaplayıcılardan açıklayıcı ve orijinal bilgiler elde edebilmek amacıyla cevaplara “diğer” seçeneği eklenmiştir. Araştırma verileri yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak toplanmıştır.

Samsun OSB ve Samsun Gıda İhtisas OSB’de faaliyet gösteren firmalara uygulanan anket formu ile elde edilen verileri hesaplamalar yapılabilmek, tablolar ve grafikler oluşturulabilmek amacıyla bir elektronik tablolama programı olan EXCEL kullanılmıştır. Veriler öncelikle excel programına düzenli bir şekilde girilmiş ve kaydedilmiştir. Tezin amacı doğrultusunda analiz yapılmış grafik ve tablolar oluşturulmuştur.

Samsun OSB ve Samsun Gıda İhtisas OSB’de faaliyet gösteren firmalara uygulanan anket formu ile elde edilen verilere ayrıca SPSS (Statistical Packages for the Social Sciences) 12.0 versiyon paket program kullanılarak crosstabs (çapraz tablo) analizi uygulanmıştır. Bu yöntem, herhangi bir veri grubunda iki veya daha fazla kategorik değişkene göre frekans ve yüzde dağılımı elde edilmek istendiğinde kullanılır.

Bu analiz yöntemi; sağlık, eğitim, endüstri, spor, trafik, güvenlik, tarım, finans, ekonomi, iletişim, otomotiv, işgücü vb. birçok alanda kullanılarak, analiz yapma ve uygulama geliştirme olanakları sağlar.

Crosstab analizi ile en az iki kategorik değişkene göre oluşan değerlerin satır toplamı, sütun toplamı ve genel toplam üzerinden yüzde değerlerini aynı tabloda görme ve değerlendirme imkânı sağladığı için kullanılmıştır.

Özellikle ele alınan iki faktörde neden-etki sınaması için, yüzde dağılımlar genellikle nedeni oluşturan faktör yönünde hesaplanmıştır. Analizde, satır veya sütun için yüzde dağılımının hangisinin kullanılacağına karar verilirken; hangi faktörün diğerinin gerçek nedeni olduğuna değil, hangi faktör diğerinin yüzde dağılımını etkiler sorusuna cevap aranmıştır. Bu yöntem tez çalışmasında elde edilen verilerin neden-etki sınamasının yapılması amacıyla Samsun OSB ve Samsun Gıda İhtisas OSB’de uygulanmıştır.

Tez kapsamında yapılan analiz çalışmasında doğruluk sınama testleri (ki-kare testi vb.) uygulanmamıştır. Doğruluk sınama testlerinin uygulanabilmesi için sorulara verilen cevap seçeneklerinin maksimum 3 seçenekten oluşması gerekmektedir. OSB’de farklı sektörlerin olması sebebiyle cevap seçenekleri 3 seçenekten fazla olmak zorundadır. Bu sebeple karşılaştırılan soru tipleri bu testlere uygun nitelikte değildir.

3. BULGULAR VE TARTIŞMA

3.1. Samsun Merkez Organize Sanayi Bölgesi- Samsun Gıda İhtisas Organize Sanayi Bölgesi

3.1.1. Samsun Merkez Organize Sanayi Bölgesinin- Samsun Gıda İhtisas Organize Sanayi Bölgesinin Yer Seçimi Etmenlerine Göre Değerlendirilmesi

Bu çalışmanın amacı, Samsun OSB-Samsun Gıda İhtisas OSB'nin yer seçiminin, OSB içinde yer alan sanayi tesislerinin yer seçim kuramlarına ne derece uygun yapıldığını test etmektir. Bu doğrultuda, tezin ikinci bölümünde yer verilen yer seçim kuramları ışığında geliştirilen yer seçimi etmenleri incelenecektir. Ayrıca, OSB'lerde bulunan sanayi firmalarının, yer seçimi ilkelerine ne kadar uydukları da değerlendirilecektir.

Coğrafi Belirleyiciler:

Arazinin kente göre konumu;

Samsun OSB; Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde yer almaktadır. Kent merkezine 12 km mesafededir. Arazinin güneyinden Karadeniz sahil yolu (yaklaşık 1 km) ve demiryolu (yaklaşık 600 m) geçmektedir. Kuzeyinde özel bir firmaya ait iskeleden deniz bağlantısı sağlanmakta olup hava alanına yaklaşık 15 km mesafededir. Bölgenin ana ulaşım akslarına yakın mesafede olması sebebiyle erişilebilirliğinin yüksek olduğu söylenebilir. Arazinin sahip olduğu bu koşullar değerlendirildiğinde kente göre konumunun uygun olarak yer seçtiği sonucuna varılabilir.

Samsun Gıda İhtisas OSB; Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde yer almaktadır. Kent merkezine 18 km mesafededir. Arazinin kuzeyinden Karadeniz sahil yolu (yaklaşık 100 m) ve demiryolu (yaklaşık 1600 m) geçmektedir. Kuzeyinde özel bir firmaya ait iskeleden deniz bağlantısı sağlanmakta olup hava alanına yaklaşık 9 km mesafededir. Bölgenin ana ulaşım akslarına yakın mesafede olması sebebiyle erişilebilirliğinin yüksek olduğu söylenebilir. Arazinin sahip olduğu bu koşullar değerlendirildiğinde kente göre konumunun uygun olarak yer seçtiği sonucuna varılabilir.

Arazinin konut alanlarına göre konumu;

Samsun OSB; İlçe merkezlerine (Çarşamba-23 km, Tekkeköy-4 km, Canik-7 km, İlkadım-12 km, Atakum-18 km) yakın mesafede olduğu söylenebilir. Bu nedenle konut-işyeri mesafesi erişilebilirdir.

Samsun Gıda İhtisas OSB; İlçe merkezlerine (Çarşamba-17 km, Tekkeköy-4 km, Canik-13 km, İlkadım-18 km, Atakum-24 km) yakın mesafede olduğu söylenebilir. Bu nedenle konut-işyeri mesafesi erişilebilirdir.

Ekonomik Belirleyiciler:

Üst ölçekli (bölge, ülke ve uluslararası düzeydeki) ekonomik etkiler;

Samsun OSB- Samsun Gıda İhtisas OSB; Bölgeye etki edecek üst ölçekli ekonomik belirleyiciler, üst ölçek plan kararları ile bölgesel kalkınma planlarıdır. Üst ölçek plan kararlarıyla kentin sanayileşmesi sürecine etki edebilecek, ekonomik kararlar ve ulaşım kararları üretilebilmektedir. Samsun'un ülke ekonomisi içerisindeki yerini Türkiye'nin en önemli iki verimli ovasını (Bafra ve Çarşamba ovaları) bulundurması nedeniyle ağırlıklı olarak tarım sektörü oluşturmaktadır. Sanayi sektörünün ise en önemli kısmını imalat sektörü oluşturmaktadır. Bu nedenle üst ölçek planlarda Samsun ili için tarım alanlarının yoğun olduğu bölgelerde, tarıma dayalı sanayi kararı üretilmektedir. Ayrıca üst ölçek plan kararları doğrultusunda uygulanan Sarp sınır kapısına kadar devam eden Karadeniz sahil yolu bölgeye olumlu etki yapmıştır.

Arazi mülkiyetinin durumu;

Samsun OSB; bulunduğu arazi özel mülkiyete ait olduğu için kamulaştırma bedeli ödeyerek bu alanın OSB'ye tahsisi yapılmıştır. Yüksek kamulaştırma bedeli sebebiyle arazi tahsisi geciktiği için yatırım süreci uzamıştır.

Samsun Gıda İhtisas OSB; bulunduğu arazi hazine mülkiyetinde olduğu için kamulaştırma bedeli ödenmeden bu alanın OSB'ye tahsisi yapılmıştır.

Enerji;

Samsun OSB- Samsun Gıda İhtisas OSB; Enerji sanayi sektörünün üretim teknolojisine göre ısı üretmek ve itici güç oluşturmak amacıyla farklı şekillerde karşımıza çıkmaktadır. Enerji üretiminde, maden kömürü, petrol, doğalgaz ile rüzgâr, güneş ve su hammadde olarak kullanılmaktadır. Ancak teknolojik ilerlemelerle birlikte enerji kaynaklarına yakınlık unsuru giderek terk edilmeye başlanmış, enerjinin istenilen bölgeye taşınması sağlanmıştır. OSB'lerde elektrik ve doğalgaz ile ilgili altyapılar tamamlanmış olduğundan enerji temini bakımından sorun teşkil edecek bir durum bulunmamaktadır.

Haberleşme;

Samsun OSB- Samsun Gıda İhtisas OSB; Rekabet koşullarının oldukça zorlayıcı olduğu günümüzde haberleşme olanakları önemli bir etmendir. Telekomünikasyon olanakları (telefon, internet vb.) ve uydu bağlantıları sayesinde bilginin edinimi, paylaşımı ve üretilmesi noktasında OSB'deki firmalar kendi üretim koşullarını geliştirebilme imkânı bulmaktadır. Her iki OSB'de haberleşme altyapını tamamlamış durumdadır.

Su;

Samsun OSB- Samsun Gıda İhtisas OSB; Sanayi sektörünün üretim teknolojisine göre su farklı alanlarda ve farklı amaçlarla kullanılan bir temel maddedir. Bu nedenle elde edilmesi de kaynak varlığı ve kaynağından faaliyet bölgesine taşınması bakımından önemli maliyetler gerektiren bir etmendir. Her iki OSB'de bu etmeni diğer altyapı olanakları gibi istenilen miktarda karşılayabilecek potansiyele sahiptir.

Sosyal Belirleyiciler:

Alansal uzmanlaşma;

Samsun OSB- Samsun Gıda İhtisas OSB; Hoyt Modeli içerisinde de tanımlanan alansal uzmanlaşma etmeni; Organize sanayi bölgelerinin belirli sanayi kollarına yönelik olarak altyapı ve teknik donanım olanaklarını içinde barındıran bir yapıyla uzmanlaşmasını ifade etmektedir. Samsun Gıda İhtisas OSB bu anlamda alansal uzmanlaşmayı içerisinde barındıran bir yapıda iken Samsun Merkez OSB bu anlamda alansal uzmanlaşmayı içerisinde barındıran bir yapıda değildir. Her sanayi kolu bu alanda yönlendirme olmaksızın yer seçebilmektedir.

Yasal ve Yönetmelik Belirleyiciler:

Yasal mevzuat;

Samsun OSB; Sanayi yatırım ve kuruluşlarının gerek yer seçimi gerekse üretim aşamalarında ülkenin yasal yaptırımları ve yasal prosedürleri önemli ölçüde etkili olmaktadır. 1977 yılında yapılan Samsun Nazım Planında organize sanayi ve depolama alanı olarak belirlenen bu yer 23 yıl sonra, 2000 yılında yürürlüğe giren 4562 Sayılı OSB Kanunu ile yasal sürecini tamamlayarak faaliyete geçmiştir. Bu döneme kadar, yasal mevzuattaki belirsizlik nedeniyle OSB yatırımı gecikmiştir. Sonuç olarak, yasal mevzuat etmeni bölgeyi olumsuz olarak etkilemiştir.

Samsun Gıda İhtisas OSB; Yasal mevzuat etmeni bölgede olumsuz etki yaratmamıştır.
Yatırım indirimi;

Samsun OSB; Organize sanayi bölgelerinin yatırımcı tarafından tercih edilmelerine olanak tanıyan bir diğer etmen de yatırım indirimidir. Yeni yatırımcının bölgeyi tercih edebilmesi, bunun yanı sıra mevcut yatırım sahiplerinin de kapasite artırımı sağlayarak istihdam olanaklarını iyileştirmeleri konusunda yatırım indirimleri oldukça cazip fırsatlardır. OSB’lerde de kuruluş aşamasında bölgede yer seçecek firmalara yatırım indirimi sağlanmamıştır.

Samsun Gıda İhtisas OSB; Alanda yer seçecek firmalara arsa bedellerinden %70 oranında indirim sağlanmıştır.

Vergi indirimi;

Samsun OSB; Yatırım indiriminde amaçlandığı gibi vergi indirimleriyle de bölgenin yatırımcı için cazip hale getirilmesi hedeflenmiştir. Bu iyileştirmelerle birlikte, firmaların maliyetlerini kontrol altına alarak, ar-ge faaliyetlerine yönelip, istihdam olanaklarını güçlendirmeleri, bölgede kalıcı olma fırsatı elde etmeleri ve teknolojik ilerleme kaydetmeleri sağlanmaktadır. Samsun Merkez OSB’de bölgede yer seçen firmalara alacakları makinelerde KDV indirimi yapılmıştır.

Samsun Gıda İhtisas OSB; bölgede yer seçen firmalara vergi indirimi yapılmamıştır.

3.1.2. Verilerin Değerlendirilmesi

Samsun Merkez Organize Sanayi Bölge Müdürlüğü ve Samsun Gıda İhtisas Organize Sanayi Bölge Müdürlüğünde üretim yapan 96 işletme örnek bölgeyi oluşturmaktadır. Planlı sanayi alanları kategorisinde olan alanda sanayi yer seçimi konusu, çeşitli teoriler çerçevesinde incelenmeye çalışılmıştır. Bölgedeki faaliyet gösteren bütün sanayi türleri arasından %100 örnekleme yöntemiyle 96 işletme örnekleme kapsamına alınmış ve bunlarla kişisel olarak temasa geçilmiştir. Araştırma sonucunda bu işletmelerin tamamından bilgi elde edilmiştir. Anket değerlendirmeleri her iki OSB içinde düzenlenmiştir.

Firmaların Kuruluş Yılı ve Faaliyet Alanları:

Faaliyet Gösterdiği Sektör/Sektör Kodu;

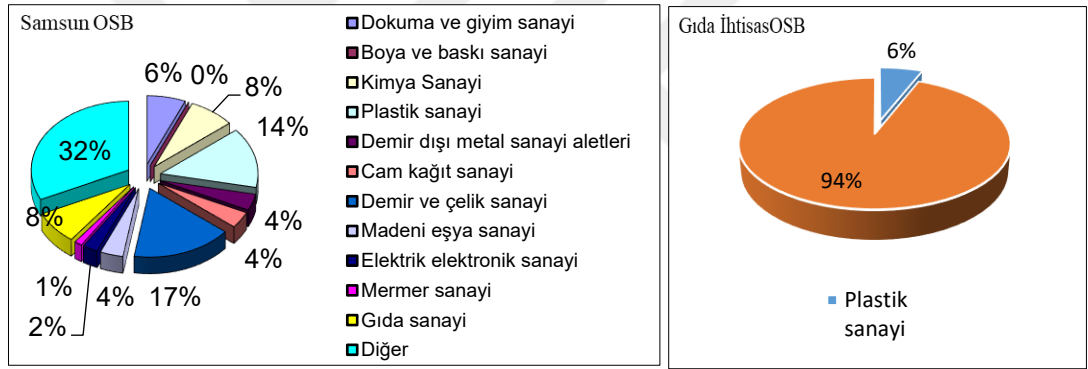
Bölgede faaliyet gösteren işletmeler arasında ilk olarak dikkate alınan husus bu işletmelerin faaliyet gösterdiği sektörler olmuştur. Faaliyet gösterdiği sektörlerin

incelenmesinin nedeni; farklı sanayi kollarının ihtisas OSB’de yer seçip seçmediği ve bölge hakkındaki fikirlerinin aynı olup olmadığının saptanmasıdır.

Samsun OSB; Örneklem alandaki firmaların; %17’si Demir ve Çelik Sanayi, %14’ü Plastik Sanayi, %8’i Kimya Sanayi, %8’i Gıda Sanayi, % 6’sı Dokuma ve Giyim Sanayi, sektörel gruplarındadır. Tüm sektörlerden (Boya ve baskı sanayi hariç) faaliyet gösteren işletmeler vardır. Ayrıca büyük alan kullanımı gerektiren sanayi sektörlerinin yer seçtiği değerlendirilmesi yapılabilir (Şekil 15).

Gıda İhtisas OSB; Örneklem alandaki firmaların; %94’ü Gıda Sanayi ve %6’sı Plastik Sanayi sektörel gruplarındadır. Gıda İhtisas OSB’de farklı sanayi işletmesi olarak sadece Plastik sanayinde faaliyet gösteren işletme vardır (Şekil 15).

Tümü birlikte; Her iki OSB’de de Plastik sanayinde ve Gıda Sanayinde faaliyet gösteren işletme vardır.

Şekil 15. Anket yapılan sanayi sektörlerinin yüzdesi

Firmanın Kuruluş Yılı:

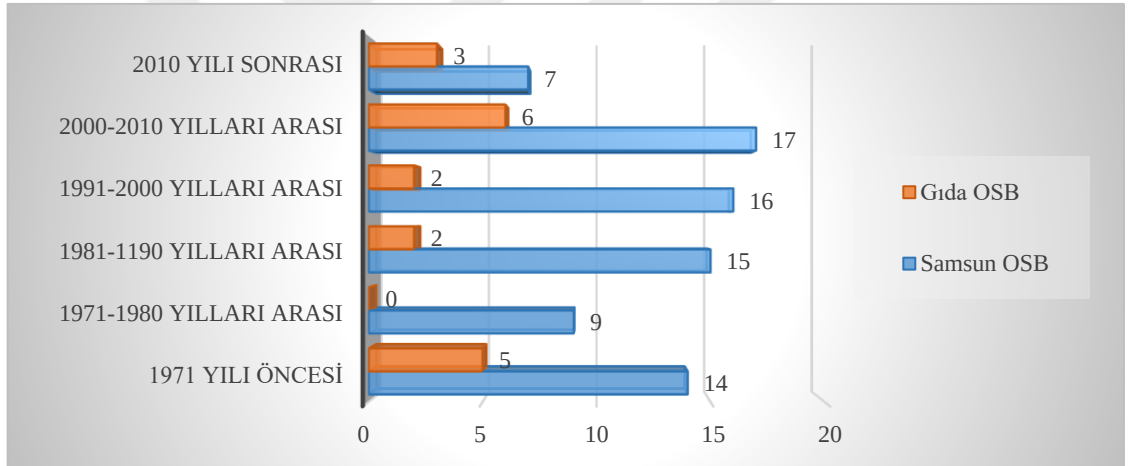
Bölgede yer seçen firmaların hangi yıllar arasında kurulduğunu ve ilk kuruluş yeri OSB olmayan firmaların tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Samsun OSB; Anketler incelendiğinde; araştırmaya katılan firmaların %69’unun Samsun OSB kurulmadan önce kurulmuş olduğu tespit edilmiştir. Her 10 firmadan 7’sinin çeşitli ihtiyaçları sebebiyle bu alanı tercih etmesi, bölgenin firma için iyi bir alternatif olduğu sonucunu ortaya çıkarabilir. Bu sonuç; Townroe ve Washington okulları teoremleriyle desteklenmektedir. Firmaların %31’lik kısmı ise ilk kuruluş yerinin bu bölge olması sebebiyle kuluçka hipotezinin yer seçim kriterine uymaktadır. Kuluçka hipotezine göre, yeni kurulmuş firmalar gelişme süreçlerinin ilk aşamalarında ekonomik ve mali açıdan son derece

kırılıdır bu sebeple kendilerine en uygun ortamı barındıran bölgede yer seçmektedirler. (Şekil 15)

Gıda İhtisas OSB; Anketler incelendiğinde, araştırmaya katılan firmaların %100'ü Gıda İhtisas OSB'den önce kurulmuş olduğu tespit edilmiştir. Her firmanın çeşitli ihtiyaçları sebebiyle bu alanı tercih etmesi, bölgenin firma için iyi bir alternatif olduğu sonucunu ortaya çıkarabilir.

Tümü Birlikte; Elde edilen sonuçlar; Townroe ve Washington okulları teoremleriyle desteklenmektedir. Townroe'ye göre işletme yer seçiminde sadece karı artırma davranışını değil; kar, güvenlik, büyüme stratejisi ve sorumluluk duygusu boyutlarını dikkate almaktadır. Washington okulları kuramına göre işletme yer seçimini firmanın içerisinde bulunduğu çevrenin bu örgütlenme üzerindeki etkilerini göz önüne alarak değerlendirmektedir.

Şekil 16. Firmaların kuruluşunun yıllara göre dağılımı

Firmaların Yer Seçim Kriterleri:

Anketin 4–8. soruları; yer seçim kuramları ile ilgili işletmelerin neye göre hareket ettikleri ve yer seçimi ile ilgili sorunları tespit etmek amacıyla sorulmuştur.

Samsun Merkez OSB'lerde Yer Seçme nedeniniz/nedenleriniz nelerdir;

Bölgedeki firmaların bu bölgede yer seçme nedenini veya nedenlerini belirlemek amacıyla sorulmuştur.

Samsun OSB; Örneklem alandaki firmaların 42'si Uygun Büyüklükte Arsa Temini; 15'ide Ucuz Arsa Temini nedenleri ile Samsun Merkez OSB'de yer seçtiği tespit edilmiştir.

Gıda İhtisas OSB; Örneklem alandaki firmaların 34'ü Yörenin doğal kaynakları (su vb.); 19'uda Teşvik nedenleri ile Gıda İhtisas OSB'de yer seçtiği tespit edilmiştir.

Tümü Birlikte; Daha önce başka bir alanda kurulmuş olan işletmelerin diğer yer seçim kriterlerinden etkilenmediği ve dolayısıyla metropoliten alanda yer seçim kriterlerinin homojen olduğu sonuçlarına varılabilir.

Tablo 5. İşletmelerin Samsun OSB'de ve gıda ihtisas OSB'de yer seçme nedenleri

	Samsun OSB		Gıda İhtisas OSB	
	Toplam	Yüzde	Toplam	Yüzde
İşçi maliyetini düşürmek	4	3	0	0
Hammadde maliyetini düşürmek	3	3	0	0
Ulaşım maliyetini düşürmek	11	9	2	4
Ucuz arsa temini	15	13	4	9
Uygun büyüklükte arsa temini	42	35	5	11
Yörenin doğal kaynakları (su vb.)	4	3	16	34
Merkeze yakınlık	13	11	1	2
Teşvik	13	11	9	19
Diğer	14	12	10	21

Firmanızın ilk kuruluş yeri neresi ve Samsun 1.OSB'ye ne zaman geldiniz;

Bölgedeki firmaların ilk kuruluş yerinin neresi olduğunu ve bu alana hangi yılda geldiklerini belirlemek amacıyla sorulmuştur.

Samsun OSB; İşletmelerin %64'ü Samsun Merkez OSB dışında kurulup sonradan bu alana belirtilen ihtiyaçları doğrultusunda taşınmıştır.

Gıda İhtisas OSB; İşletmelerin %100'ü Gıda İhtisas OSB dışında kurulup sonradan bu alana belirtilen ihtiyaçları doğrultusunda taşınmıştır.

Tümü Birlikte; Tüm OSB'ler alanlarına belirtilen ihtiyaçları doğrultusunda gelmişlerdir. 3. soruda belirtilen teoremleri desteklemektedir.

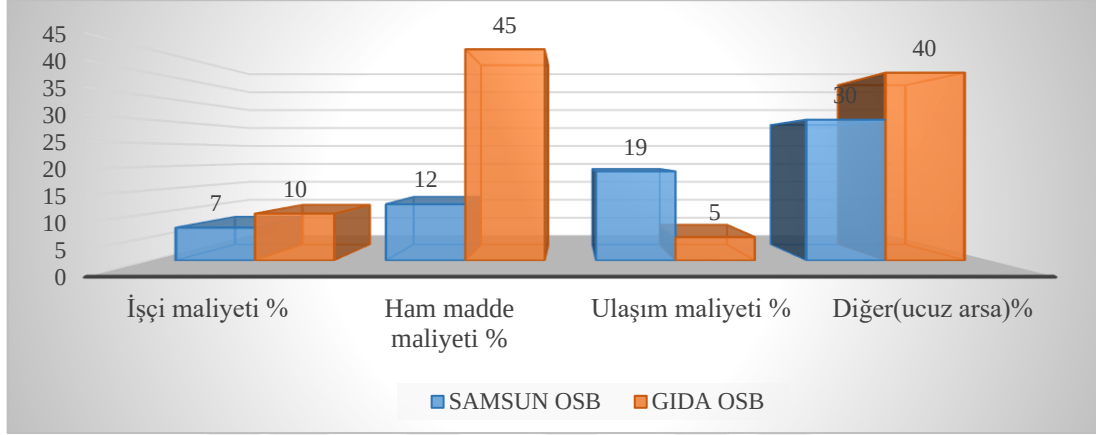
İlk kuruluş yerinizden maliyetleri düşürmek için OSB'ye geldiyseniz maliyetlerinizi hangi oranda düşürdünüz;

Bölgede maliyetlerini düşürmek yer seçen firmaların maliyetlerini hangi oranda düşürdüğünü tespit etmek amacıyla sorulmuştur.

Samsun OSB; Örneklem alanda maliyetlerini düşürmek için yer seçen firmaların; Ulaşım Maliyetinde %7'lik azalma, diğer (arsa maliyetinde) % 2'lik azalma ve Hammadde maliyetinde %8'lik azalma olduğu tespit edilmiştir (Şekil 17).

Gıda İhtisas OSB; Örneklem alanda maliyetlerini düşürmek için yer seçen firmaların; Diğer (arsa maliyetinde) % 40'lık azalma ve Hammadde maliyetinde %45'lik azalma olduğu tespit edilmiştir (Şekil 17).

Tümü Birlikte; Townroe ve Washington okulları teoremleriyle bu bölgede yer seçen firmaların bekledikleri gelişme ortamını buldukları sonucuna varılabilir.

Şekil 17. İlk kuruluş yerinden maliyetleri düşürmek için OSB'ye gelen firmaların maliyetlerini düşürdüğü oranlar

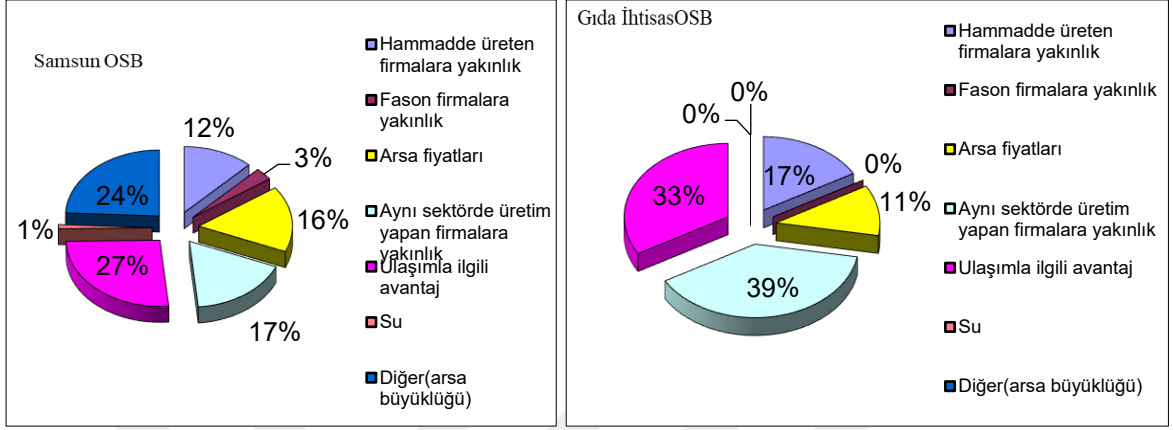
Samsun'daki diğer sanayi bölgelerinde değil de bu bölgelerde yer seçmenizin bir sebebi var mı;

4. ve 6. sorulara paralel olarak hazırlanmıştır. Diğer sanayi bölgelerinde değil de bu bölgede yer seçmelerinin nedenini ve aynı zamanda bölgenin hangi alanlarda avantajlı olduğunu tespit etmek amacıyla sorulmuştur.

Samsun OSB; İşletmelerin diğer sanayi bölgelerine değil bu bölgede yer seçmesinin en önemli sebebi ulaşım ile ilgili avantajlar'dır. İşletmelerin %26'sı ulaşım ile ilgili avantajlar sebebiyle bu alanda yer seçmiştir. Firmaların yer seçiminde etkili olan diğer faktörlerden; %24 ile diğer (arsa büyüklüğü), %17 ile aynı sektörde üretim yapan firmalara yakınlık ve %12 ile hammadde üreten firmalara yakınlık faktörleri önem arz etmektedir (Şekil 18).

Gıda İhtisas OSB; İşletmelerin diğer sanayi bölgelerine değil bu bölgede yer seçmesinin en önemli sebebi aynı sektörde üretim yapan firmalara yakınlık'tır. İşletmelerin %39'u aynı sektörde üretim yapan firmalara yakınlık sebebiyle bu alanda yer seçmiştir. Firmaların yer seçiminde etkili olan diğer faktörlerden, %33'ü ulaşım ile ilgili avantajlar, %17 ile hammadde üreten firmalara yakınlık ve %11 ile arsa fiyatları faktörleri, önem arz etmektedir (Şekil 18).

Tümü Birlikte; Fason firmalara yakınlık ve Su varlığı sebeplerinin bölgedeki firmaların bu alanda yer seçmeleri için önemli olmadığı tespit edilmiştir. Kuluçka teoremine göre bölgede yer seçen firmaların aradıkları ortamı bölgede buldukları sonucuna varılabilir.

Şekil 18. İşletmelerin Samsun'daki diğer sanayi bölgelerinde değil de bu bölgelerde yer seçme nedenleri

Firmanızın alt yapı sorunlarının önem sırasına göre yığılması;

Firmaların faaliyet gösterdikleri alanda varsa alt yapı sorunlarının niteliğini tespit etmek amacıyla sorulmuştur.

Samsun OSB; Firmaların en önemli sorunu olarak %28 ile Enerji kesintileri gözükmektedir. Üretimlerine etki eden bu faktörün ana unsuru bölgede yer seçen demir ve çelik sanayi olarak tespit edilmiştir. Tezin; OSB'de karşılaşılan sorunlar kısmında belirtilen "Bu bölgelere yerleşecek sanayi tip ve ölçeklerinin ancak talep sahibi sanayicilerin bölge yönetimine başvurdukları anda belirlenmesi de çeşitli sorunlar ortaya çıkarmakta ve bu durum planlı ve ekonomik çalışması ilke olarak kabul edilen bir sanayi bölgesi için verimsiz ve düzensiz bir yaklaşım olmaktadır." ifadesi bu anket sonucu ile desteklenmiştir. Ayrıca elektrik voltajındaki düşüşlerin firmaların %11'i için engel teşkil ettiği belirlenmiştir. Bu alanda tespit edilen bir diğer sorun olarak %22 ile yol kapasitesi tespit edilmiştir. (Tablo 6)

Gıda İhtisas OSB; Firmaların en önemli sorunu olarak %27 ile Enerji kesintileri gözükmektedir. Ayrıca elektrik voltajındaki düşüşlerin firmaların %23'ü için engel teşkil ettiği belirlenmiştir. Bu alanda tespit edilen bir diğer sorun olarak %15 ile Telekomünikasyon problemleri olduğu tespit edilmiştir (Tablo 6).

Tümü Birlikte; Bu durumda üretim kapasitesinin arttığı düşünüldüğünde çoğu firmanın zamanla üretim yerlerini başka bir alana taşıyacağı sonucuna varılabilir.

Tablo 6. Firmaların alt yapı sorunlarının önem sırasına göre yığılımı

	SAMSUN OSB	GIDA İHTİSAS OSB
	%	
Daha geniş arazi/sanayi alanları bulmak	17	6
Enerji kesintileri	28	27
Elektrik voltajındaki düşüşler	11	23
Telekomünikasyon problemleri	7	15
Su sağlama problemleri	2	4
Atık yok etme problemi	13	4
İl dışına ulaşım sağlayan yol problemleri	3	2
Yol kapasitesi	22	13
Demiryolu ulaşım kapasitesi problemleri	1	4
Otoban ihtiyacı	1	2
Havaalanına uzaklık	0	0

Firmaların Özellikleri:

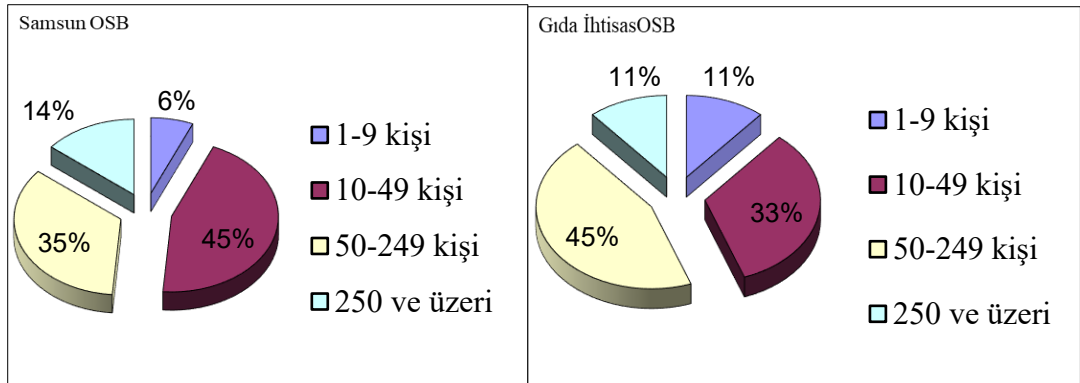
Anketin 9–30. soruları ile firmaların genel özellikleri itibarıyla hangi yer seçimi kuramına uygun olarak hareket ettiği tespit edilmeye çalışılmıştır.

Firmanızın çalışan sayısı nedir;

Alanda faaliyet gösteren firmaların türlerini belirlemek amacıyla sorulmuştur.

Samsun OSB; Firmaların %51'ini küçük işletmeler oluşturmaktadır. İş yoğun odaklı üretim yapılmaktadır sonucuna varılabilir.

Gıda İhtisas OSB; Firmaların %44'ini küçük işletmeler oluşturmaktadır. Emek yoğun odaklı üretim yapılmaktadır sonucuna varılabilir.

Şekil 19. Firmaların çalışan sayılarına göre dağılımı

Firmanın kapalı-açık alan büyüklüğü nedir;

Ortalama parsel büyüklüklerini ve kapalı-açık alan dağılımını tespit etmek amacıyla sorulmuştur.

Tablo 7. Firmanın kapalı-açık alan büyüklüğü

Firmanın Alan Büyüklüğü	Samsun OSB	Gıda İhtisas OSB
	Ortalama	
Kapalı	10253 m ²	5621 m ²
Açık	10525 m ²	10604 m ²

Tümü Birlikte; Uygun büyüklükte arsa sebebiyle bölgede yer seçen firmaların, gerekli rezerv alanlarının olduğu sonucuna varılmıştır.

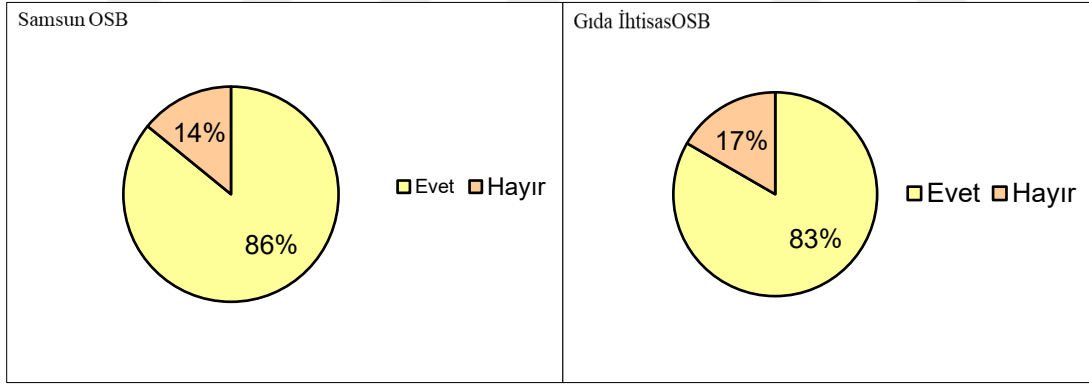
Firmanızın ana merkezi Samsun Merkez OSB-Gıda İhtisas OSB’de de mi yoksa başka bir alanda mı?

İşletmelerin üretim tesislerinin mi bu alanda yer seçtiği yoksa ana merkezinin mi bu alanda yer seçtiğini öğrenmek amacıyla sorulmuştur.

Samsun OSB; Firmaların %86’sının ana merkezinin bu alanda olduğu tespit edilmiştir.

Gıda İhtisas OSB; Firmaların %83’ünün ana merkezinin bu alanda olduğu tespit edilmiştir.

Tümü Birlikte; İşletmelerin çoğunluğunun faaliyetleri ile ilgili kararları bölgeden almakta olduğu sonucuna varılabilir.

Şekil 20. Firmaların ana merkezlerinin yerleri

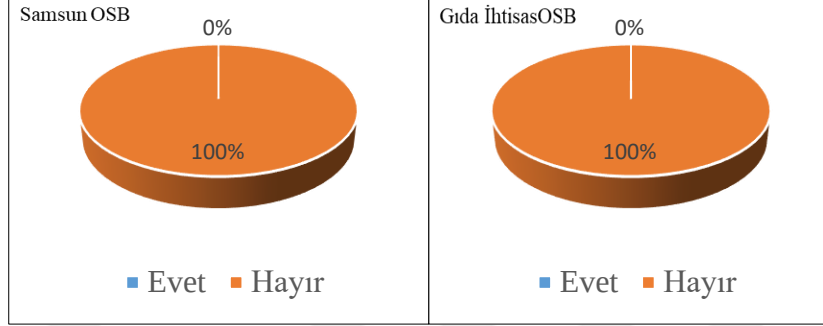
Merkeziniz, Samsun OSB ya da Gıda İhtisas OSB dışında ise firmanızın ana merkezi ile ilişkileri (maddi, teknolojik ve kalifiye eleman konularında destek) güçlü müdür;

Firmaların ana merkezi ile ilişkilerinin (maddi, teknolojik ve kalifiye eleman konularında destek) güçlü olup olmadığını tespit etmek amacıyla sorulmuştur.

Samsun OSB; Merkezi Samsun OSB dışında olan firmaların %100’ü belirtilen konularda ana merkezi ile ilişkilerinin güçlü olduğunu belirtmiştir.

Gıda İhtisas OSB; Merkezi Gıda İhtisas OSB dışında olan firmaların %100'ü belirtilen konularda ana merkezi ile ilişkilerinin güçlü olduğunu belirtmiştir.

Tümü Birlikte; Firmaların kalifiye elemanları merkezden talep etmeleri bu alanda yer seçmelerinde ucuz iş gücü sebebinin olmadığı sonucuna varılabilir.

Şekil 21. Merkezi Samsun OSB ve Gıda İhtisas OSB dışında olan firmanın ana merkezi ile ilişkisi

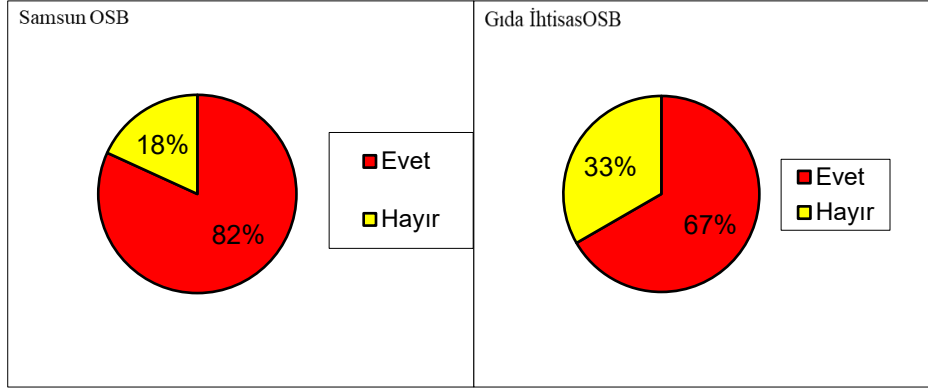
Merkeziniz, Samsun OSB ya da Gıda İhtisas OSB dışında ise firma ile ilgili önemli kararlar (küçülme, yatırım vs.) ana merkez tarafından mı verilir;

Merkezleri Samsun 1.OSB ya da Gıda İhtisas OSB dışında olan firmaların, firmanın büyüme, küçülme, başka bir alana taşınma gibi önemli kararlarının kim tarafından alındığını tespit etmek amacıyla sorulmuştur.

Samsun OSB; Firmaların %82'si önemli kararları kendilerinin aldığını belirtmişlerdir. (Şekil 22) Bu da firmanın bölgedeki geleceğinde kendi kararlarının etkili olduğu, merkezleri 1.OSB'de olan firmalar gibi hareket ettiklerinden bu firmalarla eş davranış gösterecekleri sonucuna varılabilir.

Gıda İhtisas OSB; Firmaların %67'si önemli kararları kendilerinin aldığını belirtmişlerdir. (Şekil 22"q) Bu da firmanın bölgedeki geleceğinde kendi kararlarının etkili olduğu sonucuna varılabilir.

Tümü Birlikte; Genel olarak firmalar, kendileri ile ilgili önemli kararları kendileri alırlar sonucuna varılabilir.

Şekil 22. Merkezi Samsun OSB ya da gıda ihtisas OSB dışında olan firmanın karar yeri

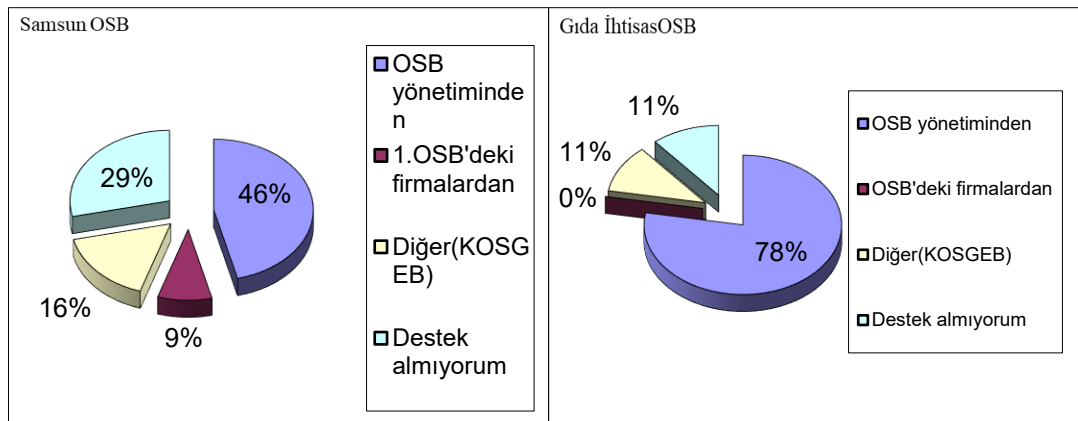
Teknik konularda kimden destek ve yardım alırsınız;

Bölgedeki firmaların teknik konularda kimden destek ve yardım aldığını tespit edebilmek amacıyla sorulmuştur.

Samsun OSB; Firmaların %29'u destek almadığını belirtmiştir (Şekil 23). Alandaki firmaların sadece %9'unun diğer firmalardan destek aldığı cevabını vermesi aslında bu alanda diğer işletmelerden izole olmuş işletmelerin çok olduğu sonucuna varılabilir.

Gıda İhtisas OSB; Firmaların %78'i OSB yönetiminden destek aldığını belirtmiştir (Şekil 23). Alandaki firmaların diğer firmalardan destek almadığı cevabını vermesi (%0) aslında bu alanda diğer işletmelerden izole olmuş işletmelerin olduğu sonucuna varılabilir.

Tümü Birlikte (Ayrım yapmadan); Her iki OSB için de bu alanda diğer işletmelerden izole olmuş işletmelerin olduğu sonucuna varılabilir.

Şekil 23. Firmanın teknik konularda kimden destek ve yardım aldığı

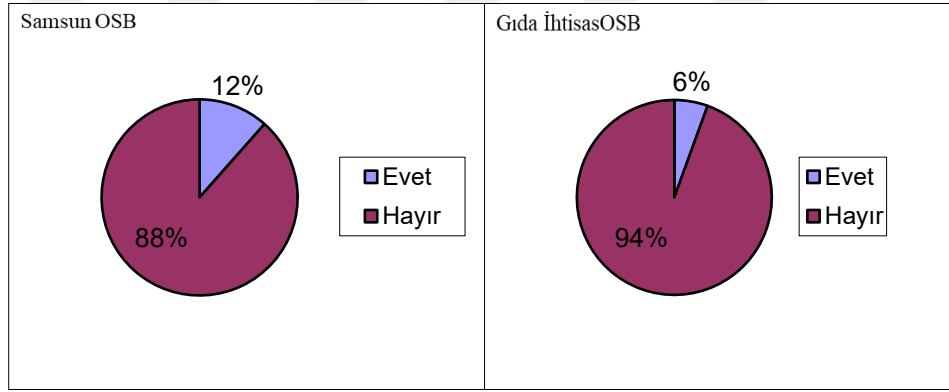
Finansla ilgili konularda 1.OSB'deki firmalardan mı destek ve yardım alırsınız;

Aynı faaliyet kollarındaki işletmelerin birbirleriyle ürün, yan ürün, alt ürün ve dolayısıyla finans konusunda destek olup olmadıklarını tespit edebilmek amacıyla sorulmuştur.

Samsun OSB; Firmaların %88'i finans konusunda diğer firmalardan yardım ve destek almadığını belirtmiştir. Bir önceki soruda varılan sonucu desteklemektedir. Aynı sektörde faaliyet gösteren firmaların bir arada bulunması avantaj sağlamamaktadır.

Gıda İhtisas OSB; Firmaların %94'ü finans konusunda diğer firmalardan yardım ve destek almadığını belirtmiştir. Bir önceki soruda varılan sonucu desteklemektedir.

Tümü Birlikte; Aynı sektörde faaliyet gösteren firmaların bir arada bulunması avantaj sağlamamaktadır.

Şekil 24. Finansla ilgili konularda Samsun Merkez OSB/Gıda ihtisas OSB'deki diğer firmalardan destek ve yardım alıp almadığı

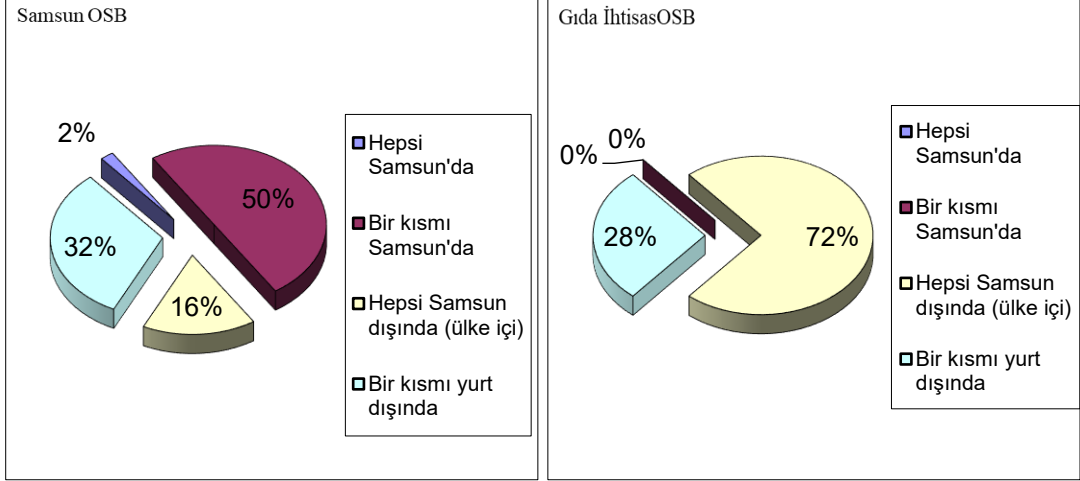
Müşterileriniz Samsun'da mı;

İşletmelerin pazar alanının hangi bölgelerden olduğunu belirlemek amacıyla sorulmuştur.

Samsun OSB; Müşterilerinin hepsi Samsun'da olan işletmeler %2'lik dilimi oluşturmaktadır. Firmaların %50'sinin müşterileri ise; bir kısmı Samsundadır. Yer seçim kriterlerinden pazara yakınlık kriterine dikkat edildiği sonucuna varılabilir.

Gıda OSB; Firmaların %72'sinin müşterileri; Hepsi Samsun dışında (ülke içi) olduğu tespit edilmiştir. Müşterilerinin Bir kısmı yurt dışında olan işletmeler %28'lik dilimi oluşturmaktadır.

Tümü Birlikte (Ayrım yapmadan); Yer seçim kriterlerinden pazara yakınlık kriterine dikkat edilmediği sonucuna varılabilir.

Şekil 25. Firmanın müşteri dağılımı

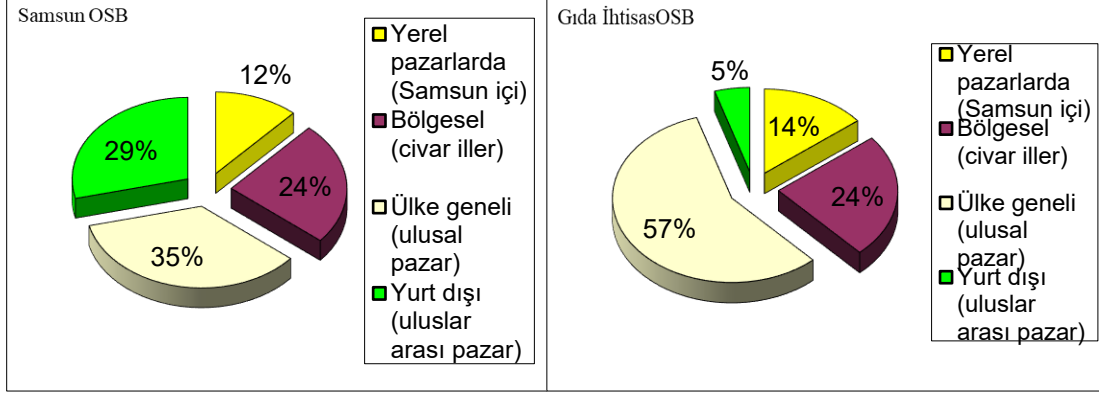
En önemli Pazar alanınız neresi;

İşletmelerin en önemli pazar alanının neresi olduğunu tespit edebilmek amacıyla sorulmuştur.

Samsun OSB; İşletmelerin %35'inin en önemli pazar alanını ülke geneli (ulusal pazar) oluşturmaktadır. En önemli pazar alanı Samsun içi olan işletmeler %12'lik dilimi oluşturmaktadır. İşletmelerin; %24'ünün en önemli pazar alanı bölgesel (civar iller) ve %29'unun en önemli pazar alanı ise uluslararası pazar olarak tespit edilmiştir. En önemli pazar alanı olarak Samsun içi ve civar iller olması Samsun'un bölgede diğer illere konumu düşünüldüğünde yer seçim kriterlerinden pazara yakınlık kriterine dikkat edilmiştir sonucuna varılabilir.

Gıda İhtisas OSB; İşletmelerin %57'sinin en önemli pazar alanını ülke geneli (ulusal pazar) oluşturmaktadır. En önemli pazar alanı Samsun içi olan işletmeler %14'lük dilimi oluşturmaktadır. İşletmelerin; %24'ünün en önemli pazar alanı bölgesel (civar iller) ve %5'inin en önemli pazar alanı ise uluslararası pazar olarak tespit edilmiştir. En önemli pazar alanı olarak ülke geneli (ulusal pazar) olması yer seçim kriterlerinden pazara yakınlık kriterine dikkat edilmediği sonucuna varılabilir.

Tümü Birlikte; Her iki OSB için de yer seçim kriterlerinden pazara yakınlık kriterine dikkat edildiği sonucuna varılabilir.

Şekil 26. Firmanın en önemli pazar alanı

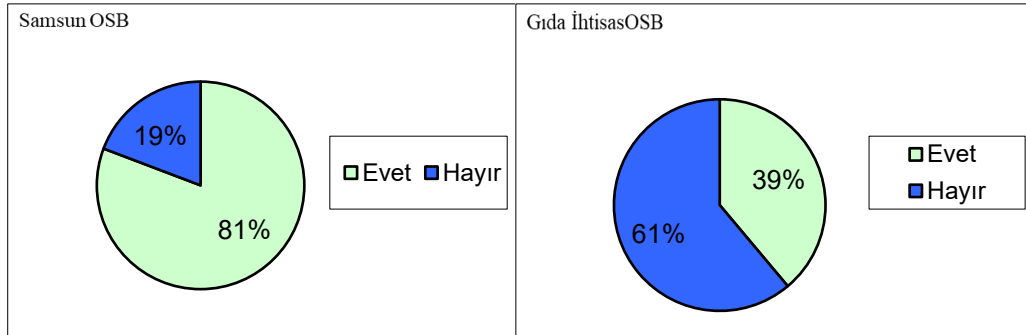
İhracat yapıyor musunuz;

OSB'deki firmaların ne kadarının yurt dışı pazarı olduğunu belirlemek amacıyla sorulmuştur.

Samsun OSB; Firmaların %81'inin ihracat yaptığı tespit edilmiştir. Samsun OSB'nin bölgedeki konumu (denizyolu, demiryolu, karayolu ve havayolu bağlantısı) etkili olmuştur. OSB'nin ve bölgedeki firmaların yer seçim kriterlerinden ulaşım, konum açısından avantajlı olduğu sonucuna varılabilir.

Gıda İhtisas OSB; Firmaların %39'unun ihracat yaptığı tespit edilmiştir. Gıda İhtisas OSB'nin bölgedeki konumu (denizyolu, demiryolu, karayolu ve havayolu bağlantısı) etkili olmuştur.

Tümü Birlikte; OSB'lerin bölgedeki konumu (denizyolu, demiryolu, karayolu ve havayolu bağlantısı) ihracatta etkili olmuştur.

Şekil 27. OSB'deki firmaların ihracat dağılımı

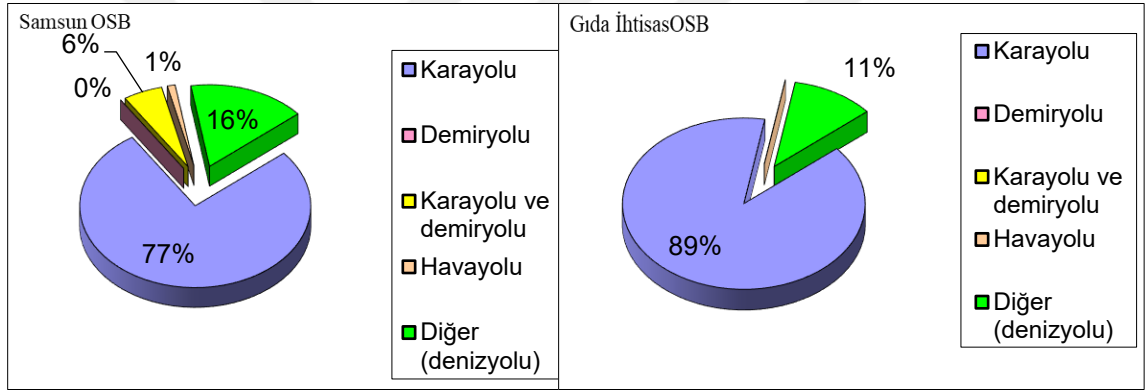
Firmanın hammadde ve mamul madde taşıma yolları nedir;

Bölgedeki firmaların hammadde ve mamul taşımada hangi ulaşım yolunu seçtiklerini belirleyerek; bölgenin erişilebilirlik durumu tespit edilmiş olacaktır.

Samsun OSB; Firmaların %77'sinin hammadde ve mamul taşımada karayolunu tercih ettikleri tespit edilmiştir. Karayolundan sonra en fazla tercih edilen ulaşım çeşidi %16 ile denizyoludur. Bölgenin erişilebilir noktada olduğunu ve firmaların ulaşımında birçok alternatifi olduğunu söyleyebiliriz. Bazı ihracat yapan firmaların havayolunu tercih etmeleri de bunu desteklemektedir.

Gıda İhtisas OSB; Firmaların %89'unun hammadde ve mamul taşımada karayolunu tercih ettikleri tespit edilmiştir. Karayolundan sonra en fazla tercih edilen ulaşım çeşidi %11 ile denizyoludur. Bölgenin erişilebilir noktada olduğunu ve firmaların ulaşımında birçok alternatifi olduğunu söyleyebiliriz.

Tümü Birlikte; Firmalar ürettiği mamule göre taşıma yolu seçmektedir sonucuna varılabilir.

Şekil 28. Firmanın hammadde ve mamul madde taşıma yolları

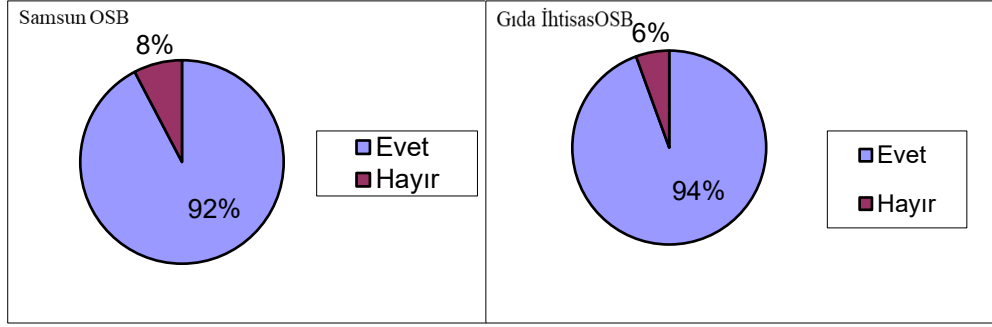
İşçiler için servis var mı; İşçileriniz genellikle nerede ikamet eder;

Bölgedeki firmaların yer seçiminde işgücünün etkili olup olmadığını belirlemek amacıyla; işletmelerin çalışanları için servisleri olup olmadığı ve çalışanların hangi bölgeden olduğu soruları sorulmuştur.

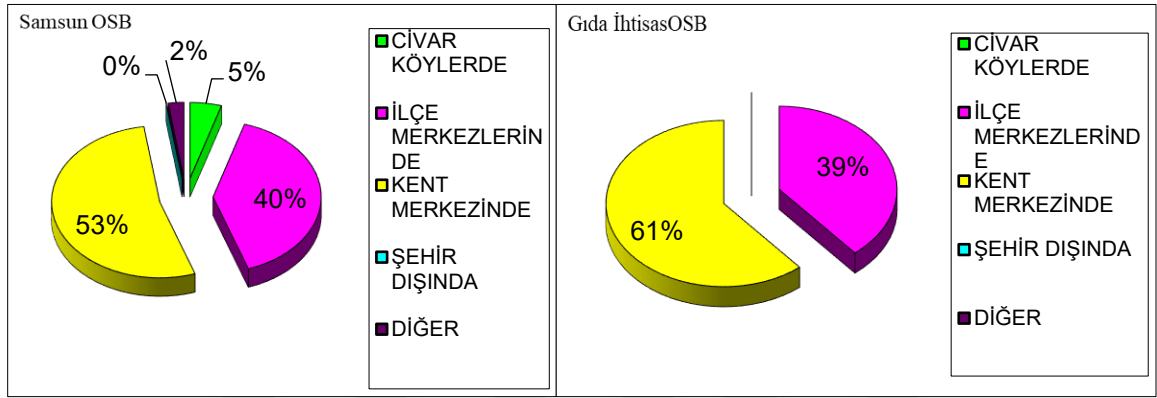
Samsun OSB; Firmaların %92'sinin servis kullandığı tespit edilmiştir. Ayrıca çalışanlarının %93'ü kent ve ilçe merkezinde oturmaktadır. Civar köylerde oturan çalışanlar %5'lik dilimi oluşturmaktadır.

Gıda İhtisas OSB Firmaların %94'ünün servis kullandığı tespit edilmiştir. Ayrıca çalışanlarının %100'ü kent ve ilçe merkezinde oturmaktadır.

Tümü Birlikte; Bölgedeki işletmelerin yer seçiminde işgücünün önemi olmadığı, firmaların OSB'den önceki yerlerindeki çalışanları veya kendi yakınlarının bulunduğu bölgelerden kişilerden oluştuğu sonucuna varılabilir.

Şekil 29. OSB'deki firmaların işçi servis dağılımı

Şekil 30. OSB'deki işçilerin ikamet bölgeleri

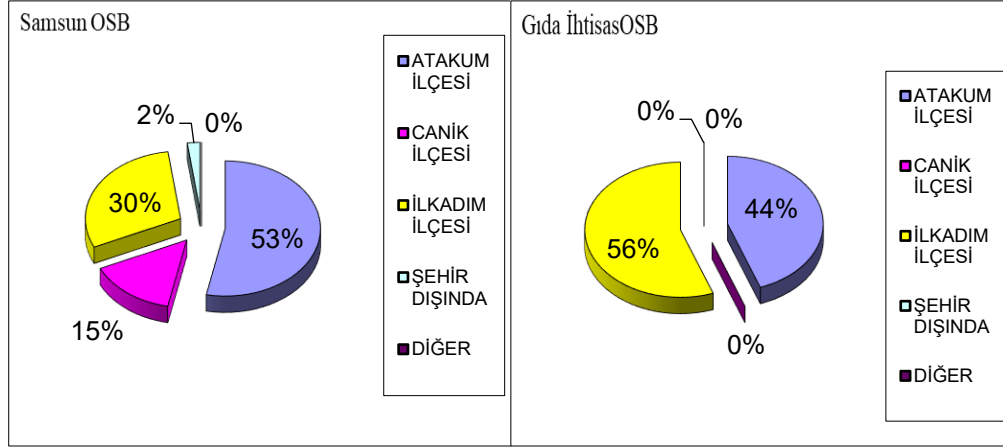
Yöneticiler genelde nerede ikamet eder;

Yöneticilerin hangi bölgede ikamet etmeyi tercih ettiğini belirleyerek kentin çekim noktalarını belirlemek amacıyla sorulmuştur.

Samsun OSB; Yöneticilerin %53'ü Atakum İlçesi'nde, %30'u İlkadım İlçesinde ve %15'inin de Canik İlçesinde oturduğu tespit edilmiştir. Atakum İlçesinin kentin çekim noktası olduğu sonucuna varılabilir.

Gıda İhtisas OSB; Yöneticilerin %56'sı İlkadım İlçesi'nde, %44'ü Atakum İlçesinde oturduğu tespit edilmiştir. İlkadım İlçesinin kentin çekim noktası olduğu sonucuna varılabilir.

Tümü Birlikte; Yöneticilerin ikamet adresleri genel olarak İlkadım, Atakum ve Canik ilçesinde olduğu sonucuna varılabilir.

Şekil 31. OSB'deki yöneticilerin ikamet bölgeleri

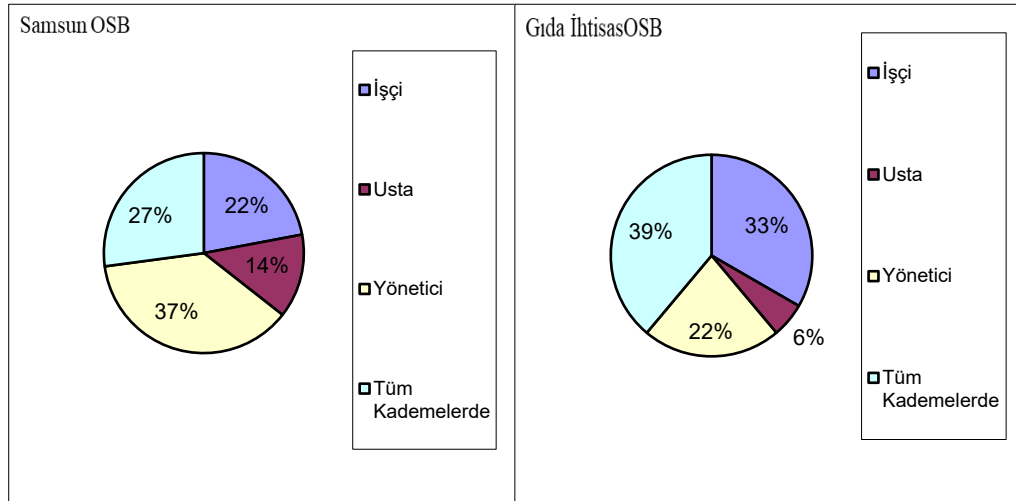
Samsun dışında yaşayan çalışanlarınız hangi kademede çalışıyorlar; Samsun dışında ikamet eden elemanlarınız fazla mıdır;

İşletmelerin Samsun dışında yaşayan çalışanlarının fazla olup olmadığı ve hangi kademede çalıştığını belirlemek amacıyla sorulmuştur.

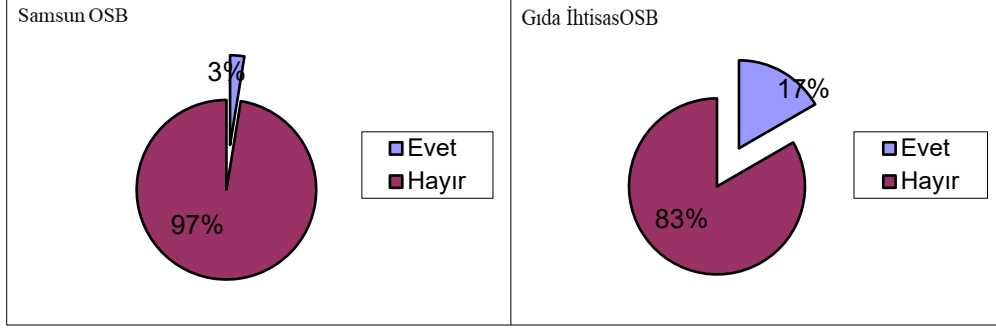
Samsun OSB; İşletmelerin %22'si şehir dışından eleman çalıştırmaktadır. Samsun dışında çalışan sayısı işletmelerin %97'sinde az çıkmıştır.

Gıda İhtisas OSB; İşletmelerin %17'si şehir dışından eleman çalıştırmaktadır.

Tümü Birlikte; Samsun dışında çalışanların çoğunluğu yönetici kademesinde çalışmaktadırlar.

Şekil 8. Samsun dışında yaşayan çalışanların hangi kademede çalıştığı

Şekil 33. Samsun dışında yaşayan eleman dağılımı

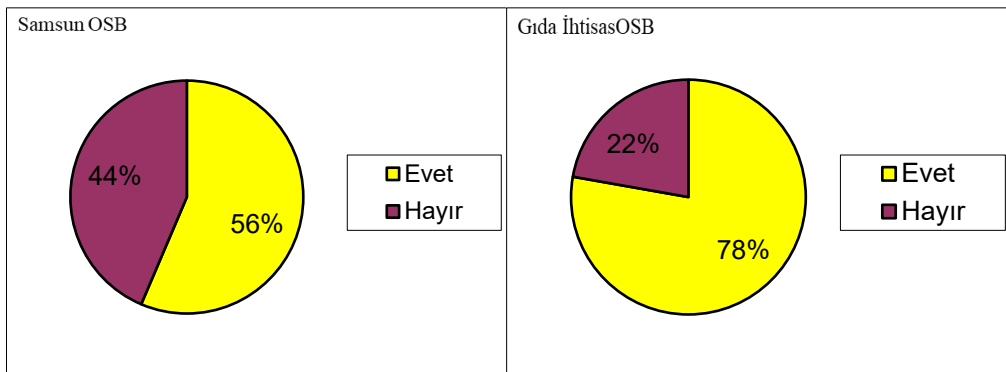
Çoğunlukla Samsun dışındaki firmalarla iş yapıyorsanız zamanla iş bağlantılarınızı Samsun'daki firmalarla kurmayı tercih eder misiniz;

Çoğunlukla Samsun dışındaki firmalarla iş yapan işletmelerin, zamanla iş bağlantılarını Samsun'daki firmalarla kurmayı tercih edip etmedikleri sorulmuştur.

Samsun OSB; İşletmelerin %56'sı bunu olumlu bulurken, %44'lük kesim yereldeki iş bağlantılarında yaşadıkları problemler sebebiyle (pahalı fiyat, zamanında teslim edememe, hatalı ürün vb.) tercih etmeyeceklerini belirtmiştir.

Gıda İhtisas OSB; İşletmelerin %22'si bunu olumlu bulurken, %78'lik kesim yereldeki iş bağlantılarında yaşadıkları problemler sebebiyle (pahalı fiyat vb.) tercih etmeyeceklerini belirtmiştir.

Tümü Birlikte; Firmalar yereldeki iş bağlantılarında yaşadıkları problemler sebebiyle (pahalı fiyat vb.) tercih etmeyeceklerini belirtmiştir.

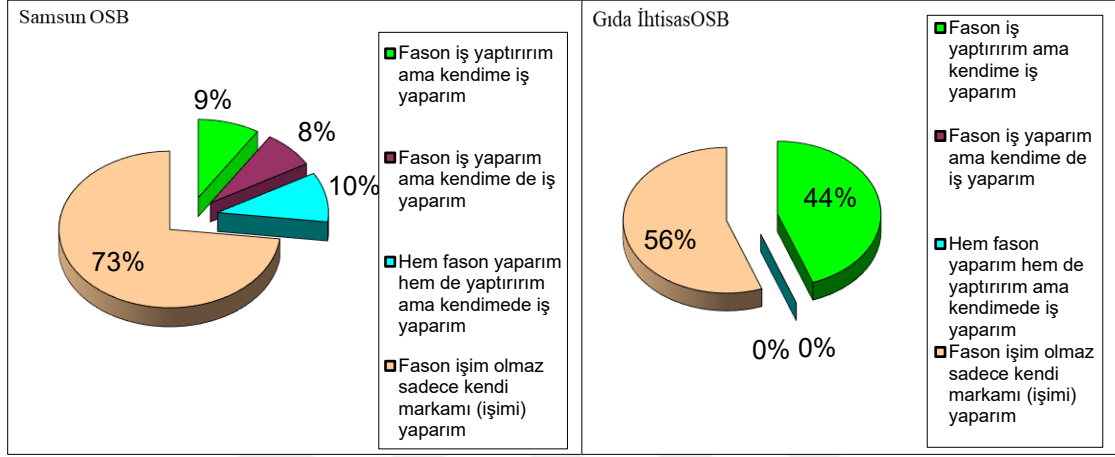
Şekil 34. Çoğunlukla Samsun dışındaki firmalarla iş yapan firmaların zamanla iş bağlantılarını Samsun'daki firmalarla kurmayı tercih etme durumu

Fason İş yaptırıyor musunuz;

İşletmelerin fason iş yapıp yapmadıklarını belirleyerek bölgede fason üretimin ne durumda olduğunu belirlemek amacıyla sorulmuştur.

Samsun OSB; İşletmelerin %73'ü fason iş yapmadığını sadece kendi markasını yaptığını belirtmiştir. %10'u ise hem fason iş yaptığını hem de yaptırdığını belirtmiştir.

Gıda İhtisas OSB; İşletmelerin %56'sı fason iş yapmadığını sadece kendi markasını yaptığını belirtmiştir. %44'ünün ise hem fason iş yaptığını ama kendisine iş yaptığını belirtmiştir.

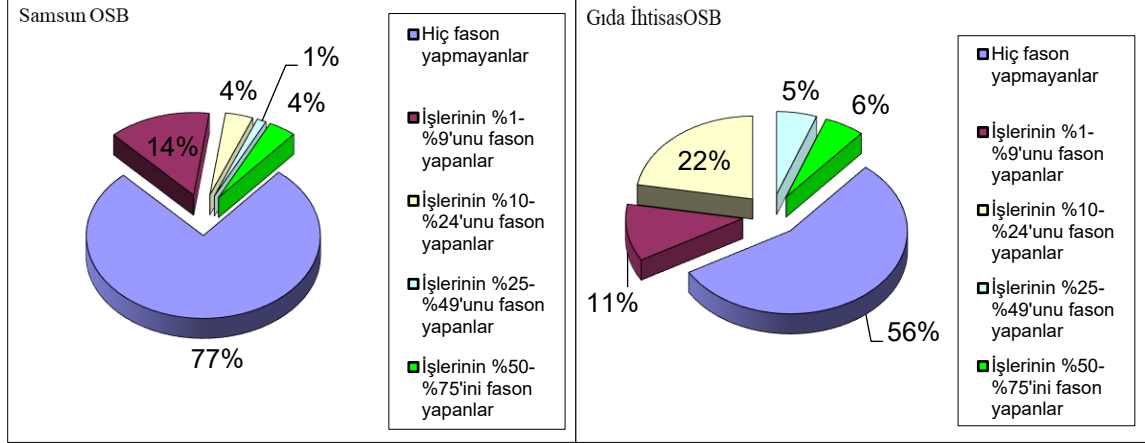
Şekil 35. Firmaların fason iş yaptırma durumu

Fason işlerinizin toplam işiniz içindeki payı nedir;

Fason iş yapan işletmelerin fason işlerinin toplam işleri içindeki payını belirlemek amacıyla sorulmuştur.

Samsun OSB; İşletmelerde işlerinin; %50-%75'ini fason yapanlar %4, %25-49'unu fason yapanlar %1, %10-%24'ünü yapanlar %4, %1-%9'unu yapanlar %14'lük dilimi oluşturmaktadır.

Gıda İhtisas OSB; İşletmelerde işlerinin; %50-%75'ini fason yapanlar %6, %25-49'unu fason yapanlar %5, %10-%24'ünü yapanlar %22, %1-%9'unu yapanlar %11'lik dilimi oluşturmaktadır.

Şekil 36. Firmaların toplam işleri içindeki fason üretim payı

Tümü Birlikte; Firmaların çoğunluğunun fason sistemde çalışmadığını belirtmiştir. Bölgedeki firmalar kendi ürünleri ve fason ürünleri ile rekabet edebilmektedirler.

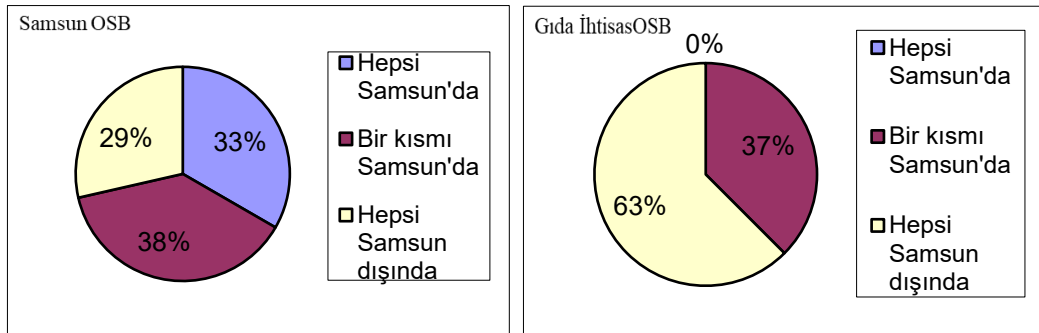
Fason sistemi ile çalışıyorsanız iş yaptığınız firmalar Samsun'da mı;

Fason sistemi ile çalışan firmaların, iş yaptığı işletmelerin nerde olduğunu belirlemek amacıyla sorulmuştur.

Samsun OSB; Sadece %33'lük kesim fason işlerinin hepsini samsundaki firmalarla yaptığını belirtmiştir. %29'luk kesim ise fason işlerinin tamamını Samsun dışındaki firmalarla yaptığını belirtmiştir. Geriye kalan %38'lik kesim ise fason işlerini civar illerdeki firmalarla yaptığını belirtmiştir. Fason işlerde pazar alanında civar iller önemli bir yere sahiptir.

Gıda İhtisas OSB; %63'lük kesim fason işlerinin hepsini samsundaki firmalarla yaptığını belirtmiştir. %37'lik kesim ise fason işlerinin bir kısmı Samsun'da yaptığını belirtmiştir. Fason işlerde pazar alanında il önemli bir yere sahiptir.

Tümü Birlikte; Yer seçim kriterlerinden pazara yakınlık kriterine dikkat edilmiştir sonucuna varılabilir.

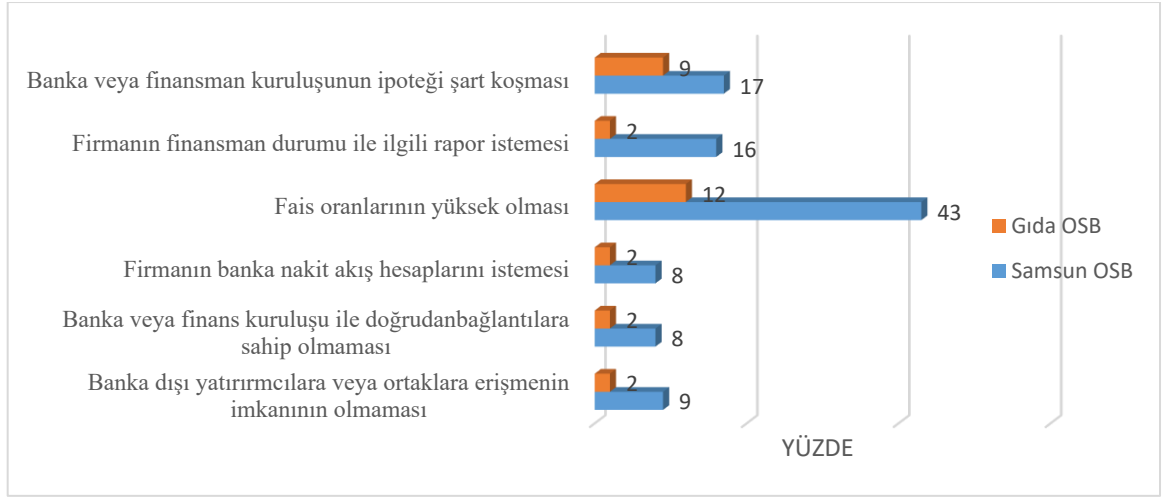
Şekil 37. Firmaların fason sistemi ile iş yaptığı firmaların dağılımı

Firmanızın finansman sağlamada karşılaşılan güçlüklerin önem derecesi nedir;
Bölgedeki işletmelerin finansman sağlamada karşılaştığı güçlüklerin önem derecesini belirlemek amacıyla sorulmuştur.

Samsun OSB; İşletmeler açısından “Faiz oranların yüksek olması” ciddi engel teşkil etmektedir.

Gıda İhtisas OSB; İşletmeler açısından “Faiz oranların yüksek olması” ve “Banka veya finansman kuruluşunun ipoteği şart koşması” ciddi engel teşkil etmektedir.

Tümü Birlikte; İşletmeler açısından “Faiz oranların yüksek olması” ciddi engel teşkil etmektedir. Diğer kriterlerin işletmeler açısından hafif engel teşkil ettiği tespit edilmiştir.

Şekil 38. Finansman sağlamada karşılaşılan güçlüklerin önem derecesi

Teknoloji ve Bilgi Kaynakları:

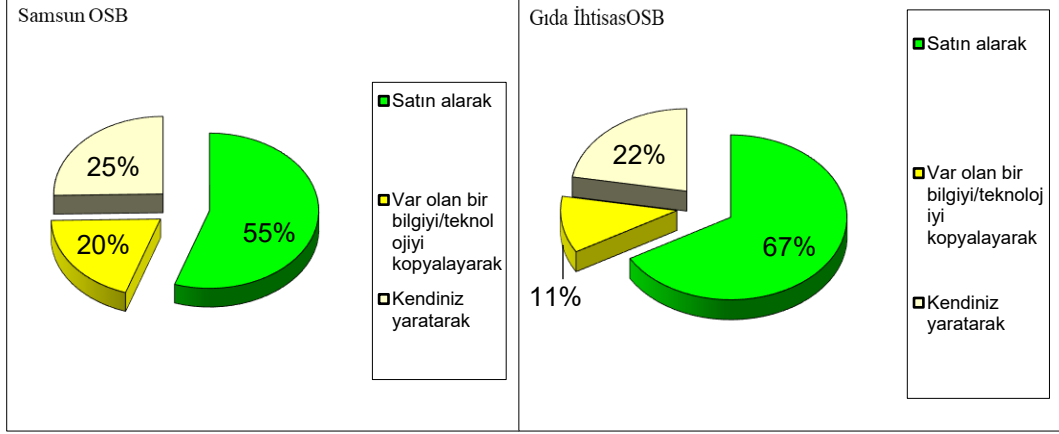
Anketin 31–45. soruları; teknoloji ve bilgi kaynakları konusunda firmaların, yeniliğe açık olup olmadığını tespit edebilmek amacıyla sorulmuştur.

Teknoloji/Bilgiyi nasıl edinirsiniz;

İşletmelerin teknolojiyi/bilgiyi nasıl temin ettiğini belirlemek amacıyla sorulmuştur.

Samsun OSB; İşletmelerin %55’i teknolojiyi/bilgiyi satın alarak, %20’si var olan bilgiyi/teknolojiyi kopyalayarak, %25’i kendisi yaratarak elde etmektedir.

Gıda İhtisas OSB; İşletmelerin %67’si teknolojiyi/bilgiyi satın alarak, %11’si var olan bilgiyi/teknolojiyi kopyalayarak, %22’si kendisi yaratarak elde etmektedir.

Şekil 39. Firmaların teknolojiyi/bilgiyi temin etme yöntemi

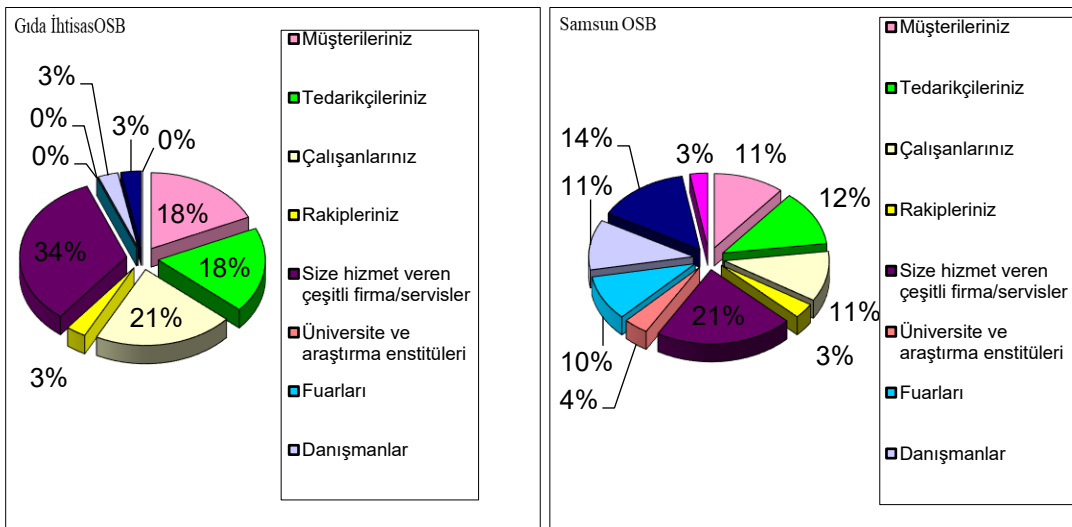
Teknoloji / Bilgi kaynaklarınız kimlerdir;

Firmaların teknoloji/bilgi kaynaklarının kim olduğunu belirlemek amacıyla sorulmuştur.

Samsun OSB; İşletmelerin %21'inin bilgi kaynakları; çeşitli sanayi birlikleri (TSO, KOSGEB vb.) olarak belirlenmiştir.

Gıda İhtisas OSB; İşletmelerin %34'ünün bilgi kaynakları; çeşitli sanayi birlikleri (TSO, KOSGEB vb.) olarak belirlenmiştir.

Tümü Birlikte; Bölgelerde yer seçen KOSGEB'in OSB için avantaj olduğu sonucuna varılabilir. Rakip firmaların birbirleri ile teknoloji/bilgi'yi çok az paylaştığı ve işbirliği yapmadığı sonucuna varılmıştır. Diğer sorularda verilen cevapları da desteklemektedir.

Şekil 40. Firmaların teknoloji/bilgi kaynakları

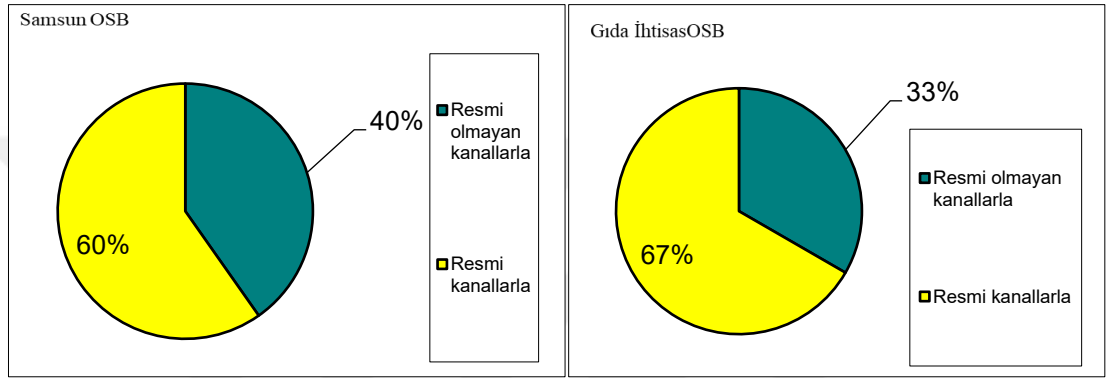
Bulunduğunuz bölgede yeni teknolojik ürünlere ait bilgi akışı nasıl olur;

Firmaların OSB’de yeni teknolojik ürünlere ait bilgi akışının nasıl olduğunu belirlemek amacıyla sorulmuştur.

Samsun OSB; Firmaların %60’ı resmi kaynaklar ile bilgi temin etmektedir.

Gıda İhtisas OSB; Firmaların %67’i resmi kaynaklar ile bilgi temin etmektedir.

Tümü Birlikte; OSB’lerde yer seçimin firmalara teknoloji/bilgi alanlarında fayda sağladığı sonucuna varılabilir. Bu sonuç bir önceki sorudan çıkan sonuçla da örtüşmektedir.

Şekil 41. OSB’de yeni teknolojik ürünlere ait bilgi akışı

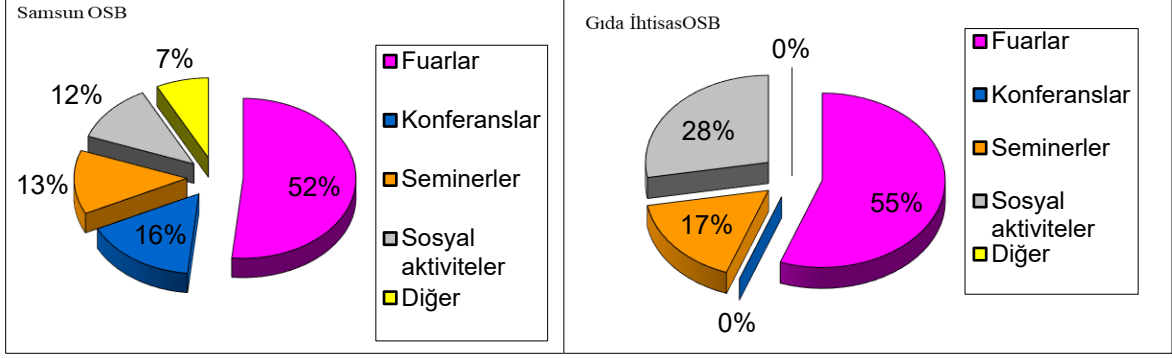
Bulunduğunuz bölgede aşağıda belirtilen resmi olmayan kanalların hangileri ile yeni teknolojik ürünlere ait bilgi akışı olur;

Firmaların resmi olmayan kanalların hangileri ile bilgi akışı sağladığını tespit etmek amacıyla sorulmuştur.

Samsun OSB; Firmaların %52’si katıldıkları fuarlar aracılığıyla yeni teknolojik ürünlere ait bilgi elde etmektedir.

Gıda İhtisas OSB; Firmaların %55’i katıldıkları fuarlar aracılığıyla yeni teknolojik ürünlere ait bilgi elde etmektedir.

Tümü Birlikte; OSB’nin bu organizasyonları kendi bünyesinde OSB yönetimi ve KOSGEB işbirliği ile yapması bölgedeki işletmelere avantaj sağlayacaktır.

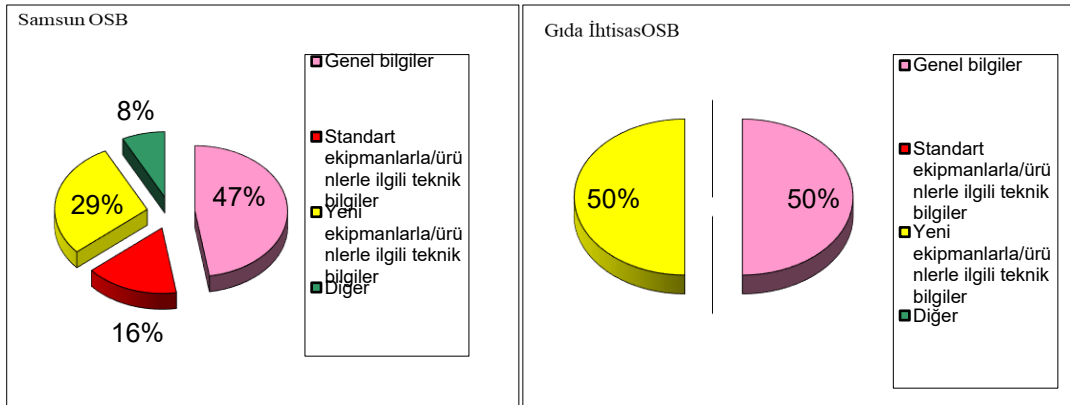
Şekil 42. Resmi olmayan bilgi kanallarının dağılımı

Resmi olmayan kanallarda hangi tip bilgiler paylaşılmaktadır;

Resmi olmayan kanallardan elde edilen bilgilerin hangi tip bilgi olduğunu belirlemek amacıyla sorulmuştur.

Samsun OSB; Fuarlar, konferanslar ve seminerler ile işletmelerin %47'si genel bilgiler, %29'u yeni ekipmanlara/ürünlere ait bilgi %16'sı ise standart ekipmanlar/ürünlerle ilgili teknik bilgiler almaktadır.

Gıda İhtisas OSB; Fuarlar, konferanslar ve seminerler ile işletmelerin %50'si genel bilgiler, %50'si yeni ekipmanlara/ürünlerle ilgili teknik bilgiler almaktadır.

Şekil 43. Resmi olmayan kanallarda paylaşılan bilgiler

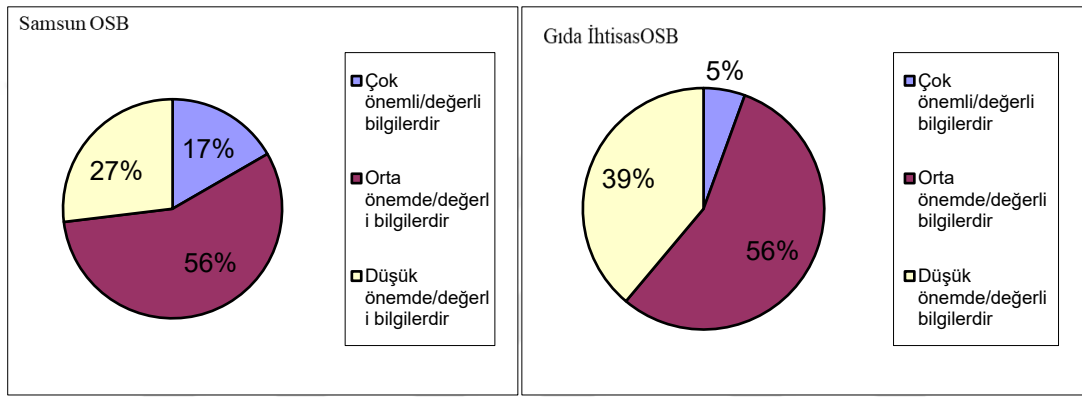
Bölgenizde resmi olmayan kanallarla paylaşılan bilgilerin değeri/önemi nasıl değerlendirilebilir;

İşletmelerin resmi olmayan kanallarda elde ettiği bilgilerin niteliğini tespit edebilmek amacıyla sorulmuştur.

Samsun OSB; Resmi olmayan kanallarla elde edilen bilgilerin; işletmelerin %17'si için çok önemli/değerli bilgi, %56'sı için ise orta önemli/değerli bilgi olduğu sonucuna varılmıştır.

Gıda İhtisas OSB; Resmi olmayan kanallarla elde edilen bilgilerin; işletmelerin %5'i için çok önemli/değerli bilgi, %56'sı için ise orta önemli/değerli bilgi olduğu tespit edilmiştir.

Tümü Birlikte; Resmi olmayan kanallarla elde edilen bilgilerin; işletmeler için genel olarak orta önemli/değerli bilgi olduğu sonucuna varılabilir.

Şekil 44. Resmi olmayan kanallarda paylaşılan bilgilerin değeri/önemi

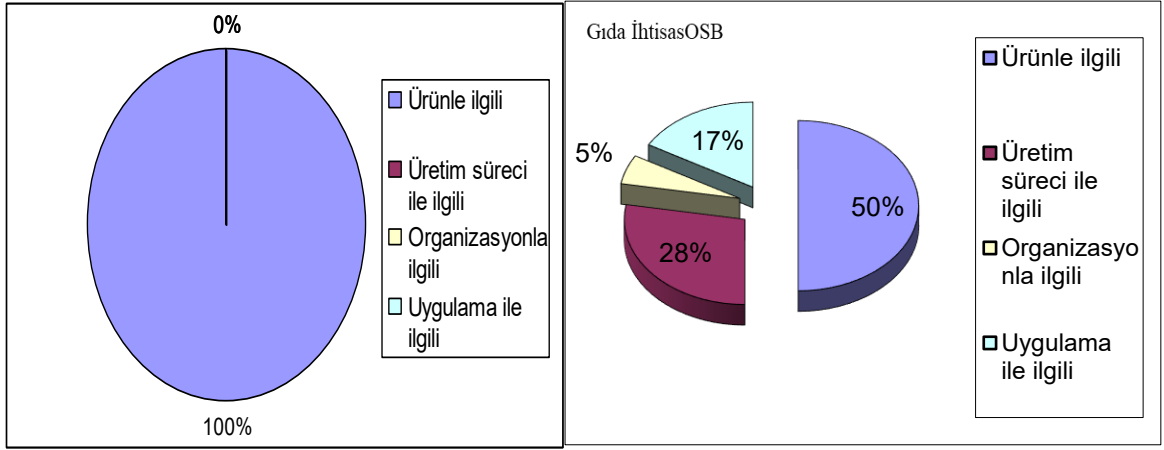
Yabancı yatırım ile kurulmuş bir firmaysanız ana firmadan (firmanızın merkezi şehir dışında ise) hangi alanlarda bilgi akışı oluyor;

OSB'de yabancı yatırım ile kurulmuş firmaların ana firmadan (firmanın merkezi şehir dışında ise) hangi alanlarda bilgi aldığını belirlemek amacıyla sorulmuştur.

Samsun OSB; OSB'deki firmaların %2'si bu şekilde kurulmuştur.

Gıda İhtisas OSB; OSB'deki firmaların %4'ü bu şekilde kurulmuştur.

Tümü Birlikte; Ürünle ve üretim süreci ile ilgili konularda bilgi aldıkları tespit edilmiştir.

Şekil 45. Yabancı Yatırım ile Kurulmuş Firmaların Ana Firmadan Bilgi Akışı

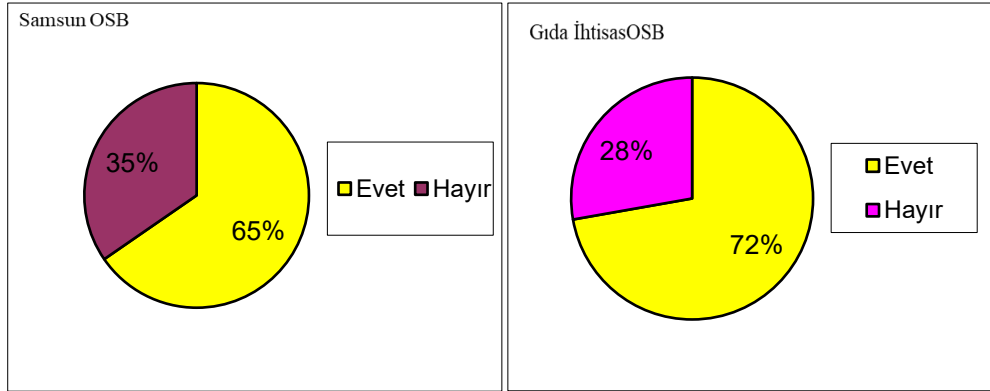
Bu yeni bilgileri firmalarla direk ya da dolaylı olarak paylaşıyor musunuz;

Firmaların elde ettiği yeni bilgileri OSB'deki diğer firmalarla paylaşıp paylaşmadığını belirlemek amacıyla sorulmuştur.

Samsun OSB; Firmaların %65'i elde ettiği bilgilerle paylaşmamaktadır.

Gıda İhtisas OSB; Firmaların %28'i elde ettiği bilgilerle paylaşmamaktadır.

Tümü Birlikte; Yukarıdaki sonuçlar OSB'lerde yer alan firmaların birbirleriyle etkileşimde olduğunu göstermektedir.

Şekil 46. Yeni bilgileri diğer firmalarla paylaşma durumu

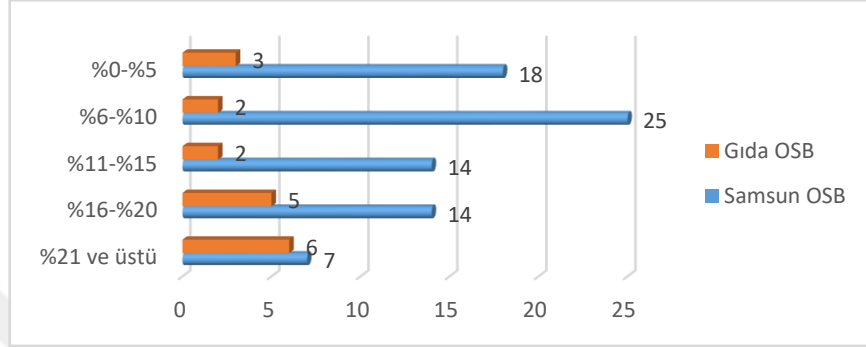
Yenilik yatırımlarınız toplam harcamalarınızın ne kadarını oluşturuyor;

İşletmelerin yenilik yatırımlarının, toplam harcamaları içindeki yerini belirlemek amacıyla sorulmuştur.

Samsun OSB; Bölgedeki işletmelerin 25 tanesi yenilik harcamalarına, toplam harcamalarının %6-10'unu vermektedir. Bölgedeki işletmelerden 18 tanesi ise yenilik yatırımlarına toplam harcamalarının %0-5'ini ayırmaktadır.

Gıda İhtisas OSB; Bölgedeki işletmelerin 6 tanesi yenilik harcamalarına, toplam harcamalarının %21 ve üstünü vermektedir. Bölgedeki işletmelerden 5 tanesi ise yenilik yatırımlarına toplam harcamalarının %16-%20'sini ayırmaktadır.

Tümü Birlikte; Yenilik yatırımlarının OSB'de önemli bir yer tuttuğu sonucuna varılabilir.

Şekil 47. Yenilik yatırımlarının toplam harcamalara göre dağılımı

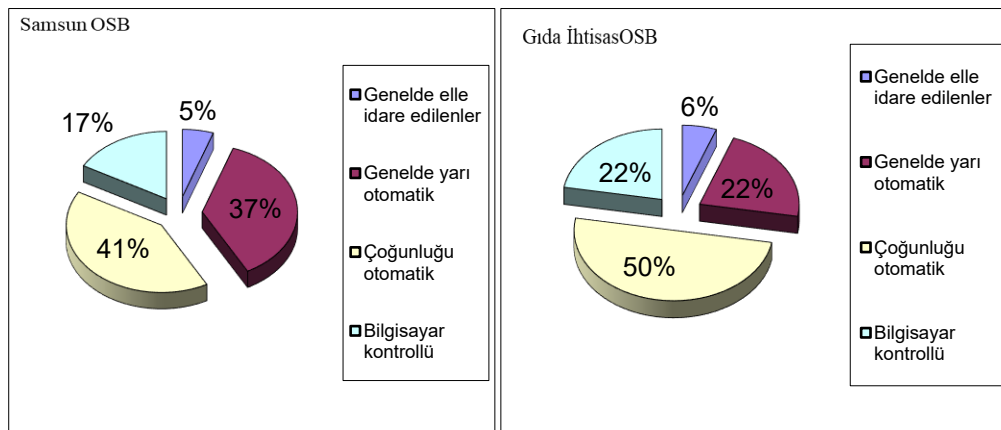
Firmada mevcut makine ve teçhizatın genel niteliği nedir;

Firmaların mevcut makine ve teçhizatlarının genel niteliğini belirlemek amacıyla sorulmuştur.

Samsun OSB; Firmaların genelde yarı otomatik ve çoğunluğu otomatik makineler kullandığı tespit edilmiştir.

Gıda İhtisas OSB; Firmaların çoğunluğu otomatik ve genelde yarı otomatik makineler kullandığı tespit edilmiştir.

Tümü Birlikte; OSB'lerde firmaların çoğunluğu otomatik makinalar ve genelde yarı otomatik makinalar kullanıldığı sonucuna varılabilir.

Şekil 48. Firmaların mevcut makine ve teçhizatının genel niteliği

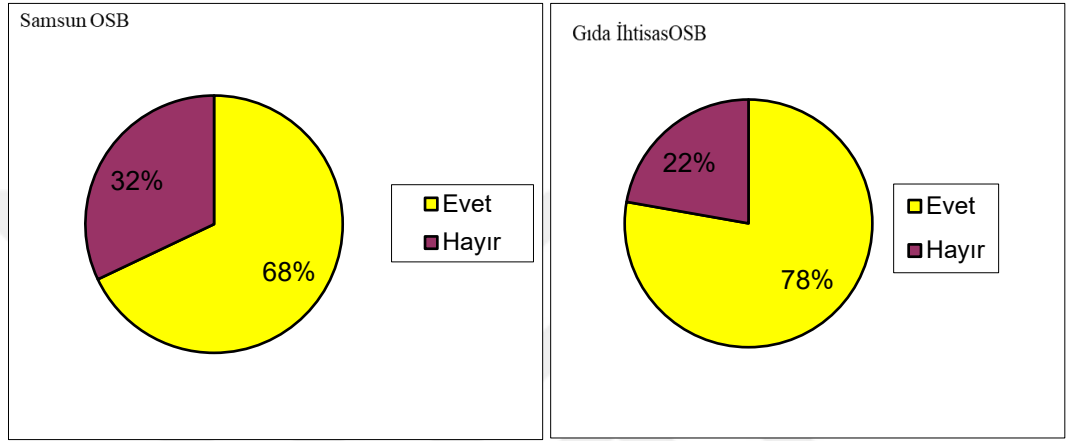
Bir Araştırma & Geliştirme departmanınız var mı;

İşletmelerin Ar&Ge birimlerinin olup olmadığını belirlemek amacıyla sorulmuştur.

Samsun OSB; İşletmelerin %68'inin Ar-Ge birimleri olduğu tespit edilmiştir.

Gıda İhtisas OSB; İşletmelerin %78'inin Ar-Ge birimleri olduğu tespit edilmiştir.

Tümü Birlikte; OSB'lerdeki işletmelerin genelinde Ar-Ge birimleri olduğu sonucuna varılabilir.

Şekil 49. Firmaların AR-GE dağılımı

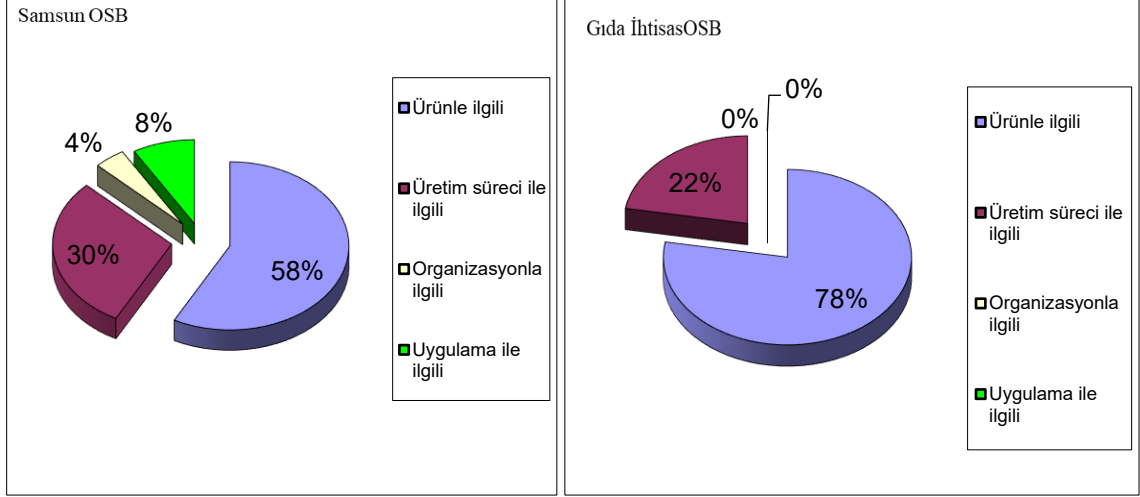
Ar-Ge departmanınız hangi alanlarda çalışma yapıyor;

Ar-Ge birimlerinin hangi alanda çalışma yaptığını belirlemek amacıyla sorulmuştur.

Samsun OSB; Bu birimlerde %58'inin Ürünle ve %30'unun Üretim süreci ile ilgili çalışmalara ağırlık verilmiştir.

Gıda İhtisas OSB; Bu birimlerde %78'inin Ürünle ve %22'sinin Üretim süreci ile ilgili çalışmalara ağırlık verilmiştir

Tümü Birlikte; Hangi konularda eksikliklerinin olduğunun belirlenip onun giderilmesi ve dolayısıyla bölgede kalıcı olunması açısından önemlidir.

Şekil 50. AR-GE departmanının hangi alanda çalışma yaptığının dağılımı

İş birliği:

Anketin 46–50. sorularını kapsayan bu bölümde işletmelerin kimlerle işbirliği yaptığı belirlenmeye çalışılmıştır.

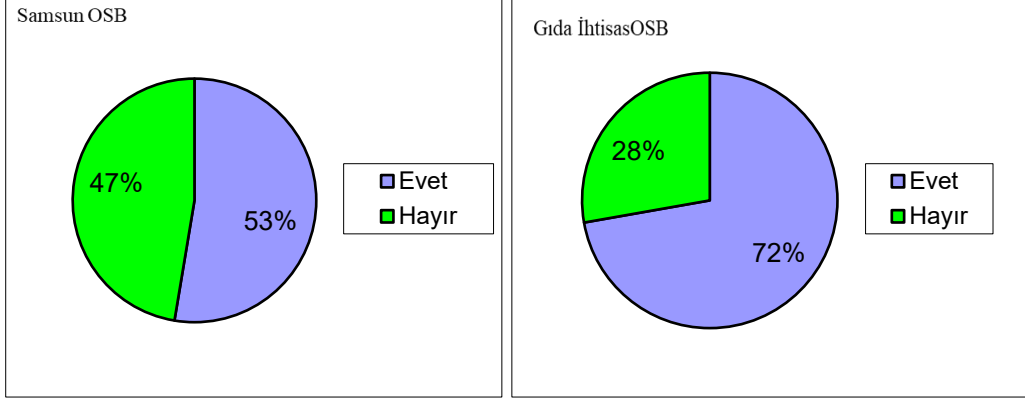
Rekabet gücünüzü artırmak için yerel ölçekte (Samsun'daki firmalarla) çeşitli işbirlikleri geliştiriyor musunuz;

İşletmelerin rekabet gücünü artırmak için Samsun'daki firmalarla çeşitli işbirlikleri geliştirip geliştirmediklerini belirlemek amacıyla sorulmuştur.

Samsun OSB; İşletmelerin %53'ü yerel ölçekte firmalarla işbirliği yaptığını, %47'si ise işbirliği yapmadığını belirtmiştir.

Gıda İhtisas OSB; İşletmelerin %72'si yerel ölçekte firmalarla işbirliği yaptığını, %28'i ise işbirliği yapmadığını belirtmiştir.

Tümü Birlikte; OSB'lerdeki işletmelerin genel olarak yerel ölçekte firmalarla işbirliği yapması yer seçim kriterlerinden aynı üretim kollarının bir arada bulunması maddesi ile örtüşmektedir.

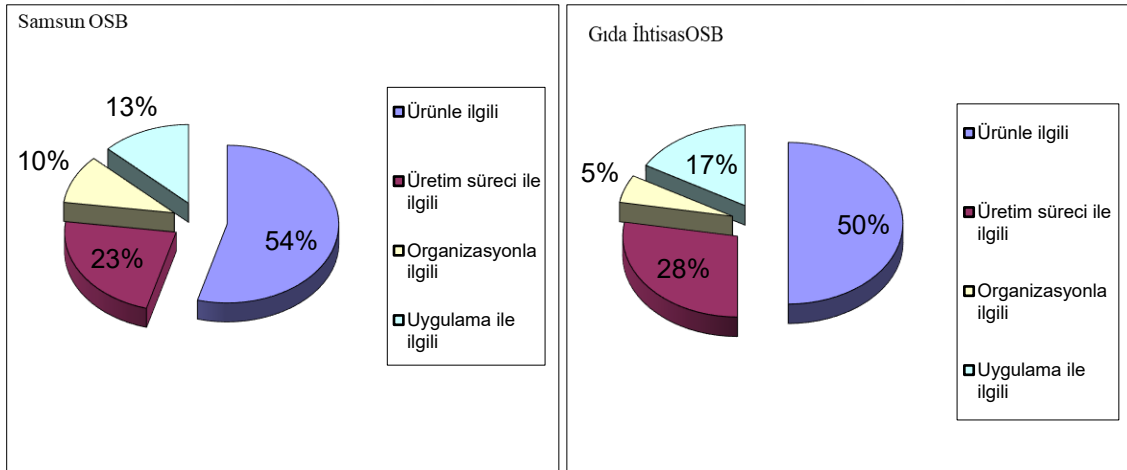

Şekil 51. Samsun'daki firmalarla iş birliği durumu

Yerel ölçekte (Samsun'daki firmalarla) hangi alanlarda işbirliği yapıyorsunuz;

Yerel ölçekte firmalarla işbirliği yapan işletmelerin hangi alanlarda ortak çalıştığını belirlemek amacıyla sorulmuştur.

Samsun OSB ve Gıda İhtisas OSB; İşletmelerin çoğu ürünle ve üretim süreci ile ilgili işbirliklerine önem vermiştir. Ar-Ge birimlerinde de bu alanda çalışmalar yapıldığı tespit edilmişti, bölgedeki firmaların bu alanlarda eksikliğinin olduğunu bilmesi ve bunu çözmek için birliktelikten faydalanması bölge açısından önemlidir.

Şekil 52. Yerel ölçekte hangi alanlarda iş birliği yaptığı

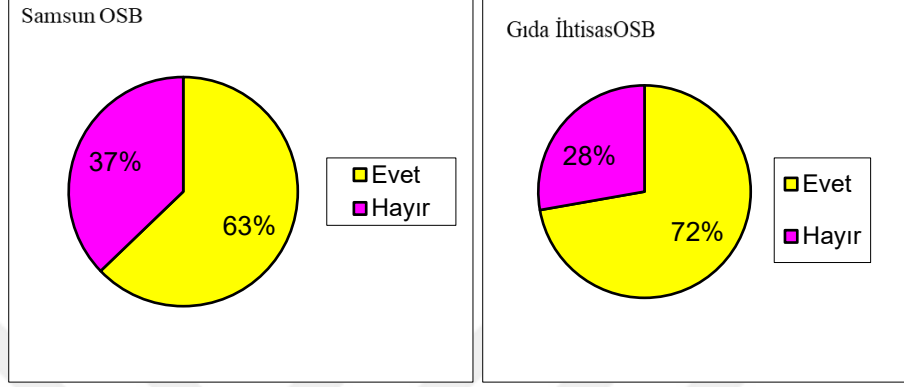
İş bağlantılarınız uzun süreli kontratlara mı dayanır;

İşletmelerin iş bağlantılarının uzun süreli kontratlara göre mi yapıldığını belirlemek için sorulmuştur.

Samsun OSB; İşletmelerin %63'ü işlerini uzun kontratlarla yapıldığını belirtmiştir.

Gıda İhtisas OSB; İşletmelerin %72'si işlerini uzun kontratlarla yaptığını belirtmiştir.

Tümü Birlikte; OSB'lerdeki işletmelerin geneli işlerini uzun kontratlarla yaptığı sonucuna varılabilir.

Şekil 53. Firmaların iş bağlantılarının niteliği

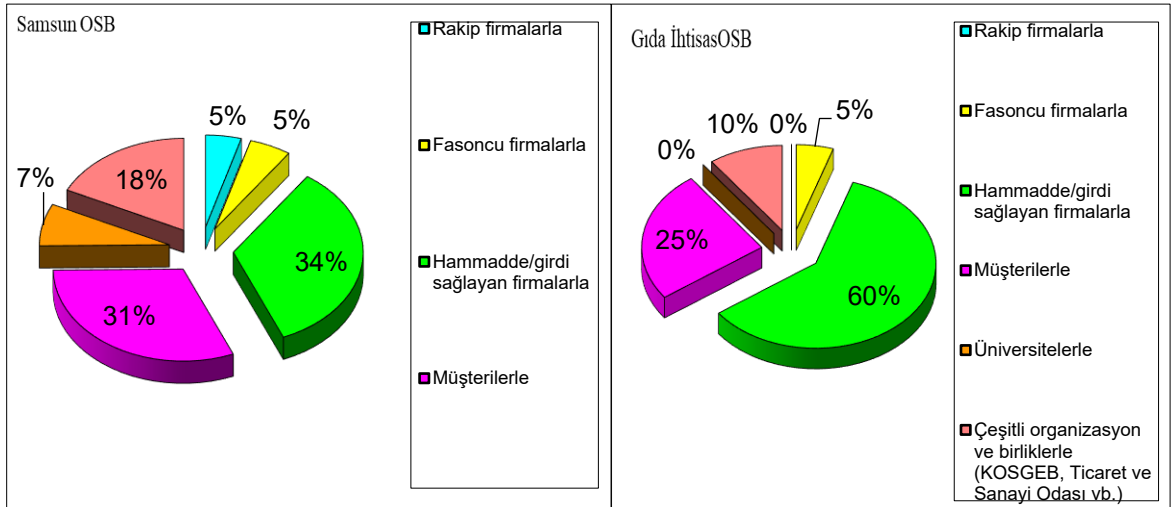
Kimlerle iş birlikleri yapıyorsunuz;

İşletmelerin kimlerle iş birliği yaptığını belirlemek için sorulmuştur.

Samsun OSB; İşletmelerin %34'ü hammadde/girdi sağlayan firmalarla ve %31'i de müşterilerle iş birliği yaptığını belirtmiştir.

Gıda İhtisas OSB; İşletmelerin %60'ı hammadde/girdi sağlayan firmalarla ve %25'i de müşterilerle iş birliği yaptığını belirtmiştir.

Tümü Birlikte; Rakip firmalarla iş birliği yapan işletmeler çok azdır. Diğer sorularda tespit edilen koordinasyon eksikliği bu soruyla da desteklenmiş bulunmaktadır.

Şekil 54. Firmaların kimlerle iş birliği yaptığı

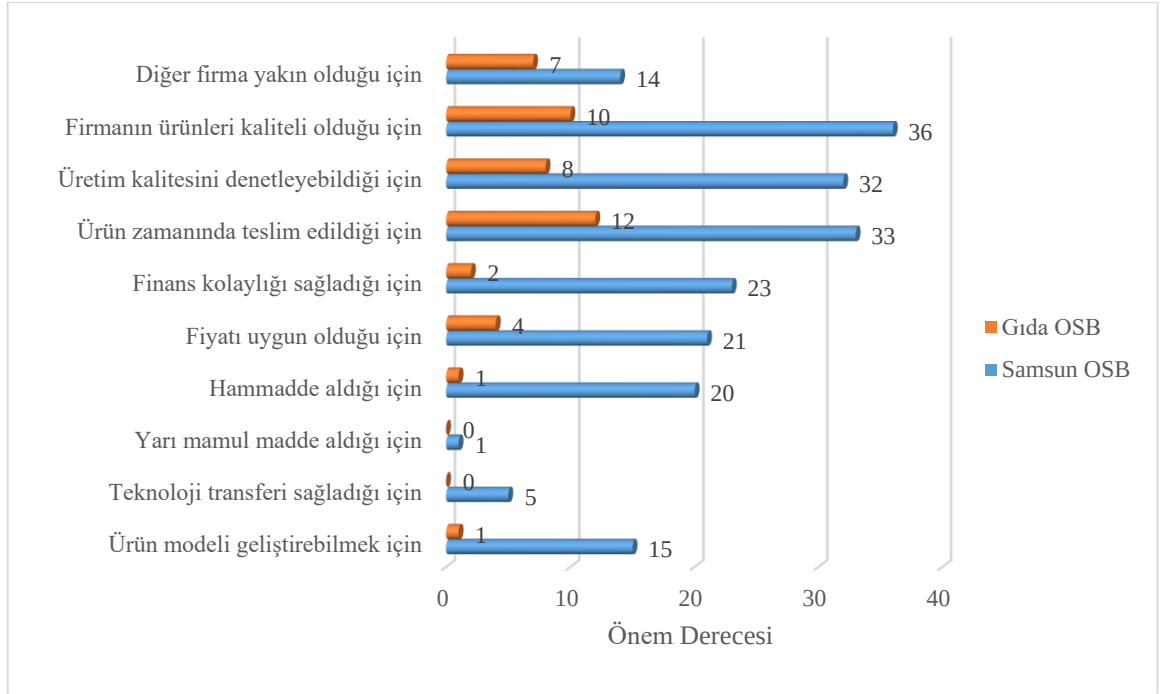
Firmanızın Önem Sırasına Göre Diğer Firmalarla Çalışma Nedenleri;

Firmanın diğer firmalarla çalışma nedenlerinin neler olduğunu tespit etmek için sorulmuştur.

Samsun OSB; Firma için en önemli çalışma nedeni; firmanın ürünleri kaliteli olduğu, ürünü zamanında teslim ettiği için ve üretim kalitesini denetleyebildiği içindir.

Gıda İhtisas OSB; Firma için en önemli çalışma nedeni; ürünü zamanında teslim ettiği için, firmanın ürünleri kaliteli olduğu, ve üretim kalitesini denetleyebildiği içindir.

Tümü Birlikte; OSB’lerdeki firmaların diğer firmalarla çalışma nedenlerinin başında ürünlerin kaliteli ve ürünlerin zamanında teslim edilmesi sonucuna varılabilir.

Şekil 55. Firmaların diğer firmalarla çalışma nedenleri

Rekabet Koşulları:

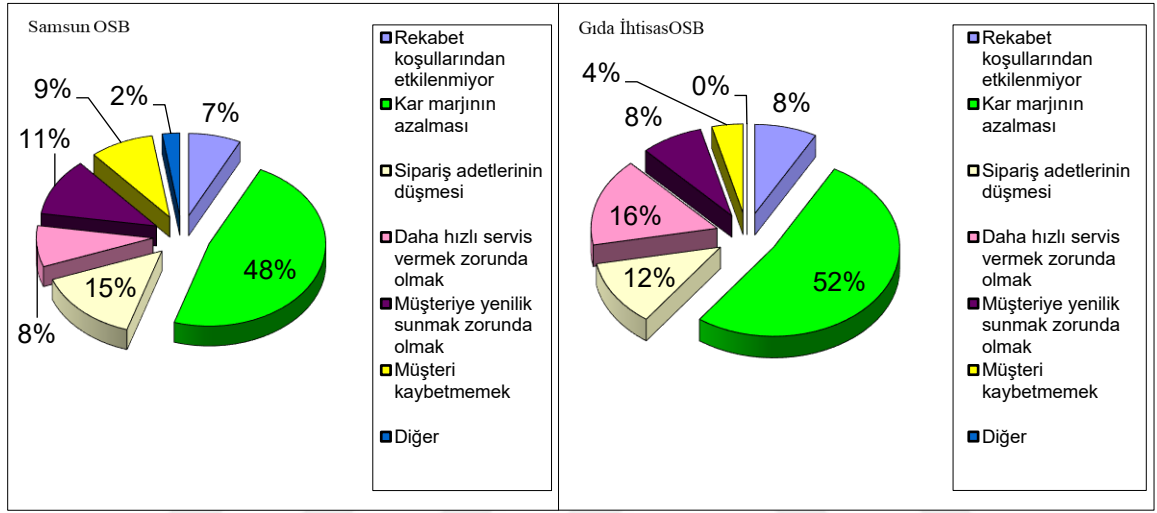
Anketin 51-55. soruları ile firmaların, globalleşmenin getirdiği artan rekabet koşullarından etkilenip etkilenmeyeceği ve bölgedeki geleceği bilgilerine erişilebilmek amaçlanmıştır.

Globalleşmenin getirdiği artan rekabet koşulları sizi hangi açılardan etkiliyor;

İşletmelerin artan rekabet koşullarından nasıl etkilendiğini tespit edebilmek amacıyla sorulmuştur.

Samsun OSB; İşletmelerin %48'inin kar marjı azalmıştır. İlginç olan bir sonuç müşteriye yenilik sunmak zorunda olmak rekabet koşullarının getirdiği önemli bir etken olarak önem kazanmıştır.

Gıda İhtisas OSB; İşletmelerin %52'sinin kar marjı azalmıştır. İlginç olan bir sonuç daha hızlı servis vermek zorunda olmak rekabet koşullarının getirdiği önemli bir etken olarak önem kazanmıştır.

Şekil 9. Globalleşmenin getirdiği artan rekabet koşullarının firmaları hangi açıdan etkilediği

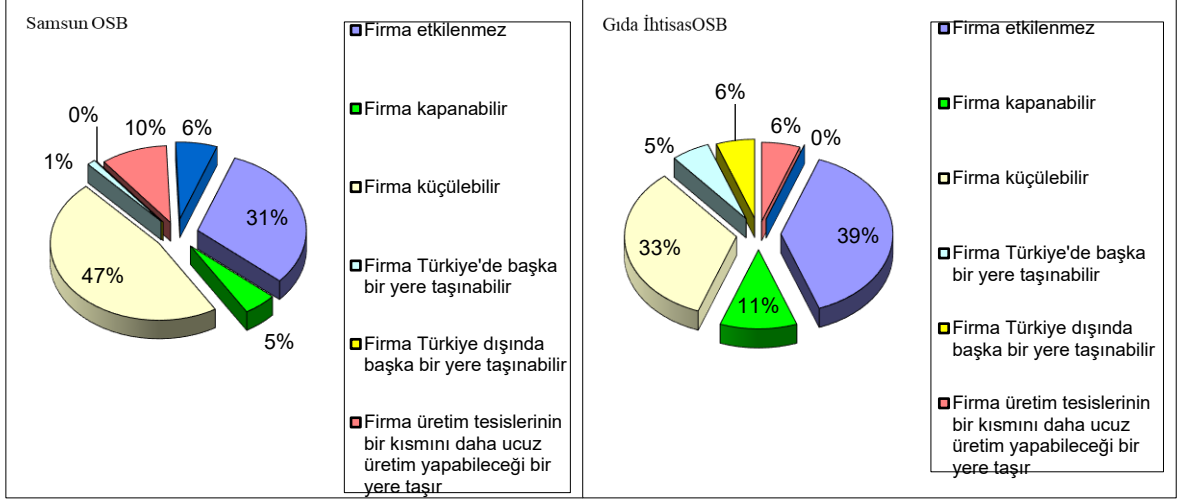
Uzun vadede artan rekabet koşullarından nasıl etkilenirsiniz;

Firmanın uzun vadede artan rekabet koşullarından nasıl etkileneceğini tespit edebilmek amacıyla sorulmuştur.

Samsun OSB; Firmaların %47'lik dilim ile çoğu küçülebileceğini belirtmiştir.

Gıda İhtisas OSB; Firmaların %39'u rekabet koşullarından etkilenmeyeceğini belirtmiştir. Firmaların %33'lük dilim ile çoğu küçülebileceğini belirtmiştir.

Tümü Birlikte; Firmanın kapanması ihtimalini düşünen firma sayısının az olması bölgenin geleceği açısından önemlidir. Bunun da nedeni firmanın kapanma yerine etkilenmeyeceğini ve üretim tesislerini daha uygun bir yere taşımayı tercih etmeyi düşünüyor olmasıdır.

Şekil 57. Firmaların uzun vadede artan rekabet koşullarından nasıl etkileneceği

Firmanızın bölgedeki gelecek planı nedir;

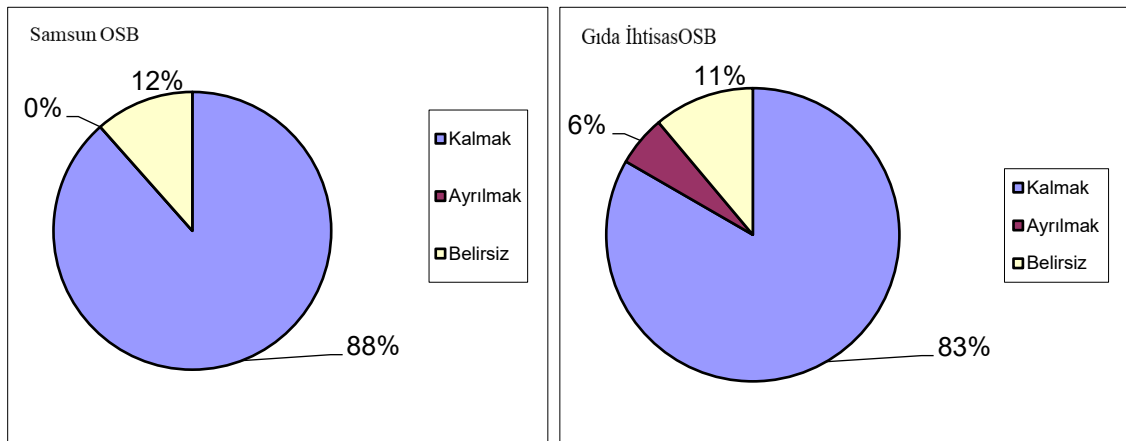
İşletmelerin OSB'de gelecek planlarını belirlemek amacıyla sorulmuştur.

Samsun OSB; İşletmelerin %88'i bölgede gelecekte de kalacağını belirtmiştir

Gıda İhtisas OSB; İşletmelerin %83'i bölgede gelecekte de kalacağını belirtmiştir.

Buda yer seçiminde firmanın kendi kriterlerine göre doğru karar aldığını göstermesi açısından önemlidir.

Tümü Birlikte; OSB'lerdeki işletmelerin geneli bölgede gelecekte de kalacağını belirtmeleri, yer seçiminde firmanın kendi kriterlerine göre doğru karar aldığını göstermesi açısından önemlidir.

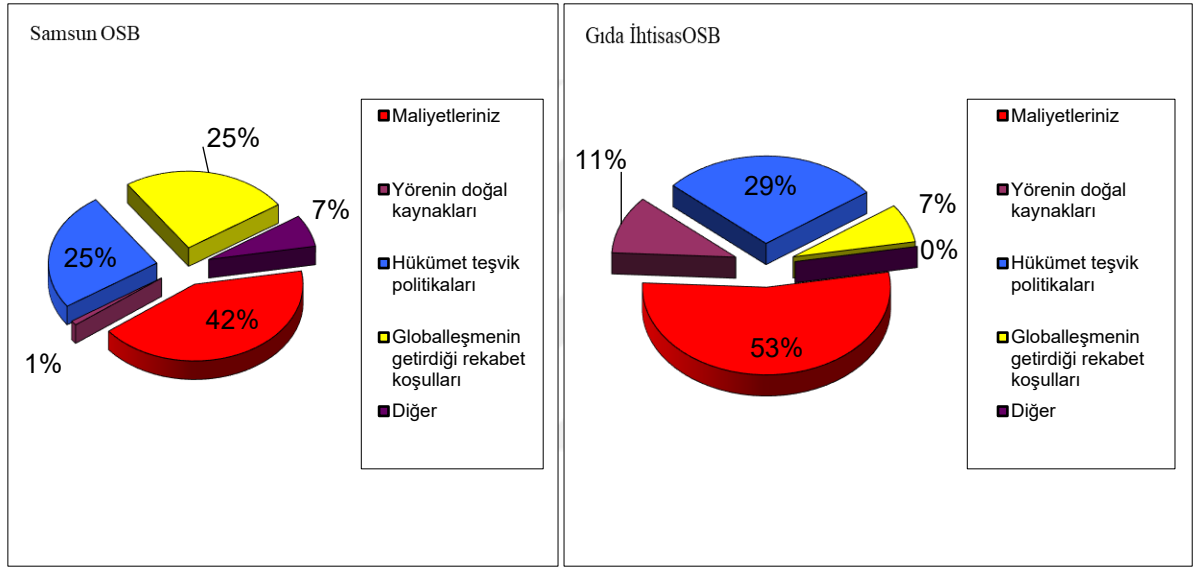
Şekil 10. Firmaların bölgedeki gelecek planı

Firmanızın bölgedeki geleceğinde hangileri etkili olur;

İşletmelerin bölgedeki geleceğinde nelerin etkili olacağını tespit edebilmek amacıyla sorulmuştur.

Samsun OSB; İşletmelerin %42'sinin geleceğinde maliyetlerinin, %25'ün de ise rekabet koşullarının önemli olduğu ve hükümet teşvik politikaları olduğu tespit edilmiştir.

Gıda İhtisas OSB; İşletmelerin %53'ünün geleceğinde maliyetlerinin, %29'unda ise hükümet teşvik politikalarının etkili olacağı tespit edilmiştir.

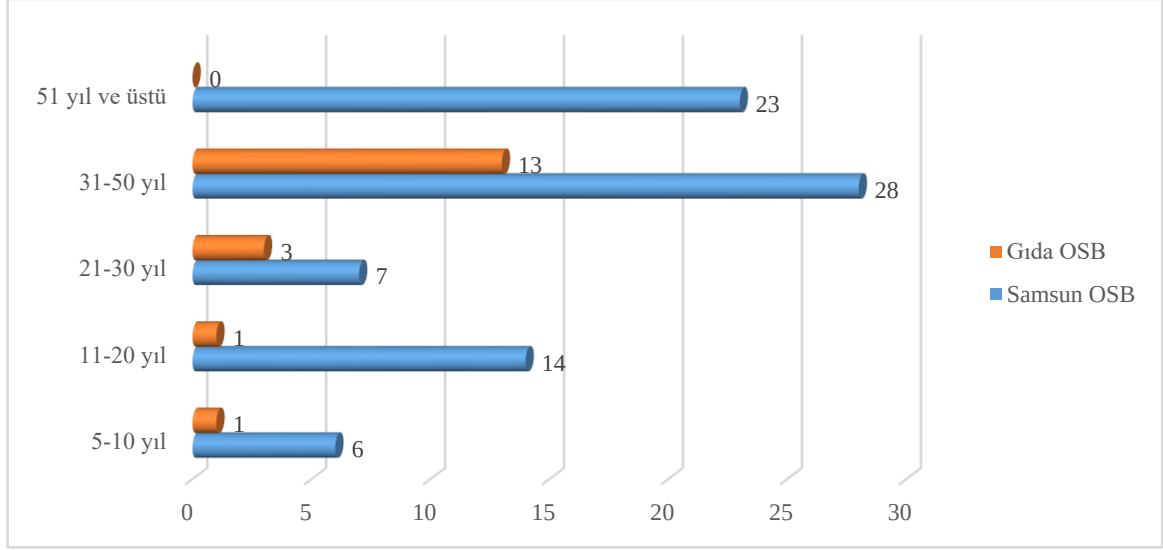

Şekil 59. Firmaların bölgedeki geleceğinde etkili olan etmenler

Sanayinin bu bölgede ne kadar süre kalmaya devam edeceğini tahmin ediyorsunuz;

İşletmelerin OSB'nin bu bölgede ne kadar süre kalmaya devam edeceğine ilişkin düşüncelerini belirlemek amacıyla sorulmuştur.

Samsun OSB ve Gıda OSB; İşletmelerin çoğu, OSB'lerin bu bölgelerde 31-51 yıl kalacağını düşünmektedir. Böylelikle; OSB'lerin bu bölgelerde de yer seçiminin, firmaların gelecek planlarında olumlu etkiler doğurduğu sonucuna varılabilir.

Şekil 60. Sanayinin bu bölgede ne kadar süre kalmaya devam edeceği

Verilerin Karşılaştırmalı Olarak Değerlendirilmesi:

Faaliyet Gösterdiği Sektör Kodu *OSB’de Yer Seçme Nedeni Sorularının Karşılaştırılması:

OSB’de faaliyet gösteren sektörler ile yer seçme nedeni karşılaştırması değerlendirildiğinde; her bir sektör adının altında yer alan “% faaliyet gösterdiği sektör kodu” satırında, sektörün kendi içindeki OSB’de yer seçme nedenlerinin yüzdelik dağılımı yer almaktadır. (Örneğin; OSB’de Dokuma ve Giyim Sanayinde faaliyet gösteren firmaların % 40’ı uygun büyüklükte arsa temini için OSB’de yer seçmiştir.) Her bir sektör adının altında yer alan “% OSB’de yer seçme nedeni” satırında ise OSB’ de yer seçme nedenlerinin sektörlere göre yüzdelik dağılımı yer almaktadır. (Örneğin; OSB’de ucuz arsa temini için yer seçen sektörlerin, %16,7’sini Demir ve Çelik Sanayi sektörü oluşturmaktadır.)

Samsun OSB; Tüm sektörlerin, birinci sebep olarak (% 34,6) uygun büyüklükte arsa için, ikinci sebep olarak (% 15,4) ucuz arsa temini için alanda yer seçtiği görülmektedir. Hammadde maliyetini düşürmek (% 1,3) sektörlerin yer seçiminde önemli olmayan bir kriterdir.

Samsun Gıda İhtisas OSB; Tüm sektörlerin, birinci sebep olarak (% 83,3) uygun büyüklükte arsa için, ikinci sebep olarak (% 11,1) ucuz arsa temini için alanda yer seçtiği görülmektedir.

Faaliyet Gösterdiği Sektör Kodu *Diğer Sanayi Bölgelerinde Değil de Bu Bölgede Yer Seçme Nedeni Sorularının Karşılaştırılması:

OSB’de faaliyet gösteren sektörler ile diğer sanayi bölgelerinde değil de bu bölgede yer seçme nedeni değerlendirildiğinde; her bir sektör adının altında yer alan “% faaliyet gösterdiği sektör kodu” satırında, sektörün kendi içindeki diğer sanayi bölgelerinde değil de bu bölgede yer seçme nedenlerinin yüzdelik dağılımı yer almaktadır. (Örneğin; OSB’de Kimya Sanayinde faaliyet gösteren firmaların %33,3’ü arsa fiyatları nedeniyle diğer sanayi bölgelerinde değil de bu bölgede yer seçmiştir.) Her bir sektör adının altında yer alan “% diğer sanayi bölgelerinde değil de bu bölgede yer seçme nedeni” satırında ise bu bölgede yer seçme nedenlerinin sektörler göre yüzdelik dağılımı yer almaktadır. (Örneğin; diğer sanayi bölgelerinde değil de OSB’de aynı sektörde üretim yapan firmalara yakınlık sebebiyle yer seçen sektörlerin %33,3’ünü Demir ve Çelik Sanayi Sektörü oluşturmaktadır).

Samsun OSB; Tüm sektörlerin bu bölgeyi tercih etmelerinde ulaşım ile ilgili avantaj etkili olmuştur. (%24,4) Ayrıca arsa fiyatları, aynı sektörde üretim yapan sektörler yakınlık ve arsa büyüklüğü sektörlerin önem verdiği diğer etmenlerdir. Alanda özellikle demir ve çelik sanayinde faaliyet gösteren firmalar aynı sektörde üretim yapan firmalara yakın olma etmenine önem vermektedir.

Samsun Gıda İhtisas OSB; Tüm Gıda Sanayinin bu bölgeyi tercih etmelerinde aynı sektörde üretim yapan sektörler yakınlık etkili olmuştur. (%38,9) Ayrıca ulaşım ile ilgili avantaj ve arsa fiyatları sektörlerin önem verdiği diğer etmenlerdir.

Firmanın Kuruluş Yılı *Diğer Sanayi Bölgelerinde Değil de Bu Bölgede Yer Seçme Nedeni Sorularının Karşılaştırılması:

Samsun OSB; Firmaların kuruluş yılı ve firmanın Samsun’daki diğer sanayi bölgelerinde değil de neden bu bölgede yer seçtiği analizi sonucunda köklü firmaların ve yeni kurulmuş firmaların % 23,1’inin arsa büyüklüğü sebebiyle bu alanı tercih ettikleri tespit edilmiştir. Yeni kurulan firmaların fason firmalara yakınlık ve arsa fiyatları sebebiyle bu alanda yer seçmedikleri, onlar için en önemli etkenin hammadde üreten firmalara yakınlık ve arsa büyüklüğü olduğu tespit edilmiştir. Sadece 1991-2000 yılları arası kurulan firmaların yer seçme nedenlerinde çeşitlilik görülmektedir.

Samsun Gıda İhtisas OSB; Köklü firmaların ve yeni kurulmuş firmaların % 38,9’unun aynı sektörde üretim yapan sektörler yakınlık sebebiyle bu alanı tercih ettikleri tespit edilmiştir. Yeni kurulan firmaları için en önemli etkenin arsa fiyatları, aynı sektörde üretim yapan sektörler yakınlık ve ulaşım ile ilgili avantajlar olduğu tespit edilmiştir.

Faaliyet Gösterdiği Sektör Kodu *Teknik Konularda Kimden Destek ve Yardım Alırsınız Sorularının Karşılaştırılması:

Samsun OSB; Analiz sonucu veriler incelendiğinde, OSB'deki firmaların çoğunluğunun teknik konularda OSB'deki firmalardan (% 2,6) destek ve yardım almadığı tespit edilmiştir. Teknik destek alan firmaların ise bölgede faaliyet gösteren OSB yönetimi ve KOSGEB'den yardım aldıkları tespit edilmiştir. Özellikle Demir ve çelik sanayi ve plastik sanayinde faaliyet gösteren firmaların çoğu OSB yönetiminden ve KOSGEB'den destek almaktadırlar. KOSGEB'in bölgede olması alanda faaliyet gösteren firmalar için avantaj oluşturmaktadır.

Samsun Gıda İhtisas OSB; Analiz sonucu veriler incelendiğinde, OSB'deki firmaların çoğunluğunun teknik konularda OSB yönetiminden (% 77,8) destek ve yardım aldığı tespit edilmiştir. KOSGEB'in bölgeye yakın olmasına rağmen Merkez OSB'den farklı olarak destek verdiği firmalar azdır. (% 11,1)

Faaliyet Gösterdiği Sektör Kodu *Müşterileriniz Samsun'da mı? Sorularının Karşılaştırılması:

OSB'de faaliyet gösteren sektörler ile sektörlerin pazar alanı değerlendirildiğinde; her bir sektör adının altında yer alan “% faaliyet gösterdiği sektör kodu” satırında, sektörün kendi içindeki Pazar alanının yüzdelik dağılımı yer almaktadır. (Örneğin; OSB'de Plastik Sanayinde faaliyet gösteren firmaların % 63,6'sının pazar alanının bir kısmı Samsun ili oluşturmaktadır.) Her bir sektör adının altında yer alan “% müşterileriniz Samsun'da mı?” satırında ise pazar alanın sektörlere göre yüzdelik dağılımı yer almaktadır. (Örneğin; pazar alanı bir kısmı yurt dışında olan sektörlerin %46,7'sini diğer sanayi sektörü oluşturmaktadır.)

Samsun OSB; Faaliyet gösteren sektörlerin müşterileri incelendiğinde; sektörlerin %66,7' sinin müşterilerinin bölgedeki civar iller olduğu tespit edilmiştir. Demir ve çelik sanayi diğer sanayi sektörlerinde faaliyet gösteren düşük orandaki firmaların ise müşterilerinin tamamının Samsun'da olduğu tespit edilmiştir. İlin bölgedeki konumu düşünüldüğünde pazara yakınlık etmenine dikkat edildiği sonucuna varılabilir.

Samsun Gıda İhtisas OSB; Faaliyet gösteren sektörlerin müşterileri incelendiğinde; Gıda sanayinin %76,5'inin müşterilerinin bir kısmı samsunda olduğu tespit edilmiştir. Plastik sanayi sektörlerinde faaliyet gösteren firmaların ise müşterilerinin tamamının Samsun dışında olduğu tespit edilmiştir. İlin bölgedeki konumu düşünüldüğünde pazara yakınlık etmenine dikkat edildiği sonucuna varılabilir.

Faaliyet Gösterdiği Sektör Kodu *Fason İş Yaptırıyor musunuz? Sorularının Karşılaştırılması:

OSB’de faaliyet gösteren sektörlerin fason iş yapma durumu değerlendirildiğinde; her bir sektör adının altında yer alan “% faaliyet gösterdiği sektör kodu” satırında, sektörün kendi içindeki fason işin yüzdelik dağılımı yer almaktadır. (Örneğin; OSB’de Kimya Sanayinde faaliyet gösteren firmaların %83,3’ü fason iş yapmamaktadır.) Her bir sektör adının altında yer alan “% fason iş yaptırıyor musunuz?” satırında ise fason iş yapma durumunun sektörlerle göre yüzdelik dağılımı yer almaktadır (Örneğin; sadece kendine fason iş yapan sektörlerin %28,6’sını dokuma ve giyim sanayi sektörü oluşturmaktadır).

Samsun OSB; sektörlerin çoğunun fason iş yapmadığı kendi markasını ürettiği tespit edilmiştir. Dokuma ve giyim sanayi, plastik sanayi ve demir dışı metal sanayinde faaliyet gösteren firmaların ise çoğunluğu fason iş yapmaktadır. Aynı sektörde fason üretim yapan bu firmaların bir arada bulunmak için bölgede yer seçtiği sonucuna varılabilir.

Samsun Gıda İhtisas OSB; gıda sanayi sektöründe faaliyet gösteren firmaların çoğunun fason iş yapmadığı (% 55,6) kendi markasını ürettiği tespit edilmiştir. Plastik sanayi ve gıda sanayinde faaliyet gösteren firmaların ise %44,4’ü fason iş yapmaktadır. Aynı sektörde fason üretim yapan bu firmaların bir arada bulunmak için bölgede yer seçtiği sonucuna varılabilir.

Faaliyet Gösterdiği Sektör Kodu *Teknolojiyi Bilgi Nasıl Edinirsiniz Sorularının Karşılaştırılması:

OSB’de faaliyet gösteren sektörlerin teknolojiyi-bilgiyi temin etme durumu değerlendirildiğinde; her bir sektör adının altında yer alan “% faaliyet gösterdiği sektör kodu” satırında, sektörün kendi içindeki teknolojiyi-bilgiyi temin etme durumunun yüzdelik dağılımı yer almaktadır. (Örneğin; OSB’de Gıda Sanayinde faaliyet gösteren firmaların % 66,7’si teknolojiyi-bilgiyi satın almaktadır.) Her bir sektör adının altında yer alan “% teknolojiyi-bilgiyi temin etme durumu” satırında ise teknolojiyi-bilgiyi temin etme durumunun sektörlerle göre yüzdelik dağılımı yer almaktadır. (Örneğin; teknolojiyi-bilgiyi kendi yaratan sektörlerin % 43,8’ini diğer sanayi sektörü oluşturmaktadır.)

Samsun OSB; ağırlıklı olarak firmaların teknoloji-bilgiyi satın aldığı tespit edilmiştir. Teknoloji-bilgiyi kendi yaratan firmaların ise ağırlıklı olarak diğer sanayi ve plastik sanayinde faaliyet gösteren firmalar olduğu sonucuna varılmıştır.

Samsun Gıda İhtisas OSB; faaliyet gösteren sektörlerdeki firmaların çoğunluğunun (%66,7) teknoloji-bilgiyi satın aldığı tespit edilmiştir. Teknoloji-bilgiyi kendi yaratan

firmaların ise sadece gıda sanayinde faaliyet gösteren firmalar (%22,2) olduğu sonucuna varılmıştır.

Faaliyet Gösterdiği Sektör Kodu *Bir Araştırma ve Geliştirme Departmanınız Var mı? Sorularının Karşılaştırılması:

OSB’de faaliyet gösteren sektörlerin Ar-Ge birimi olup olmadığı değerlendirildiğinde; her bir sektör adının altında yer alan “% faaliyet gösterdiği sektör kodu” satırında, sektörün kendi içindeki Ar-Ge birimi varlığının yüzdelik dağılımı yer almaktadır. (Örneğin; OSB’de Kimya Sanayinde faaliyet gösteren firmaların %33,3’ünün Ar-Ge birimi vardır.) Her bir sektör adının altında yer alan “% bir Ar-Ge departmanınız var mı?” satırında ise Ar-Ge biriminin sektörlerle göre yüzdelik dağılımı yer almaktadır. (Örneğin; Ar-Ge birimi olmayan sektörlerin %12’sini demir ve çelik sanayi oluşturmaktadır.)

Samsun OSB; Bölgedeki sektörlerin %67,9’unun Ar-Ge departmanı olduğu tespit edilmiştir. Özellikle plastik sanayinde faaliyet gösteren firmaların Ar-Ge birimine önem verdikleri sonucuna varılmıştır. Mermer sanayi ve kimya sanayinde faaliyet gösteren firmaların ise bu birime ihtiyaç duymadığı tespit edilmiştir.

Samsun Gıda İhtisas OSB; gıda sanayi ve plastik sanayi sektörlerinde faaliyet gösteren firmaların %77,8’inin Ar-Ge departmanı olduğu tespit edilmiştir. Özellikle gıda sanayinde faaliyet gösteren firmaların çoğunluğunun (%76,5) Ar-Ge birimine önem verdikleri sonucuna varılmıştır.

Faaliyet Gösterdiği Sektör Kodu *Firmanızın Bölgedeki Gelecek Planı Nedir? Sorularının Karşılaştırılması:

OSB’de faaliyet gösteren sektörlerin bölgedeki gelecek planı değerlendirildiğinde; her bir sektör adının altında yer alan “% faaliyet gösterdiği sektör kodu” satırında, sektörün kendi içinde bölgedeki gelecek planının yüzdelik dağılımı yer almaktadır. (Örneğin; OSB’de Dokuma ve giyim sanayinde faaliyet gösteren firmaların %60’ı bölgede kalmak istemektedir.) Her bir sektör adının altında yer alan “% firmanın bölgedeki gelecek planı nedir?” satırında ise bölgedeki gelecek planının sektörlerle göre yüzdelik dağılımı yer almaktadır. (Örneğin; bölgedeki gelecek planı belirsiz olan sektörlerin %11,1’ini demir dışı metal sanayi oluşturmaktadır.)

Samsun OSB; Tüm sektörlerin ve firmaların bölgede kalmayı tercih etmesi OSB’nin işlerliği açısından önem taşımaktadır. Çünkü sadece 9 firma bölgedeki geleceğini belirsiz olarak görmüştür.

Samsun Gıda İhtisas OSB; gıda sanayi ve plastik sanayi sektörlerindeki firmaların bölgede kalmayı tercih etmesi OSB'nin işlerliği açısından önem taşımaktadır. Çünkü sadece gıda sanayinde faaliyet gösteren 2 firma bölgedeki geleceğini belirsiz olarak görmüştür.

Faaliyet Gösterdiği Sektör Kodu *Firmanın Geleceğinde Hangileri Etkili Olur? Sorularının Karşılaştırılması:

OSB'de faaliyet gösteren sektörlerin bölgedeki gelecek planında hangi faktörlerin etkili olduğu değerlendirildiğinde; her bir sektör adının altında yer alan “% faaliyet gösterdiği sektör kodu” satırında, sektörün kendi içinde bölgedeki gelecek planında hangi faktörlerin etkili olduğunun yüzdelik dağılımı yer almaktadır. (Örneğin; OSB'de Gıda sanayinde faaliyet gösteren firmaların %50'sinin bölgedeki geleceğinde maliyetleri etkilidir.) Her bir sektör adının altında yer alan “% firmanın bölgedeki geleceğinde hangileri etkili olur?” satırında ise bölgedeki gelecek planında etkili olan faktörün sektörlere göre yüzdelik dağılımı yer almaktadır. (Örneğin; bölgedeki geleceğinde maliyetlerinin etkili olduğu sektörlerin %7'sini gıda sanayi oluşturmaktadır.)

Samsun OSB; Veriler incelendiğinde sektörlerin %50'sinin geleceğinde kendi maliyetlerinin etkili olduğu tespit edilmiştir. Hükümetin bölgede yapacağı teşviklerin firmaların %23,1'ini etkilediği tespit edilmiştir.

Samsun Gıda İhtisas OSB; Veriler incelendiğinde gıda sanayi ve plastik sanayi sektöründe faaliyet gösteren firmaların %83,3'ünün geleceğinde kendi maliyetlerinin etkili olduğu tespit edilmiştir. Hükümetin bölgede yapacağı teşviklerin firmaların %11,1'ini etkilediği tespit edilmiştir.

Firmanın Kuruluş Yılı *İşçiler Genelde Nerede İkamet Eder Sorularının Karşılaştırılması:

Firmanın kuruluş yılı ile firmada çalışan işçilerin genelde nerede ikamet ettiği değerlendirildiğinde; her bir sektör adının altında yer alan “firmanın kuruluş yılı” satırında, kuruluş yılı aralıklarının kendi içinde işçilerin nerede ikamet ettiğinin yüzdelik dağılımı yer almaktadır. (Örneğin; 1971 öncesi kurulan firmalarda çalışan işçilerin %77,8'i kent merkezinde ikamet etmektedir.) Her bir sektör adının altında yer alan “% işçiler genelde nerede ikamet eder?” satırında ise işçilerin ikamet bölgelerinin kuruluş yıllarına göre yüzdelik dağılımı yer almaktadır. (Örneğin; ilçe merkezlerinde ikamet eden işçilerin %20'si 1991–2000 arası kurulan firmalarda çalışmaktadır.)

Samsun OSB; Firmaların kuruluş yılı ve firmalarda çalışan işçilerin ikamet ettiği yer incelendiğinde; bölgedeki firmaların çoğunluğunun çalışanlarının ilçe ve kent merkezinde,

çok az bir kısmının çalışanlarının civar köylerde oturduğu tespit edilmiştir. Köklü firmaların daha önce istihdam ettiği veya tanıdığı kişilerle çalıştığı ve bölgeye işgücü maliyetini düşürmek için gelmediği sonucuna varılabilir. Bunda işçi taşıma maliyetinin yüksek olmamasının da etkisi vardır.

Samsun Gıda İhtisas OSB; Firmaların kuruluş yılı ve firmalarda çalışan işçilerin ikamet ettiği yer incelendiğinde; bölgedeki firmaların tamamının çalışanlarının ilçe ve kent merkezinde oturduğu tespit edilmiştir.

Firmanın Kuruluş Yılı *Uzun Vadede Artan Rekabet Koşullarından Nasıl Etkilenirsiniz? Sorularının Karşılaştırılması:

Firmanın kuruluş yılı ile uzun vadede artan rekabet koşullarından etkilenme durumu değerlendirildiğinde; her bir sektör adının altında yer alan “firmanın kuruluş yılı” satırında, kuruluş yılı aralıklarının kendi içinde firmanın uzun vadede artan rekabet koşullarından etkilenme durumunun yüzdelik dağılımı yer almaktadır. (Örneğin; 1971 öncesi kurulan firmaların %50’si artan rekabet koşulları karşısında küçüleceğini düşünmektedir.) Her bir sektör adının altında yer alan “% uzun vadede artan rekabet koşullarından nasıl etkilenirsiniz?” satırında ise rekabet koşullarından etkilenme durumlarının kuruluş yıllarına göre yüzdelik dağılımı yer almaktadır. (Örneğin; rekabet koşullarından etkilenmem diyen firmaların %28’i 1981–1990 arası kurulan firmalardır.)

Samsun OSB; Firmanın kuruluş yılı ve firmanın uzun vadede artan rekabet koşullarından nasıl etkileneceği incelendiğinde köklü ve yeni kurulan firmaların çoğunluğunun böyle bir durumda küçüleceği tespit edilmiştir. Bazı firmaların ise üretim tesislerini ucuz üretim yapabilecekleri başka bir yere taşıyacakları tespit edilmiştir. Burada sadece bir firmanın artan rekabet koşulları karşısında bölge dışında Türkiye’de başka bir yere taşınmayı tercih ediyor olması bölgenin işlerliği açısından önemlidir.

Samsun Gıda İhtisas OSB; Firmanın kuruluş yılı ve firmanın uzun vadede artan rekabet koşullarından nasıl etkileneceği incelendiğinde köklü ve yeni kurulan firmaların çoğunluğunun (%38,9) böyle bir durumdan etkilenmeyeceği tespit edilmiştir. Bazı firmaların ise böyle bir durumda küçüleceği tespit edilmiştir. Burada sadece iki firmanın artan rekabet koşulları karşısında bölge dışında Türkiye’de başka bir yere taşınmayı tercih ediyor olması bölgenin işlerliği açısından önemlidir.

Firmanın Kuruluş Yılı *Firmanızın Bölgedeki Gelecek Planı Nedir? Sorularının Karşılaştırılması:

Samsun OSB; Firmanın kuruluş yılı ve firmanın bölgedeki gelecek planı değerlendirildiğinde; köklü ve yeni kurulmuş firmaların çok yüksek oranda (%88,5) bölgede kalmak istediği tespit edilmiştir. Firmaların çok yüksek oranda bölgede kalmak istemesi OSB koşullarının gelecek planlarını olumlu etkilediği sonucuna varılabilir.

Samsun Gıda İhtisas OSB; Firmanın kuruluş yılı ve firmanın bölgedeki gelecek planı değerlendirildiğinde; köklü ve yeni kurulmuş firmaların çok yüksek oranda (%83,5) bölgede kalmak istediği tespit edilmiştir. Firmaların çok yüksek oranda bölgede kalmak istemesi OSB koşullarının gelecek planlarını olumlu etkilediği sonucuna varılabilir.

En Önemli Pazar Alanı *Bir Araştırma ve Geliştirme Departmanınız var mı? Sorularının Karşılaştırılması:

Samsun OSB; Firmaların en önemli pazar alanı ve Ar-Ge departmanının olup olmadığı incelendiğinde; en önemli pazar alanı yurt dışı/uluslararası pazar olan firmaların büyük çoğunluğunun (%83,3), ülke geneli/ulusal pazar olan firmaların ise %66,7'sinin Ar-Ge departmanı olduğu tespit edilmiştir. En önemli pazar alanı yerel pazar olan firmalarda ise Ar-Ge departmanının diğer pazar alanlarına göre daha az olduğu (%18,9) tespit edilmiştir.

Samsun Gıda İhtisas OSB; en önemli pazar alanı ülke geneli (ulusal Pazar) pazar olan firmaların büyük çoğunluğunun (%81,8) Ar-Ge departmanı olduğu tespit edilmiştir. En önemli pazar alanı yerel pazar olan firmalarda ise Ar-Ge departmanının diğer pazar alanlarına göre daha az olduğu (%50,0) tespit edilmiştir.

OSB'de Yer Seçme Nedeni *Daha Geniş Arazi Sanayi Alanları Bulmak Sorularının Karşılaştırılması:

Samsun OSB; OSB'de yer seçme nedeni ve daha geniş arazi sanayi alanları bulmak sorunu incelendiğinde; firmaların çoğunun OSB'de daha geniş arazi-sanayi alanı bulmak konusunu 35 firma ciddi engel olarak gördüğü ve 43 firmanın ise engel olarak gördüğü tespit edilmiştir. Ucuz arsa ve uygun büyüklükte arsa temini için gelen firmaların o günkü üretim kapasitelerini değerlendirerek yer seçtikleri dolayısıyla büyüme kapasitelerini göz önünde bulundurmadıkları sonucuna varılabilir.

Samsun Gıda İhtisas OSB; gıda sanayi ve plastik sanayi sektöründeki firmaların çoğunun (%83,5) OSB'de daha geniş arazi-sanayi alanı bulmak konusunu hafif engel olarak gördüğü tespit edilmiştir. Ucuz arsa ve uygun büyüklükte arsa temini için gelen firmaların o

günkü üretim kapasitelerini değerlendirerek yer seçtikleri dolayısıyla büyüme kapasitelerini göz önünde bulundurdıkları sonucuna varılabilir.

OSB’de Yer Seçme Nedeni *Enerji Kesintileri Sorularının Karşılaştırılması:

Samsun OSB; OSB’de yer seçme nedeni ve enerji kesintileri sorunu incelendiğinde; OSB’de yer seçen firmaların %73,1’i enerji kesintilerini ciddi engel olarak gördüğü ve %26,9’u enerji kesintilerini engel olarak gördüğü tespit edilmiştir. OSB kurulurken tüm alt yapısı tamamlanmış olarak faaliyete geçmiştir; ancak süreç içerisinde OSB yakınında yer seçen yüksek elektrik enerji gereksinimi olan demir-çelik hadde tesisinin kurulmasıyla enerji konusunda sıkıntılar yaşanmaya başlamıştır. OSB dışında kurulan tesislerinde belirli kriterlere uyması gerekliliği sonucuna varılabilir.

Samsun Gıda İhtisas OSB; gıda sanayi ve plastik sanayi sektöründeki firmaların OSB’de yer seçme nedeni ve enerji kesintileri sorunu incelendiğinde; OSB’de yer seçen firmaların %55,6’sı enerji kesintilerini engel olarak gördüğü ve %16,7’si ciddi enerji kesintilerini engel olarak gördüğü tespit edilmiştir. OSB kurulurken tüm alt yapısı tamamlanmış olarak faaliyete geçmiştir.

En Önemli Pazar Alanı *Firmanın Hammadde ve Mamul Madde Taşıma Yolları Sorularının Karşılaştırılması:

Samsun OSB; Firmaların en önemli pazar alanı ve hammadde ve mamul madde taşıma yolları incelendiğinde; çoğunluğunun karayolunu (83,3) kullandığı tespit edilmiştir. En önemli pazar alanı yerel pazarlar olan firmaların %84,6’sı karayolunu, bölgesel/civar iller olan firmaların %91,3’ü karayolunu, ülke geneli/ulusal pazar olan firmaların %16,7’si deniz yolunu ve Yurt dışı/uluslararası pazar olan firmaların %11,1’i deniz yolunu tercih etmektedirler. Alanda deniz yolunu kullanan 9 firma bulunmaktadır.

Samsun Gıda İhtisas OSB; gıda sanayi ve plastik sanayi sektöründeki firmaların en önemli pazar alanı ve hammadde ve mamul madde taşıma yolları incelendiğinde; çoğunluğunun karayolunu (%88,9) kullandığı tespit edilmiştir. En önemli pazar alanı ulusal pazarlar olan firmaların tamamı karayolunu, bölgesel/civar iller olan firmaların %75’i karayolunu ve Yurt dışı/uluslararası pazar olan firmaların %11,1’i hava yolunu tercih etmektedirler.

3.1.3. Verilerin Kuramlarla İlişkilendirilmesi

Samsun Merkez Organize Sanayi Bölgesi (OSB) ve Gıda İhtisas OSB'deki firmalardan elde edilen verilere ilişkin yapılan analizler kuramlarla ilişkilendirildiğinde;

- Samsun Merkez OSB'de faaliyet gösteren firmaların %69'unun, Gıda İhtisas OSB'de faaliyet gösteren firmaların ise %100'ünün OSB kurulmadan önce faaliyette olduğu tespit edilmiştir. Bölgenin çeşitli ihtiyaçları sebebiyle bu alanda yer seçen firmalar için iyi bir alternatif olduğu sonucuna varılabilir. Townroe ve Washington okulları teoremleriyle desteklenmektedir. Townroe'ye göre işletme yer seçiminde sadece karı artırma davranışını değil; kar, güvenlik, büyüme stratejisi ve sorumluluk duygusu boyutlarını dikkate almaktadır. Washington okulları kuramına göre işletme yer seçimini firmanın içerisinde bulunduğu çevrenin bu örgütlenme üzerindeki etkilerini göz önüne alarak değerlendirmektedir.
- Hammadde kaynaklarına, pazara ve iş gücüne özellikle Gıda İhtisas OSB'deki firmaların yakınlığı sebebiyle "Özgün Weber Problemi" kuramına uygun yer seçmiştir.
- Samsun Merkez OSB'de faaliyet gösteren firmaların %39'u, Gıda İhtisas OSB'de faaliyet gösteren firmaların ise %50'si enerji kesintisini ve elektrik voltajındaki düşüşlerin engel oluşturduğunu belirtmiştir. OSB'de karşılaşılan sorunlar kısmında belirtilen "Bu bölgelere yerleşecek sanayi tip ve ölçeklerinin ancak talep sahibi sanayicilerin bölge yönetimine başvurdıkları anda belirlenmesi de çeşitli sorunlar ortaya çıkarmakta ve bu durum planlı ve ekonomik çalışması ilke olarak kabul edilen bir sanayi bölgesi için verimsiz ve düzensiz bir yaklaşım olmaktadır." ifadesi bu anket sonucu ile desteklenmiştir.
- Gıda İhtisas OSB; Örneklem alanda maliyetlerini düşürmek için yer seçen firmaların; Diğer (arsa maliyetinde) % 40'lik azalma ve Hammadde maliyetinde %45'lik azalma olduğu tespit edilmiştir. Townroe ve Washington okulları teoremleriyle bu bölgede yer seçen firmaların bekledikleri gelişme ortamını buldukları sonucuna varılabilir
- Her iki OSB için de faaliyet gösteren firmaların yer seçim kriterlerinden pazara yakınlık kriterine dikkat edilmektedir. (Samsun Merkez OSB'de faaliyet gösteren firmaların %12'si samsun içi, 24'ü civar iller Gıda İhtisas OSB'de faaliyet gösteren firmaların ise %14'ü samsun içi, 24'ü civar iller).

- Samsun Merkez OSB’de faaliyet gösteren firmaların %77’si Gıda İhtisas OSB’de faaliyet gösteren firmaların ise %89’u hammadde ve mamul madde taşımada karayolunu tercih etmektedir.
- İşgücü maliyetini düşürmek amacıyla bu alanda yer seçilmemiştir. Köklü firmalar daha önce çalıştırdığı personeli istihdam etmektedir.
- Gıda İhtisas OSB; İşletmelerin diğer sanayi bölgelerine değil bu bölgede yer seçmesinin en önemli sebebi aynı sektörde üretim yapan firmalara yakınlık’tır. İşletmelerin %39’u aynı sektörde üretim yapan firmalara yakınlık sebebiyle bu alanda yer seçmiştir. Firmaların yer seçiminde etkili olan diğer faktörlerden, %33’ü ulaşım ile ilgili avantajlar, %17 ile hammadde üreten firmalara yakınlık ve %11 ile arsa fiyatları faktörleri, önem arz etmektedir. Kuluçka teoremine göre bölgede yer seçen firmaların aradıkları ortamı bölgede buldukları sonucuna varılabilir.
- Samsun Merkez OSB’de faaliyet gösteren firmaların, birinci sebep olarak (% 34,6) uygun büyüklükte arsa için, ikinci sebep olarak (% 15,4) ucuz arsa temini için alanda yer seçtiği görülmektedir. Hammadde maliyetini düşürmek (% 1,3) sektörlerin yer seçiminde önemli olmayan bir kriterdir. Gıda İhtisas OSB’de faaliyet gösteren firmaların, birinci sebep olarak (% 83,3) uygun büyüklükte arsa için, ikinci sebep olarak (% 11,1) ucuz arsa temini için alanda yer seçtiği görülmektedir.
- Samsun OSB; Bölgedeki sektörlerin %67,9’unun Ar-Ge birimi olduğu tespit edilmiştir. Özellikle plastik sanayinde faaliyet gösteren firmaların Ar-Ge birimine önem verdikleri sonucuna varılmıştır. Mermer sanayi ve kimya sanayinde faaliyet gösteren firmaların ise bu birime ihtiyaç duymadığı tespit edilmiştir. Samsun Gıda İhtisas OSB; gıda sanayi ve plastik sanayi sektörlerinde faaliyet gösteren firmaların %77,8’inin Ar-Ge departmanı olduğu tespit edilmiştir. Özellikle gıda sanayinde faaliyet gösteren firmaların çoğunluğunun (%76,5) Ar-Ge birimine önem verdikleri sonucuna varılmıştır.
- Samsun OSB; Tüm sektörlerin ve firmaların bölgede kalmayı tercih etmesi OSB’nin işlerliği açısından önem taşımaktadır. Çünkü sadece 9 firma bölgedeki geleceğini belirsiz olarak görmüştür.
- Samsun Gıda İhtisas OSB; gıda sanayi ve plastik sanayi sektörlerindeki firmaların bölgede kalmayı tercih etmesi OSB’nin işlerliği açısından önem taşımaktadır. Çünkü sadece gıda sanayinde faaliyet gösteren 2 firma bölgedeki geleceğini belirsiz olarak görmüştür.

- Samsun OSB; Firmanın kuruluş yılı ve firmanın uzun vadede artan rekabet koşullarından nasıl etkileneceği incelendiğinde köklü ve yeni kurulan firmaların çoğunluğunun böyle bir durumda küçüleceği tespit edilmiştir. Bazı firmaların ise üretim tesislerini ucuz üretim yapabilecekleri başka bir yere taşıyacakları tespit edilmiştir.
- Samsun Gıda İhtisas OSB; Firmanın kuruluş yılı ve firmanın uzun vadede artan rekabet koşullarından nasıl etkileneceği incelendiğinde köklü ve yeni kurulan firmaların çoğunluğunun (%38,9) böyle bir durumdan etkilenmeyeceği tespit edilmiştir. Bazı firmaların ise böyle bir durumda küçüleceği tespit edilmiştir.
- Samsun OSB; OSB’de yer seçme nedeni ve daha geniş arazi sanayi alanları bulmak sorunu incelendiğinde; firmaların çoğunun OSB’de daha geniş arazi-sanayi alanı bulmak konusunu 35 firma ciddi engel olarak gördüğü ve 43 firmanın ise engel olarak gördüğü tespit edilmiştir. Ucuz arsa ve uygun büyüklükte arsa temini için gelen firmaların o günkü üretim kapasitelerini değerlendirerek yer seçtikleri dolayısıyla büyüme kapasitelerini göz önünde bulundurmadıkları tespit edilmiştir.
- Samsun Gıda İhtisas OSB; gıda sanayi ve plastik sanayi sektöründeki firmaların çoğunun (%83,5) OSB’de daha geniş arazi-sanayi alanı bulmak konusunu hafif engel olarak gördüğü tespit edilmiştir. Ucuz arsa ve uygun büyüklükte arsa temini için gelen firmaların büyüme kapasitelerini göz önünde bulundurdıkları tespit edilmiştir.

4. SONUÇLAR

Bu tez çalışması Samsun Merkez OSB ve Gıda İhtisas OSB’lerdeki firmaların sanayi yer seçim kuramlarına göre yer seçip seçmediği, bir anlamda kendi yer seçim ilkeleri ile içinde yer alınan OSB’lerin yer seçim ilkelerinin tutarlılığını ve memnuniyetlerini incelenmesini amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda Samsun Merkez Organize Sanayi Bölge Müdürlüğü ve Samsun Gıda İhtisas Organize Sanayi Bölge Müdürlüğünde; isim, adres, iş gücü kapasitesi, üretim kapasitesi bilinen 96 firmanın tamamı üzerinde araştırma yapılmıştır. Elde edilen bulgular ışığında varılan sonuçlar genel ve özel sonuçlar olmak üzere iki başlıkta özetlenebilir.

Genel sonuçlar;

1. Samsun Merkez OSB merkezde kurulan ilk karma OSB olduğu için seçilmiştir. Gıda İhtisas OSB de Merkez OSB’yakınlığı ve ihtisas OSB olması sebebiyle seçilmiştir. Ancak iki OSB’de konumu itibari ile erişilebilirliği yüksek olması ve kent merkezine konumu sebebiyle bulguları olumlu yönde etkilemiştir.
2. Samsun Merkez OSB ve Gıda İhtisas OSB arazisi kent-ilçe merkezine ve ulaşım bağlantılarına (Karadeniz sahil yolu, demiryolu, iskele, havaalanı) yakın mesafede olması sebebiyle erişilebilirliği yüksek olduğu söylenebilir. Bölgeye hammadde dört farklı ulaşım alternatifi ile gelebilmektedir. Ayrıca ilin sahip olduğu tarım potansiyeli sebebiyle hammadde kaynaklarına yakınlık, pazara ve iş gücüne yakınlığı sebebiyle “Özgün Weber Problemi” kuramına uygun yer seçtiği sonucuna varılmıştır.
3. Samsun Merkez OSB karma bir sanayi bölgesi iken Gıda İhtisas OSB ihtisaslaşmış bir sanayi bölgesidir. Gıda İhtisas OSB arazisi, hazine arazisi olduğu için yer seçen firmalara indirim uygulanmış bunun sonucunda faaliyete geçme süreci hızlanmıştır.
4. Samsun Merkez OSB’de ve Gıda İhtisas OSB’de faaliyet gösteren firmaların OSB kurulmadan önce faaliyette olduğu tespit edilmiştir. Bölgenin faaliyet gösteren firmalar için iyi bir alternatif olduğu sonucuna varılmıştır. Townroe ve Washington okulları teoremleriyle desteklenmektedir.

Özel sonuçlar;

1. Her iki OSB’de faaliyet gösteren firmalar enerji kesintisi ve elektrik voltajındaki düşüşlerin engel olduğunu belirtmiştir. OSB’de faaliyet gösteren firmaların verimliliğinin azaldığı söylenebilir.

2. Gıda İhtisas OSB’de yer seçen firmaların; “arsa maliyetinde” ve “hammadde maliyetinde” azalma olduğu tespit edilmiştir. Townroe ve Washington okulları teoremleriyle bu bölgede yer seçen firmaların bekledikleri gelişme ortamını buldukları sonucuna varılmıştır.
3. Her iki OSB için de faaliyet gösteren firmaların yer seçim kriterlerinden pazara yakınlık kriterine dikkat edildiği sonucuna varılmıştır.
4. Her iki OSB’de tüm sektörlerin ve firmaların bölgede kalmayı tercih etmesi OSB’nin işlerliği açısından önem taşımaktadır.
5. Gıda İhtisas OSB’de benzer üretim yapan firmaların bir arada olmasına karşın firmalar arası örgütlenme yoktur.
6. Gıda İhtisas OSB; İşletmelerin diğer sanayi bölgelerine değil bu bölgede yer seçmesinin en önemli sebebi aynı sektörde üretim yapan firmalara yakınlık’tır. Firmaların yer seçiminde etkili olan diğer faktörlerden, ulaşım ile ilgili avantajlar, hammadde üreten firmalara yakınlık ve arsa fiyatları faktörleri önem arz etmektedir. Kuluçka teoremine göre bölgede yer seçen firmaların aradıkları ortamı bölgede buldukları sonucuna varılmıştır.
7. Samsun OSB’de firmaların çoğunun OSB’de daha geniş arazi-sanayi alanı bulmak konusunu ciddi engel ve engel olarak gördüğü tespit edilmiştir. Firmaların büyüme kapasitelerini göz önünde bulundurmadıkları sonucuna varılmıştır. Samsun Gıda İhtisas OSB’de ise firmaların çoğunun OSB’de daha geniş arazi-sanayi alanı bulmak konusunu hafif engel olarak gördüğü tespit edilmiştir. Firmaların büyüme kapasitelerini göz önünde bulundurdıkları sonucuna varılmıştır.
8. Samsun OSB’de köklü ve yeni kurulan firmaların çoğunluğunun uzun vadede artan rekabet koşullarından küçüleceği, Samsun Gıda İhtisas OSB’de ise köklü ve yeni kurulan firmaların çoğunluğunun uzun vadede artan rekabet koşullarından etkilenmeyeceği sonucuna varılmıştır.

6. ÖNERİLER

Yüksek Lisans tezi olarak sunulan bu çalışmada, Samsun Merkez OSB ve Gıda İhtisas OSB’lerdeki firmaların sanayi yer seçim kuramlarına göre yer seçip seçmediği ve memnuniyetleri incelenmiştir. Bu tez konusu ile çalışma yapmak isteyen araştırmacılara ve uygulayıcılara tez kapsamında elde edilen sonuçlar dikkate alınarak iletilmek istenen öneriler aşağıdaki gibi belirtilmiştir.

- Yeni yapılacak araştırmalarda seçilecek OSB’lerin il merkezine konumları ve ulaşım avantajları (karayolu, demiryolu, havayolu, ve deniz yolu bağlantıları) farklı olmalı, ayrıca OSB için dolu/boş parsel oranları farklı olan yer seçilmelidir.
- OSB’lerdeki firmalar ile anket çalışmasında ikili ilişkilerin ön planda olduğu benzer konularda araştırma yapacak araştırmacılar tarafından bilinmelidir. Firmalar anket yapmaktan imtina etmekte veya yetkin personel ile anket yapılmasına izin vermemektedirler. Bu sebeple OSB’lerdeki firmalardan örneklem seçilerek belirli bir oranda anket uygulanmalı ve öncesinde OSB yönetimi ile istişare edilmelidir.
- Yer seçim kuramları ile ilgili işletmelerin neye göre hareket ettikleri ve yer seçimi ile ilgili sorunları tespit etmek amacıyla sorulan ancak ayrıntılı olarak incelenmeyen; “yer seçme nedenleri”, “maliyetlerini düşürme oranı” ve “diğer sanayi bölgeleri değil de bu bölgede yer seçme nedenleri” sorularına ait cevaplar 3 seçenekten fazladır. Analiz çalışmalarında doğruluk sınama testlerinin uygulanabilmesi için sorulara verilen cevap seçeneklerinin maksimum 3 seçenekten oluşması gerekmektedir. Bu sebeple ki-kare testi vb. doğrulama analizleri yapabilmek amacıyla cevap seçenekleri yeniden düzenlenmelidir.

7. KAYNAKÇA

- Akandere, G. (2013). *Lojistik Köylerin Etkin Yönetimi: Konya İline Yönelik Bir Model Önerisi*.
- Akar, M. (2005). *Organize Sanayi Bölgelerinin Kuruluş ve Yer Seçimi Rasyonellerinin Değerlendirilmesi-İzmir Örneği*. D.E.Ü. Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Lisans Bitirme Tezi, İzmir.
- Akgüngör, S., & Falcioglu, P. (2005). Türkiye İmalat Sanayinde Bölgesel Uzmanlaşma ve Sanayi Kümeleri. *Kentsel Ekonomik Araştırmalar Sempozyumu (KEAS'05)*, DPT ve Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Akyüz, G., & Kılınç, E. (2013). Kuruluş Yeri Seçiminde Bulanık TOPSIS Yönteminin Kullanımı: Sağlık Sektöründe Bir Uygulama Öz.
- Akyüz, Y., & Soba, M. (2013). ELECTRE Yöntemiyle Tekstil Sektöründe Optimal Kuruluş Yeri Seçimi: Uşak İli Örneği. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 9(19), 185-198.
- Albayrak, A. N., Salihoğlu, T., & Salihoğlu, G. (2015). Nitelikli İşgücüne Yönelik Yaşam Alanları: Sanayinin Desantralizasyon Sürecinde Gebze Örneği. *KBAM*, 6, 195-210.
- Altuntaş, B. (2021). Sığır Yetiştiriciliği İşletmelerinin Tesis Yeri Seçimi İçin Bir AHP Karar Modeli: Kırşehir İli Örneği. *Ahi Evran International Conference on Scientific Research*, 25(1), 2-15.
- Anit, Y. (2013). *Batman İlinin Uygun Yerleşim Alanlarının Belirlenmesi*, Aksaray Üniversitesi, Fen Bilimleri Ensttüsü, Yüksek Lisans Tezi, Aksaray.
- Ar, S. (2004). *İstanbul Organize Sanayi Bölgeleri ve Siteleri*. İstanbul: İstanbul Ticaret Sanayi Odası Yayınları.
- Ardoğan, L., & Diğerleri. (1983). *Türkiye'de ve Dünyada Sanayi Bölgeleri Uygulamaları*. Ankara: Türkiye Ticaret ve Sanayi Odaları Birliği Yayını.
- Arı, E., & Aydın, E. (2019). Çerkezköy Organize Sanayi Bölgesinde Bir Tekstil İşletmesinin En Uygun Kumaş Seçimi Probleminin Analitik Hiyerarşi Prosesi Yöntemi İle Analizi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(6), 193-201.
- Arslan, R. (1997). *Arazi Kullanış Ekonomisi*. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Basım Yayın Merkezi.
- Aslan, B. (2019). *AHP-DEMATEL Yaklaşımı İle OSB Yer Seçiminde Dikkate Alınan Kriterlerin Değerlendirilmesi*. Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak.

- Aslan, Ş. (2019). *Güneş Enerji Santrali Yer Seçiminde CBS Kullanımı: Kayseri İli Örneği*. Erciyes Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kayseri.
- Ayan, M. (1982). *Sanayinin Kentleşmeye Etkisi Seydişehir Örneği*. İzmir.
- Aydın, S. (2017). *Lojistik Merkez Değerlendirmesi İçin Karar Verme Modeli ve Uygulama*. 5. Ulusal Lojistik ve Tedarik Zinciri Kongresi <https://www.researchgate.net/publication/314089516>.
- Aytaç, F. (2000). Belediyelerimizi Olumsuz Etkileyebilecek Bir Kanun: Organize Sanayi Bölgesi Kanunu. *Mali Hukuk Dergisi*, 89, 89-95.
- Baki, R. (2018). Avrupa Birliği Ülkeleri İle Türkiye'deki Lojistik Köy Uygulamaları ve Uygun Kuruluş Yeri Seçimi. *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 148-162.
- Balıkesir Organize Sanayi Bölgesi. (2007). *KOBİ Yöneticilerinin "Organizasyon" Algıları Üzerine Bir Araştırma*. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 1, 1-15.
- Bali, Ö., Tutun, S., Pala, A., & Çörekçi, C. (2014). A MCDM approach with fuzzy DEMATEL and fuzzy TOPSIS for 3 PL provider selection. *Journal of Engineering and Natural Sciences*, 32, 222-239.
- Başyağcı, İ. O., & Sat, N. A. (2023). Kentsel Mekânsal Gelişim İle Ekonomik Faaliyetlerin Mekânsal Ve Organizasyonel Yapıları Arasındaki İlişki: Gaziantep örneği. *Türkiye Kentsel Morfoloji Ağı*.
- Bayırhan, İ., & Nas, S. (2018). Güzelhisar Deresi'nin Aliğa Organize Sanayi Bölgesi İçin Su Yolu Olarak Tasarımı. *Teknik Dergi*, 29(1), 8199-8224.
- Bayülken, Y. (2017). *Organize Sanayi Bölgeleri, Küçük Sanayi Siteleri ve Teknoparklar* (Yayın No: MMO/675). Ankara.
- Bediroğlu, Ş., & Yıldırım, V. (2020). Lojistik merkez yer seçimi için CBS & ÇKKV arayüzü geliştirilmesi ve Ordu ili pilot bölge çalışması. *Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Mühendislik Bilimleri Dergisi*, 9(1), 323-334.
- Berberoğlu, G. (2003). *Organize Sanayi Bölgelerinin Şehir Ekonomilerine Katkıları*. İstanbul.
- Bilgin, M. H. (2004). *İstanbul Organize Sanayi Bölgeleri ve Siteleri*. İstanbul: İTO Yayını.
- Bilgin, M., & Ar, S. (2004). *İstanbul Organize Sanayi Bölgeleri ve Siteleri*. İstanbul: İTO Yayını.
- Bingöl, N. (2020). Kavramsal Saha Modelleme Çalışması Bağlamında Düzce 1. Organize Sanayi Bölgesinin İş Sağlığı Ve Güvenliği Açısından Değerlendirilmesi. *Avrupa Bilim Ve Teknoloji Dergisi*, (20), 663-671.
- Bölen, F. (1982). *Türkiye'de Sanayi Yer Seçiminin Yerleşme Sistemine Etkileri*. İstanbul Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Doçentlik Tezi, İstanbul.

- Cavlı, M. (1996). Yatırım Teşvikleri. *HABİTAT II Sanayi Ve Ticaret Bakanlığı Organize Sanayi Bölgeleri ve Küçük Sanayi Siteleri Sempozyumu*, İstanbul.
- Çağlar, B. (2022). Çanakkale İlinin Lojistik Üs Olma Potansiyeli Açısından Mevcut Durum Analizi. *Mersin Üniversitesi Denizcilik ve Lojistik Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 234-253.
- Çağlar, E. (2006). Türkiye’de Yerelleşme ve Rekabet Gücü: Kümelenmeye Dayalı Politikalar Ve Organize Sanayi Bölgeleri. *Bölgesel Kalkınma ve Yönetişim Sempozyumu Kitabı*. Ankara: TEPAV Yayını.
- Çelebi, N. (1982). *Küçük Sanayi İşlerinin Çevreleriyle İlişkileri*. Yayla Yayınları.
- Çetinkaya, S. (2021). *Balıkesir’de Şehrsel Yaşanabilirlik*. Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Balıkesir.
- Çezik, A., & Eraydın, A. (1996). *Türkiye’de organize sanayi bölgeleri (1961-1981)*. DPT Sosyal Planlama Dairesi Başkanlığı, Ankara.
- Çinier, G. (1991). *Organize Sanayi ve Çevre Sorunlarının Ekonomik Yönden İncelenmesi*. Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.
- Damalı, A. (2000). *Türkiye’de Organize Sanayi Bölgelerinin Bir Sistem İçinde Geliştirilmesi İçin Öneri*. DPT Yayını, Ankara.
- Demirer, A. (2017). *Güneş Enerjisi Santrali Yer Seçimi Probleminin Analitik Hiyerarşi Prosesi Yardımı İle Değerlendirilmesi*. Beykent Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Devlet Planlama Teşkilatı. (1963). *Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 1963-1967*. Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı.
- Devlet Planlama Teşkilatı. (1968). *İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 1968-1972*. Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı.
- Devlet Planlama Teşkilatı. (1973). *Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı 1973-1977*. Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı.
- Devlet Planlama Teşkilatı. (1979). *Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı 1979-1983*. Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı.
- Devlet Planlama Teşkilatı. (1985). *V. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1985-1989)*. Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı.
- Devlet Planlama Teşkilatı. (1990). *VI. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1990-1994)*. Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı.
- Devlet Planlama Teşkilatı. (1996). *VII. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996-2000)*. Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı.

- Devlet Planlama Teşkilatı. (2001). *VIII. Beş yıllık kalkınma planı (2001-2004)*. Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı.
- DiE. (2000). *Türkiye Ekonomisi: İstatistik ve Yorumlar Ekim-Aralık 2001*. Devlet İstatistik Enstitüsü Yayını, Ankara.
- DiE. (2001). *İllere Göre Gayri Safi Milli Hasıla 1998-1999* (Yayın No: 2515). Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara.
- Dinler, Z. (1986). *Bölgesel İktisat*. Uludağ Üniversitesi Basımevi, Bursa.
- DPT. (1963). *Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 1963-1967*. Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara.
- DPT. (1990). *Organize Sanayi Bölgeleri Durum Tespit Raporu*. Organize Sanayi Bölgeleri ve Küçük Sanayi Siteleri Özel İhtisas Komisyonu, Ankara: DPT Yayınları.
- DPT. (2003). *İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Araştırması*. Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara.
- DPT. (2007). *Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013)*. Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara.
- DPT. (2010). *Türkiye’de Organize Sanayi Bölgeleri Politikaları ve Uygulamaları*. Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara.
- Duyguvar, A. S., & Erol, S. (2023). Türkiye’deki Mevcut Lojistik Üslerin Değerlendirilmesi ve Sürdürülebilir Yeni Bir Lojistik Üs İçin Yer Seçimi Modeli Önerisi.
- Dülgeroğlu, E. (1985). Organize Sanayi Bölgeleri ve Türkiye Uygulaması. *Türkiye 9. Dünya Şehircilik Günü*, Eskişehir.
- Ekin, E., & Dolanbay, G. (2024). AHP Temelli TOPSIS Yöntemi İle Yer Seçim Problemine İlişkin Bir Uygulama. *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 301-317.
- Ekin, E., & Okutkan, C. (2021). PROMETHEE Yöntemi İle Tesis Yeri Seçim Problemine İlişkin Bir Uygulama. *Gaziantep Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3(1), 46-58.
- Emre, U. (2018). *Kuruluş Yeri Seçimi Problemlerinde Çok Ölçütlü Karar Verme Tekniklerinin Kullanılması: Barış Destekleme Harekatı Örneği*. Kocaeli Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Kocaeli.
- Entemiz, G. (2009). *Rekabet Ortamında Otomotiv Sanayinin Yer Seçimi Yönlendiricileri Ve Mekansal Etkileri: İstanbul Metropoliten Alan ve Yakın Çevresi Örneği*.
- Eraydın, A. (1992). *Post Fordizm ve Değişen Mekansal Öncelikler*. ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Eraydın, A. (2001). *Bölge Merkezlerinin Sanayi Yapısı ve Sosyal Planlama*. Saygı Yayınevi, Ankara.

- Eraydın, A. (2002). *Yeni Sanayi Odakları: Yerel Kalkınmanın Yeniden Kavramsallaştırılması*. ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Erbaş, M., Bali, Ö., & Durğut, T. (2014). Tehlikeli Madde Depo Yeri Seçiminin Coğrafi Bilgi Sistemleri Açısından İncelenmesi.
- Ergin, C. (2016). Afet Lojistiğinde Depo Yeri Seçim Probleminin Optimizasyon ve Kümeleme Teknikleri İle Çözülmesi.
- Eroğlu, E. (2015). *Bir Organize Sanayi Bölgesinde Plastik Mamül Üretimi Yapan İşletmelerde İş Sağlığı ve Güvenliği Sorunları* (Master's Thesis). Kocaeli Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Erol, D. (1997). *Kalkınma Politikalarının İllerin Gelişimine Etkisi*. Ankara.
- Ersoy, M. (2001). *Sanayileşme Sürecinin Kentsel Yaşama Etkileri: Zonguldak Örneği*. ODTÜ.
- Ertuna, I. O. (2005). *Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşunun Yirmi Yılı*. İstanbul Sanayi Odası.
- Eyüboğlu, D. (2005). *2000'li Yıllarda Organize Sanayi Bölgelerimiz*. Milli Prodüktivite Merkezi, Ankara.
- Gavcar, E., & Yetim, A. Ç. (2015). Choice of industrial relocation with aspects of the stakeholder: The case of Fethiye industrial area. *Eurasian Academy of Sciences Social Sciences Journal*, 4(4), 67-81.
- Göka, K. Y., Gülhan, G., & Polat, O. (2023). Soğuk hava depolarının talep bazlı yer seçimi yaklaşımında kütle dengeli erişebilirlik modeli: İzmir örneği. *Mühendislik Bilimleri ve Tasarım Dergisi*, 11(2), 807-823.
- Güler, C. (1999). *Organize Sanayi Bölgeleri Durum Tespit Raporu*. OSB Ve KSS Özel İhtisas Komisyonu, Ankara.
- Gülsün, B., & Şahin, G. (2017). VIKOR ve TOPSIS Yöntemleri Kullanılarak Peyniraltı Suyu Tozu Üretimi Yapan Bir İşletme İçin Tesis Yeri Seçimi: Trakya Bölgesinde Bir Vaka Çalışması. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 16(31), 1-22.
- Gültekin, M. (2014). *Denizli Kentindeki Babadağlı ve Buldanlı Aile İşletmelerinde Hemşehrilik Ve Akrabalık Bağlamında Sosyal Sermayenin İşleyiş Mekanizmaları*.
- Gündoğar, R. (2013). *Organize Sanayi Yatırımlarının Mekansal Gelişim Süreçlerine Etkileri Üzerine Bir Analiz: Tuzla (İstanbul) Örneği*.
- Gündoğar, R. (2013). *Organize Sanayi Yatırımlarının Mekansal Gelişim Süreçlerine Etkileri Üzerine Bir Analiz: Tuzla (İstanbul) Örneği*.
- İmamoğlu, G. (2015). *Analitik Ağ Süreci Ve PROMETHEE Teknikleri İle Hastane Yer Seçimi: Trabzon Örneği*. İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

- İnceyavuz, H. (2022). *Coğrafi Bilgi Sistemi (CBS) Tabanlı Analitik Hiyerarşi Prosesi (AHP) Yardımıyla Alışveriş Merkezleri İçin Uygun Yer Seçimi: Adana Şehir Merkezi Örneği*. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- Kabadayı, N., & Esen, T. E. (2023). Gri ilişkisel temelli TOPSIS yöntemi ile depo yeri seçimi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 169-184.
- Kanbak, A. (2011). *Organize Sanayi Bölgelerinin Kentsel Gelişimdeki Yeri: Dilovası örneği*.
- Kanbak, A. (2011). *Organize Sanayi Bölgelerinin Kentsel Gelişimdeki Yeri: Dilovası örneği*.
- Karakul, A. K., & Arslan, A. (2023). Kuruluş yeri seçiminde analitik hiyerarşi sürecinin kullanılması: İzmir’de gerçek bir gıda işletmesi üzerinde uygulama. *Journal of Business Innovation and Governance*, 6(1), 1-22.
- Keleş, R. (2000). *Kentleşme Politikası*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Keskin, M. (2023). Türkiye'deki Kalkınma Planlarının Bölgesel Kalkınma Perspektifinden Değerlendirilmesi. *Ekonomi İşletme ve Maliye Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 1-24.
- Kılıç, D. (2020). *Coğrafi Bilgi Sistemi (CBS) Kullanılarak En Uygun Kırsal Yerleşim Alanlarının Belirlenmesi ve Ekolojik Köy Tasarımı: Erzincan İli Örneği*. Konya Teknik Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- Kızıldeli, C. (2000). *İstanbul metropoliten alanında yer seçimlerinin irdelenmesi (Örnekler: İkitelli OKSB, Dudulu OSB, Çerkezköy OSB)*. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul.
- Kızılkıran, Y., Birinci, S., & Kaymaz, Ç. K. (2023). Endüstriyel gelişime uygun yerlerin belirlenmesinde CBS ve AHP entegrasyonu yaklaşımı: Palandöken, Aziziye ve Yakutiye (Erzurum). *Ege Coğrafya Dergisi*, 32(1), 69-88.
- KOBİ Efor Dergisi. (2006, Mart). OSB’lerin Yıldızı AB İle Parlayacak. *Aylık Sanayi Ekonomi Dergisi*, 78.
- Konferans. (2003). *Organize Sanayi Bölgeleri/Siteleri Ve Serbest Bölgelerin Sorunları Yeni Yaklaşımlar ve Çözümler*. İstanbul: MUSİAD.
- Küçükali, U. F. (2015). *Yer Seçimi Sürecinde Yeni Yerleşim Alanları Üretiminin Doğal Yapı ve Planlar İle İlişkisinin Yeniden Düşünülmesi-Küçükçekmece İlçesi-Atakent Mahallesi Örneği*. *Planning*, 25(3), 212-226.
- Ocakçı, M. (1989). *Metropolitenleşme Sürecinde İmalat Sanayi ve Metropoliten Şehir İlişkileri*. İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul.
- Olçay, G. P. (2013). Hazır Giyim Sektörünün Uluslararası Üretim Coğrafyasının Biçimlenme Dinamikleri ve Bu Dinamiklerin İstanbul’a Etkileri. *Planlama Dergisi*, 23(1), 26-34.

- Onat, E. (2002). *Organize Sanayi Bölgeleri Fiziki Planlama Esasları*. Ankara: TOBB Yayını.
- Onur, F. Ş., & Beyazlı, D. Ş. (2020). Parçacıl Planlamaya Yön Veren Yasal Düzenlemeler Ve Planlamaya Etkileri. *Neo-Liberalizm Sonrası Mekânsal Müdahale Biçimleri ve Yansımaları*, 235.
- OSB Üst Kurulu. (2004). Türkiye’de Organize Sanayi Bölgelerinin Kuruluşu ve Gelişimi. *I. OSB Zirvesi Sonuç Raporları*, Ankara.
- Öcal, M. F. (2008). *Organize Sanayi Bölgelerinin Bölgesel Etkileri ve Konya Sanayisi* Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Konya.
- Öktem, T. (2024). *Bulanık Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleri İle Sürdürülebilir Simbiyotik İş Ortağı Seçimi: Kablo Sektöründe Bir Uygulama*. Pamukkale Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Denizli.
- Önel, F. (2014). *Kuruluş Yeri Seçiminin Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleriyle Uygulanması*. Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Denizli.
- Özbay, E., & Özdemir, M. (1990). *Organize Sanayi Bölgelerinin Durum Tespit Raporu*. Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı (DPT).
- Özdemir, M. (1990). *Türkiye’de Organize Sanayi Bölgeleri*. Ankara: TOBB Yayını.
- Özdemir, M. (1990). *Türkiye’de Organize Sanayi Bölgeleri*. Ankara: TOBB Yayını.
- Özdemir, S., Keskin, B., Eren, T., & Özcan, E. (2020). Türkiye’deki Lojistik Merkezleri Yatırım Önceliklerinin Değerlendirilmesinde Çok Ölçütlü Bir Karar Modeli Önerisi. *Demiryolu Mühendisliği*, (12), 83-94.
- Özden, E. Ö. (2016). Kalkınma Aracı Olarak Organize Sanayi Bölgelerini Yeniden Kurgulamak. *Megaron*, 11(1), 106-124.
- Özer, K. G. (2017). *Kent Otellerinin Yer Seçimi Kriterleri ve Arazi Kullanımı İle Olan Etkileşimi: İstanbul Anadolu Yakası Örneği*.
- Öztürk, D. (2019). AHP ve TOPSIS Yöntemleri İle Tedarikçi Seçimi: Hazır Giyim Sektöründe Bir Uygulama. *Tekstil ve Mühendis*, 26(115), 299-308.
- Öztürk, N., & Uzun, M. (2010). Bölgesel Kalkınma Dinamikleri: Bölgesel Dengesizliklerin Ortaya Çıkmasında Rol Oynayan İktisadi Etmenler. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 11(2), 17.
- Peddle, M. (1993). Planned industrial and commercial developments in the United States: A review of the history, literature, and empirical evidence regarding industrial parks. *Economic Development Quarterly*, 7(1), 107-124.

- Pekkaya, M., & Aslan, B. (2018). OSB Yer Seçiminde Dikkate Alınan Kriter Önem Derecelerinin Ve Kriterler Arası Etkileşimin Belirlenmesi. *Uluslararası İktisadi Ve İdari İncelemeler Dergisi*, 293-308.
- Sağlık, M. (2020). *Kent İçinde Kalmış Endüstri Alanlarının Sürdürülebilir Kentsel Gelişme Bağlamında Yeniden Değerlendirilmesi: Bursa Organize Sanayi Bölgesi Örneği*. Bursa Uludağ Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Bursa.
- Samsun İl Gelişim Stratejisi Mevcut Durum ve Analiz Raporu. (2005). Samsun Bölgesel Ekonomik Kalkınma Anonim Şirketi, Samsun.
- Sarıgül, A. (2002). *Samsun Sanayi Potansiyeli ve Yatırım Alanları Araştırması*. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Sanayi ve Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Sevgi, C. (1994). *Sanayileşme Sürecinde Türkiye ve Sanayi Kuruluşlarının Alansal Dağılımı*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.
- Sipahi, S. S. (2021). *Sanayi Bölgesinden Metropol-İçi Sanayi Kümelenmesine Kent Merkezinin Dönüşümü: Bomonti ve Çevresi*. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul.
- Soyak, A. (1999). Planlı Dönemde Sanayileşme. 75. *Yılda Çarklardan Chip'lere* (pp. 45-67). İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları.
- Şenol, F. (2011). *Organize Sanayi Bölgelerinin (OSB) Teknik ve Sosyal Donatı Alanları Açısından İrdelenmesi*. Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- T.C. Resmî Gazete. (2000). 4562 Sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu. Cumhurbaşkanlığı Basımevi 24021.
- T.C. Resmî Gazete. (2001). 4737 Sayılı Endüstri Bölgeleri Kanunu ve Organize Sanayi Bölgeleri Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun. Cumhurbaşkanlığı Basımevi 24645.
- T.C. Resmî Gazete. (2002). 24408 Organize Sanayi Bölgeleri Yer Seçimi Yönetmeliği. Cumhurbaşkanlığı Basımevi 30674.
- T.C. Resmî Gazete. (2002). 24713 Organize Sanayi Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği. Cumhurbaşkanlığı Basımevi 27327.
- T.C. Samsun-Çorum-Tokat Planlama Bölgesi. (2006). *1/100.000 Ölçekli Planlama Bölgesi Analiz Raporu*.
- Tanyılmaz, K. (2004). Türkiye’de 80 Sonrası Sanayileşme Deneyimine Bakarken. *İktisat Dergisi*, (452), 15-24.
- Taşdemir, İ. (2004). Küresel Ekonomide Coğrafi Rekabet ve Türkiye’de Sanayi Odaklarının tanımlanması. In *Uludağ Üniversitesi I. Ulusal Genç Bilim Adamları Sempozyumu* (pp. 30-45). T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Dokümantasyon Daire Başkanlığı.

- Tekeli, İ., Şenyapılı, T., & Güvenç, M. (1991). *Ankara'da Sanayi Üretiminin Tarihsel Gelişim Süreci ve Mekansal Örgütlenme Biçimlerine İlişkin Çözümlemeler*. Ankara: Milli Prodüktivite Merkezi Yayınları.
- Tekin, M. (2004). *Girişimcilik ve Küçük İşletme Yöneticiliği*. Konya: Günay Ofset.
- Terme, B., Çiçek, İ., & Kiraz, A. (2022). Entegre Bulanık AHP ve bulanık VIKOR Yöntemleriyle Tesis Yeri Seçimi. *Çukurova Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Dergisi*, 37(2), 383-398.
- TMMOB Samsun Kent Sempozyumu, Bildiriler Kitabı. (2008). Samsun.
- Toprak, Z. (2001). *Kent Yönetimi ve Politikası*. İzmir: Anadolu Matbaacılık.
- Tümertekin, E., & Özgüç, N. (1997). *Ekonomik Coğrafya*. İstanbul: Çantay Kitabevi.
- Türkiye Cumhuriyeti. (2005). *OSB (Organize Sanayi Bölgeleri) Rehberi*. Ankara: Kazancı Kitap.
- Türkiye'de ve Dünya'da Sanayi Bölgeleri ve Uygulamaları. (1983). Ankara: Türkiye Ticaret Sanayi, Deniz Ticaret Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği Sanayi Dairesi-Sanayi Bölgeleri Müdürlüğü.
- Umarusman, N., & Hacıvelioğulları, T. (2022). Sürdürülebilirlikte Ahiliğin etkisi. *ResearchGate*. Retrieved from <https://www.researchgate.net>
- URL-1. (2009, January 10). *Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı* [Website]. Retrieved from <http://www.sanayi.gov.tr>
- URL-2. (2009, January 10). *Türkiye İstatistik Kurumu* [Website]. Retrieved from <http://www.tuik.gov.tr>
- URL-3. (2009, January 10). *Devlet Planlama Teşkilatı* [Website]. Retrieved from <http://www.dpt.gov.tr>
- URL-4. (2009, April 20). *Samsun Organize Sanayi Bölgesi* [Website]. Retrieved from <http://www.samsunosb.org.tr>
- URL-5. (2009, April 10). *Organize Sanayi Bölgeleri Üst Kuruluşu (OSBÜK)* [Website]. Retrieved from <http://www.osbuk.org.tr>
- URL-6. (2009, February 15). *Samsun Valiliği* [Website]. Retrieved from <http://www.samsun.gov.tr>
- Uzunoğlu, İ., & Alkin, K. (2003). *Dünyada ve Türkiye'de özel sanayi bölgeleri* (Yayın No: 2003-7). İstanbul: İstanbul Ticaret Odası.
- Üçüncü, T., & Bayram, B. Ç. (2016). Kastamonu Orman Ürünleri Endüstrisinde Kuruluş Yeri Seçimini Etkileyen Faktörlerin AHP Metodu İle İncelenmesi. *Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 16(2), 599-606.

- Ünver, E. (2022). *Yerel Yönetimlerde Çevre Yönetimi Politikalarının, Türkiye, Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa Birliği'nde Karşılaştırmalı Değerlendirilmesi*. Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Tekirdağ.
- Yakın, M., & Özdoğru, G. (2021). İstanbul Metropolis Alanındaki Reklam Ajanslarının Yer Seçim Kriterleri Üzerine Bir İnceleme. *Academia.edu*. Retrieved from <https://www.academia.edu>
- Yalçınkaya, Y., Dulupçu, M. A., & Baykul, A. (2018). TOPSIS Yöntemi İle Organize Sanayi Bölgelerinin Yatırım Ortamının Değerlendirilmesi: İBBS Düzey 3 üzerine bir uygulama. *Journal of Mehmet Akif Ersoy University Economics and Administrative Sciences Faculty*, 5(1), 90-107.
- Yarar, Ö. (1966). *Müessir Bir Kalkınma Aracı Olarak Organize Sanayi Bölgeleri*. Ankara.
- Yıldız, A., & Demir, Y. (2019). Bulanık Topsıs Yöntemiyle Türkiye'nin Yerli Otomobili İçin En Uygun Fabrika Yerinin Seçimi. *Business & Management Studies: An International Journal*, 7(4), 1427-1445.
- Yıldız, M., & Şahin, Ö. (2014). Teşvik Paketlerinin İşletmelerin Kuruluş Yeri Seçim Kararlarında Etkisinin Belirlenmesi: Düzce İli İmalat Sanayii İşletmelerinde Bir Araştırma. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 15(1), 1-19.
- Yılmaz, A. (2017). Kümelerdeki Firmalar Arası İş Birliği ve Güven Oluşumu: Konya'da Faaliyet Gösteren Küme Üyelerine Yönelik Bir Araştırma.
- Yücel, A. (1984). Türkiye'de Sanayi Yer Seçim Politikalarının Uygulanmasında Kamu-Özel Sektör İlişkileri: Bir Örnek Olay Organize Sanayi Bölgeleri. *Kentsel Gelişmede Kamu-Özel Sektör İlişkileri Uluslararası Semineri*. TOBB Yayınları, İstanbul.
- Yüzer, M. A. (1996). İstanbul Metropolis Alanının Değişen Sanayi Yapısı. *İstanbul 1020 Sempozyumu*, İTÜ M.F. Şehir Ve Bölge Planlama Bölümü, İstanbul.
- Zaralı, F. (2018). *Lojistik Merkezi Yer Seçimi ve Yerleştirme Problemi*. Sakarya Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Sakarya.

ÖZGEÇMİŞ

İlk, orta ve lise öğrenimini Samsun'da tamamladı. 2003 yılında Gazi Üniversitesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümünü bitirdi. 2004–2007 yılları arasında özel sektörde çalıştı. 2006–2007 yılında KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Şehir ve Bölge Planlama Ana Bilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimine başladı. Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama bölümünden 2003 yılında mezun olmuştur. Mezuniyet sonrası meslek odası ve özel sektörde çalışmıştır.

2006 yılında Ordu Bayındırlık ve İskân Müdürlüğünde Şehir Plancısı olarak kamu görevine başlamış olup, 2007-2011 yılları arasında, Ordu Valiliğinde Proje Uzmanı, Ankara Devlet Planlama Teşkilatında Proje İzleme Personeli, Samsun Bayındırlık ve İskân Müdürlüğünde Şehir Plancısı ve Samsun İl Özel İdaresinde Şehir Plancısı olarak görev yapmıştır.

2011 yılında, Samsun İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğünde Şehir Plancısı olarak göreve başlamış olup, 2012-2018 yılları arasında Planlama ve Risk Azaltma Şube Müdür Vekili olarak görev yapmıştır. Samsun İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğündeki çalışma hayatı boyunca, bütünleşik afet risk haritasının hazırlanması, afetzedeler için afet konutları planlamaları, coğrafi bilgi sistemi, bütünleşik afet tehlike haritalarının hazırlanmasına yönelik eğitim faaliyetleri, mikro bölgeleme ve yapı stoku belirleme, Kandilli Rasathanesi Deprem Araştırma Enstitüsü Samsun deprem erken uyarı sistemi projesinin geliştirilmesi, afetzedelere yönelik hobi bahçesi projesi, etkin afet risk yönetimi için kapasite geliştirme projesinin yürütülmesi, ulusal projelerin yürütülmesi, kamu kurumları iş birliği ile eğitim faaliyetleri çalışmalarında yer almıştır.

2018-2024 yılları arasında, Samsun İl Afet ve Acil Durum Müdürü olarak görev hayatına devam etmiş olup, 2023 Kahramanmaraş Merkezli Deprem, Elazığ Depremi, Düzce Depremi ve birçok afette sahada görev yapmıştır. 2024 yılında Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığına Projelendirme ve Yapım İşleri Daire Başkanı olarak atanmıştır ve halen aynı kurumda görevini sürdürmektedir.